



SAMHÄLLSEKONOMISK
KONSEKVENSPANALYS AV
SVENSKA KYRKANS DIAKONALA
VERKSAMHET

SAMMANFATTNING

Ramboll har fått i uppdrag av Svenska kyrkan att genomföra en studie av diakonins samhällsekonomiska bidrag. Studien av Svenska kyrkans diakonala arbete innefattar en kartläggning av det arbete som bedrivs av Svenska kyrkan inom det sociala området. Uppdraget innebär att kartlägga och uppskatta det samhällsekonomiska värdet av Svenska kyrkans diakonala arbete.

Diakoni är ett mångfacetterat begrepp. I Svenska kyrkans vägledning för diakoni¹ beskrivs diakoni som ett teologiskt motiverat uppdrag till varje kristen och församling att omsätta kristen tro i handling, genom att visa omsorg om medmänniskan och skapelsen. Därför är det enligt Svenska kyrkans kyrkoordning en del av församlingarnas grundläggande uppgift att utöva diakoni. Förverkligandet av denna uppgift kan ske på olika sätt. Sammanfattningsvis kan man säga att när kyrkan är med och bygger ett gott samhälle, där människor trivs med livet, finner mening och hopp, då utövas diakoni.

Vi har räknat på det samhällsekonomiska värdet av Svenska kyrkans diakonala arbete

Studien kartlägger, synliggör och värderar nyttan av Svenska kyrkans diakonala arbete i Sverige utifrån ett samhällsperspektiv. Studien syftar till att utgöra ett kunskapsunderlag om Svenska kyrkans diakonala verksamhet, det vill säga sociala verksamhets, samhällsekonomiska värde. Diakonin och det sociala arbetet inom Svenska kyrkan finansieras till största del med medlemsavgifter. I takt med ett minskande medlemsantal finns det risk att detta arbete inte kommer kunna fortgå i samma utsträckning i framtiden.

Vi har kartlagt kyrkans diakonala arbete med hjälp av verksamhetsstatistik, fallstudier i församlingar, intervjuer med sakkunniga vid Svenska kyrkans nationella kansli, intervjuer med sakområdesexperter samt forskare inom socialt arbete. På så sätt har vi fångat social verksamhet som bedrivs på nationell nivå, av stiftet, men särskilt ute i landets drygt 1 300 församlingar där den absoluta merparten av det diakonala arbetet återfinns. I någon mån skulle man kunna säga att allt kyrkan gör har en diakonal dimension. Det gör att det egentligen inte går att skilja mellan andlig och social verksamhet. För att kartlägga och beräkna det direkta årliga värdet² har vi dock behövt skilja detta åt. Inom ramen för studien behandlas framförallt den sociala verksamhet för vilken det finns jämförbara verksamheter i andra delar av samhället.

Svenska kyrkans diakonala arbete i Sverige uppgår till 1,5 miljarder kronor årligen

Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag uppskattas minst uppgå till cirka 1,5 miljarder kronor årligen. Det är cirka en tjugondel av det statliga stödet till kommunsektorn för att stärka välfärden som år 2020 uppgick till 29,5 miljarder kronor. Svenska kyrkans största kvantifierbara samhällsvärde sker inom sociala aktiviteter och psykiskt & existentiellt stöd. Våra beräkningar är behäftade med osäkerheter, vilket framgår av tabellen nedan och löpande i rapporten. Osäkerheterna beror på i huvudsak på bristande dataunderlag och svårvärderade, så kallade icke-kvantifierbara, nyttor. Vi har genomgående varit restriktiva i antagande och beräkningar och resultatet utgör därför en miniminivå för det samlade samhällsekonomiska värdet av kyrkans diakonala verksamhet.

¹ Svenska kyrkan, *Vägledning för diakoni*, 2018, se <https://internwww.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1369816>

² Det direkta årliga värdet exkluderar spridningseffekter och andra indirekta kostnadsbesparingar.

Värdet av nyttorna som vi inte kan kvantifiera överstiger troligtvis värdet på det vi kan kvantifiera

Svenska kyrkans diakonala verksamhet skapar stora nyttor som inte går att kvantifiera. Exempelvis kan den diakonala verksamheten skapa en känsla av gemenskap för individerna som deltar eller förbättra hälsan för personer som tar emot stöd. Dessa nyttor leder i sin tur till spridningseffekter för anhöriga, arbetsgivare och offentlig sektor. Det är inte heller möjligt att värdera det religiösa eller existentiella värdet av Svenska kyrkans verksamhet.

Kvantifierbara
nyttor

Icke-
kvantifierbara
nyttor






















Svenska kyrkan arbetar även med olika typer av förebyggande stöd. Exempelvis genom kurser som syftar till att stärka individers psykiska välmående. Nyttor som skapas genom förebyggande insatser är även de mycket svåra att kvantifiera. Detta då det är svårt att avgöra hur många individer som på grund av sitt deltagande i en förebyggande insats inte drabbas av exempelvis psykisk ohälsa i ett senare skede.

Värdet av Svenska kyrkan som organisation har inte varit möjlig att värdera kvantitativt. Svenska kyrkan är en unik civilsamhällsaktör med landsomspännande vidd, flexibel organisation och mångsidig verksamhet. Denna unika kombination har varit värdefull för samhällets motståndskraft under de senaste årens kriser.

Samtliga icke-kvantifierbara nyttor redogörs för kvalitativt i rapporten. Sammantaget bedömer vi att värdet av de icke-kvantifierbara nyttorna överstiger värdet av nyttorna som vi i denna studie har haft möjlighet att kvantitativt värdera.

Tabell 1. Rambolls uppskattning av kvantifierbart samhällsekonomiskt värde skapat av Svenska kyrkans diakonala verksamhet

	Validitet	Miljoner kr
Arbetsmarknadsinsatser		200
Arbetsmarknadsprogram		200
Praktikprogram för unga		<i>Ej värderat</i>
Utlussning och samhällstjänst		<i>Ej värderat</i>
Integrationsstöd		118
Språkstöd		89
Samhällsorientering		5
Boende för ensamkommande		15
Juridisk rådgivning i asylärenden		9
Pedagogiskt stöd		197
Öppen pedagogisk verksamhet		56
Pedagogisk fritids- och helgverksamhet		57
Skolverksamhet		84
Praktiskt stöd		155
Materiellt stöd		<i>Ej värderat</i>
Privatekonomiskt stöd		68
Stöd vid akuta behov eller kriser		26
Övrigt praktiskt stöd		61
Psykiskt och existentiellt stöd		340
Uppsökande samtalsstöd		97
Samtalsstöd		162
Joursamtal		42
Rådgivning		39
Förebyggande stöd		<i>Ej värderat</i>
Sociala aktiviteter		542
Öppen verksamhet		33
Sociala aktiviteter i grupp		58
Besöksverksamhet		41
<i>Ej fördelat</i>		410
Summa kvantifierbart samhällsekonomiskt värde		1 552

TECKENFÖRKLARING

Mycket låg
validitetLåg
validitetMedelhög
validitetHög
validitetMycket hög
validitet

Samhällsekonomiskt värde för diakonal verksamhet summeras uppåt och det totala värdet redovisas längst ned i tabellen (avrundat). För varje område har vi bedömt hur hög validiteten är i beräkningarna. Validiteten ger oss en uppfattning om hur väl beräkningarna visar på den diakonala verksamhetens samhällsvärde. Bedömningarna följer hur väl beräkningarna fångar in fullständigheten och reliabiliteten i det vi försöker att beräkna. Fullständigheten gäller hur heltäckande resultaten är, det vill säga om vi tar hänsyn till alla värden och nyttor. Reliabiliteten gäller hur tillförlitliga våra beräkningar är. Om våra beräkningar bygger på exakta kostnadsuppskattningar är reliabiliteten hög. Om vi har behövt göra många antaganden är reliabiliteten låg.

ARBETSMARKNADSINSATSER

Svenska kyrkan erbjuder arbetsmarknads- och sysselsättningsstöd till olika målgrupper. Stödet består av dels av insatser för att rusta individer inför inträde eller återgång till den reguljära arbetsmarknaden, dels mer långvariga insatser för meningsfull sysselsättning utifrån individens förutsättningar. Genom att erbjuda dessa olika typer av arbetsmarknadsinsatser skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor. Vi uppskattar att Svenska kyrkans arbetsmarknadsinsatser skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av minst 200 miljoner kronor per år. Den största delen av de kvantifierbara nyttorna uppstår genom att Svenska kyrkan erbjuder och finansierar subventionerade anställningar samt olika former av arbetsmarknadsprogram för personer med svag anknytning till arbetsmarknaden.

INTEGRATIONSSTÖD

Svenska kyrkan erbjuder olika former av integrationsstöd. Stödet är både utformat som sociala stöd där kyrkan skapar möjlighet för nyanlända att skapa sociala kontakter, och som rent praktiska stöd såsom undervisning och övning i det svenska språket, boendeförmedling eller juridisk rådgivning i asylprocessen. Genom att erbjuda dessa former av integrationsstöd skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor. Vi uppskattar att Svenska kyrkans integrationsstöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av minst 118 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna utgörs av offentligfinansiella kostnadsbesparingar samt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt.

PEDAGOGISKT STÖD

Svenska kyrkan erbjuder olika former av pedagogiskt stöd, framförallt riktat mot barn och unga. Stödet är utformat både som konventionell skolverksamhet samt olika former av fritids- och helgverksamhet. Kyrkan genomför även fler verksamheter med pedagogiska inslag, men vars huvudsyfte inte är att utbilda eller arbeta med pedagogik. Genom att Svenska kyrkan erbjuder pedagogiskt stöd skapas både kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor. Vi uppskattar att Svenska kyrkans pedagogiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av minst 197 miljoner kronor per år. Nyttan består till största del av kostnadsbesparingar för offentlig sektor, samt det användarvärde som uppstår för individer som deltar i kyrkans pedagogiska verksamhet.

PRAKTISKT STÖD

Svenska kyrkan erbjuder praktiskt stöd till olika målgrupper. Detta är stöd som syftar till att assistera olika målgrupper materiellt, med rådgivning eller med information. Svenska kyrkans praktiska stöd innefattar materiellt stöd såsom mat- eller kläudutdelning till utsatta. Inom praktiskt stöd ingår även ekonomiskt stöd – både genom rådgivning och direkta ekonomiska medel. I stödet ingår även olika former av krisstöd, juridisk rådgivning samt hjälp med myndighetskontakter. Genom att erbjuda dessa former av praktiskt stöd skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor. Vi uppskattar att Svenska kyrkans praktiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av minst 155 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna utgörs av offentligfinansiella kostnadsbesparingar samt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt. Genom att erbjuda stöd för utsatta grupper och vid kriser kan fler individer i utsatta situationer få hjälp.

PSYKISKT OCH EXISTENTIELLT STÖD

Svenska kyrkans diakonala verksamheter innefattar många olika verksamheter som syftar till att ge individer psykiskt och existentiellt stöd. De olika formerna av stöd fokuserar ofta på saker som relaterar till det psykiska måendet men kan också röra existentiella och/eller religiösa frågor. Till psykiskt och existentiellt stöd räknas exempelvis samtalsstöd, rådgivning och olika typer av förebyggande stöd. Genom att erbjuda dessa former av

psykiskt och existentiellt stöd skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor. Vi uppskattar att Svenska kyrkans psykiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av minst 340 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna utgörs av offentligfinansiella kostnadsbesparingar samt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt.

SOCIALA AKTIVITETER

Svenska kyrkan erbjuder en stor mängd sociala aktiviteter som syftar till att öka eller stärka en gemenskap. Aktiviteterna är oftast riktade till en viss målgrupp (exempelvis barn, unga eller äldre) men är öppna för alla att delta vid. Genom att Svenska kyrkan erbjuder sociala aktiviteter skapas både kvantifierbara och icke-kvantifierbara nyttor. Vi uppskattar att de kvantifierbara nyttorna uppgår till ett värde av minst 542 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna utgörs till viss del av offentligfinansiella kostnadsbesparingar, men framförallt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt. Svårare att värdera är de sociala aktiviteternas bidrag till gemenskap och sänkta trösklar för att söka sällskap, stöd eller tröst. Det finns även nyttor till följd av att de sociala aktiviteterna fungerar som plattformar för dialog och främjar relationer mellan människor från olika bakgrunder och religioner.

Rapportens disposition

Denna sammanfattning följs av en introduktion och en redogörelse för studiens genomförande i följer i kapitel 2. I kapitel 3 beskrivs övergripande samhällsekonomiska värden av Svenska kyrkans diakonala arbete. Kapitel 4 till 9 redogör för Svenska kyrkans direkta samhällsekonomiska bidrag fördelat på olika delområden. I rapportens sista del görs en utblick i tre församlingar där läsaren kommer nära Svenska kyrkans sociala arbete i några olika kontexter.

1.	Vi har kartlagt och värderat de samhällsekonomiska nyttorna av Svenska kyrkans diakonala arbete	1
1.1	Diakoni är ett mångfacetterat begrepp som handlar om kyrkans omsorg	1
1.2	Kyrkan som organisation har goda förutsättningar att skapa samhällsekonomiskt värde	2
1.3	Coronapandemin har inneburit utmaningar och synliggjort värdet av Svenska kyrkans diakonala arbete	4
2.	Metod	5
2.1	För att kunna beräkna samhällsnyttor har vi avgränsat vad som utgör diakonal verksamhet	5
2.2	Ett ramverk för Svenska kyrkans diakonala verksamhet	7
2.3	Jämförelsescenario och alternativkonsumtion	8
2.4	Vi använder 2019 som referensår för studien	10
2.5	Vi använder ett flertal metoder och dataunderlag för beräkning av Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag	10
2.6	Det finns osäkerhet i skattningarna	12
2.7	Fallstudier som metod	13
3.	Övergripande diakonalt arbete	14
4.	Arbetsmarknadsinsatser	18
4.1	Arbetsmarknadsprogram	19
4.2	Praktikprogram för unga	21
4.3	Utslussning och samhällstjänst	21
5.	Integrationsstöd	23
5.1	Språkstöd	24
5.2	Samhällsorientering	26
5.3	Boende för ensamkommande	27
5.4	Juridisk rådgivning i asylärenden	28
6.	Pedagogiskt stöd	31
6.1	Öppen pedagogisk verksamhet	32
6.2	Pedagogisk helg- och fritidsverksamhet	34
6.3	Skolverksamhet	38
7.	Praktiskt stöd	41
7.1	Materiellt stöd till behövande	42
7.2	Privatekonomiskt stöd	43
7.3	Stöd vid akuta behov eller kriser	45
7.4	Övrigt praktiskt stöd	47
8.	Psykiskt och existentiellt stöd	51
8.1	Uppsökande samtalsstöd	52
8.2	Samtalsstöd	54
8.3	Joursamtal	56
8.4	Rådgivning	58
8.5	Förebyggande psykiskt stöd	60
9.	Sociala aktiviteter	61
9.1	Öppen verksamhet	62
9.2	Sociala aktiviteter i grupp	64
9.3	Besöksverksamhet	66
	En utblick i församlingar och pastorat	68
	Coronapandemin har påverkat församlingarnas arbete	69
	Bodens pastorat	72
	Farsta församling	78
	Döderhults församling	87
	Referenser	92

1. VI HAR KARTLAGT OCH VÄRDERAT DE SAMHÄLLSEKONOMISKA NYTTORNA AV SVENSKA KYRKANS DIAKONALA ARBETE

Ramboll har fått i uppdrag av Svenska kyrkan att genomföra en studie av kyrkans samhällsekonomiska bidrag. Uppdraget innebär att kartlägga Svenska kyrkans diakonala arbete samt värdera de nyttor som uppkommer av denna ur ett samhällsperspektiv. Studien syftar till att utgöra ett kunskapsunderlag som synliggör olika typer av diakonala verksamheter och aktiviteter som kyrkan genomför. Studien syftar även till att visa på värdet som tillfaller samhället genom Svenska kyrkans roll som en välfärdsaktör.

Denna rapport består av två delar. Den första delen innehåller kartläggning och samhällsekonomisk analys av de värden som kyrkan skapar genom sitt diakonala arbete. Den andra delen utgörs av fallstudier för att visa på bredden i det diakonala arbete som bedrivs av församlingar och pastorat. Vår datainsamling består av följande:

- Intern referensgrupp med sakkunniga från Svenska kyrkans avdelning för kyrkoliv; enheten för forskning och analys och enheten för diakoni och hållbar utveckling
- Extern referensgrupp med forskare
- Dokumentstudier
- Intervjuer med anställda och samverkansparter i Döderhult församling, Farsta församling och Boden pastorat (fallstudier)

I nästkommande avsnitt presenterar vi den definition av diakoni som vi utgår ifrån i studien. Vi beskriver också varför Svenska kyrkan som organisation har goda förutsättningar att skapa värden och vilka nyttor som uppstår inom olika delar av kyrkans diakonala arbete. I kapitel 2 presenterar vi vår metod för samhällsekonomisk analys samt det ramverk vi tagit fram för att kartlägga kyrkans diakonala aktiviteter. Vi redogör också för de avgränsningar vi har gjort för att kunna beräkna nyttor och för vårt urval av fallstudier. Kapitel 3 beskriver olika typer av övergripande diakonalt arbete som kan genomföras inom ramen för olika typer av verksamheter (exempelvis samverkan). Därefter följer ett kapitel för varje verksamhetsområde utifrån vårt ramverk där vi beskriver och beräknar det samhällsekonomiska värdet av de olika aktiviteter som ingår. Slutligen presenterar vi resultaten från fallstudierna i de tre sista kapitlen.

1.1 Diakoni är ett mångfacetterat begrepp som handlar om kyrkans omsorg

Diakoni är ett mångfacetterat begrepp och exakt vad det innefattar kan variera beroende på vem man frågar. I Svenska kyrkans vägledning för diakoni³ beskrivs diakoni som ett teologiskt motiverat uppdrag till varje kristen och församling att omsätta kristen tro i handling, genom att visa omsorg om medmänniskan och skapelsen. Därför är det enligt Svenska kyrkans kyrkoordning en del av församlingarnas grundläggande uppgift att utöva diakoni. Förverkligandet av denna uppgift kan ske på olika sätt. Sammanfattningsvis kan man säga att när kyrkan är med och bygger ett gott samhälle, där människor trivs med livet, finner mening och hopp, då utövas diakoni.

I Svenska kyrkans vägledning för diakoni identifieras tre viktiga aspekter av diakonins utövande: förhållningssätt, utövare och verksamheter. Diakoni som förhållningssätt handlar om att i bemötande visa kärlek och omsorg om medmänniskan och skapelsen. Öppenhet, respekt, rättvisa och ett jämlikt förhållningssätt är exempel på viktiga ledord. Vidare är uppdraget att utöva diakoni hela församlingens uppgift; diakoner, övriga anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare. Även kyrkan som organisation ska genomsyras av den diakonala omsorgen. Alla kristna har alltså uppdraget att vara utövare

³ Bodin & Hollmer, *Vägledning för diakoni*, 2020, se även <https://internwww.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1369816>

av diakoni. Den tredje aspekten av att utöva diakoni är de diakonala verksamheterna. Dessa kan framför allt beskrivas som församlingarnas sociala arbete, även om andra typer av verksamheter också kan anses vara diakonala. Eftersom diakoni också inbegriper omsorg om skapelsen, så kan även exempelvis församlingarnas klimatarbete, och alla insatser som görs för att skapa en hållbar värld, anses vara del av de diakonala verksamheterna. De diakonala verksamheterna syftar inte bara till att motverka sociala problem hos utsatta grupper utan har också ett förebyggande fokus och bidrar till att främja en ökad livskvalitet hos människor i stort. Verksamheterna kan fokusera antingen på omsorg och gemenskap, eller på förändring och problemlösning.

VI HAR AVGRÄNSAT DIAKONALT ARBETE UTIFRÅN EN SVENSK SAMHÄLLSKONTEXT

Denna rapport förhåller sig till den komplexa bild som finns av Svenska kyrkans diakoni i Sverige. För att kunna genomföra en analys av den diakonala verksamheten är det nödvändigt att göra avgränsningar. Vi behöver också konkretisera vad diakoni innebär för att kunna identifiera och beräkna de värden som uppstår. Den nationella avgränsningen som gjorts innebär att rapporten utesluter den internationella diakonin som utförs inom ACT Svenska kyrkan, och inom det diakonala arbetet i Svenska kyrkan i utlandet (SKUT).

Denna rapport är avgränsad till att uppskatta samhällsekonomiska värden av diakonalt arbete inom Svenska kyrkan i Sverige, i form av konkreta verksamheter och aktiviteter som på olika sätt ligger nära välfärdstjänster och socialt arbete i offentlig sektor. Detta innebär att vi exkluderar kyrkans klimat- och miljöarbete. Diakoni som verksamhet är unik och inte direkt jämförbar med det arbete som genomförs av offentliga aktörer men det är ändå vanligt att diakonalt arbete på olika sätt kompletterar, ersätter, sker parallellt med, eller i samverkan med offentligt finansierade välfärdstjänster. För att beräkna diakonins värde är det också viktigt att ta fasta på arbete som i någon mån har en motsvarighet inom den offentligt finansierade välfärden. Detta innebär att vi exkluderar aktiviteter som har ett i huvudsak religiöst fokus (exempelvis konfirmation och gudstjänst). Det existentiella samtalsstöd som inom kyrkan kallas själavård, och som förvisso ofta har ett religiöst fokus, räknar vi dock som en del av de diakonala verksamheterna eftersom det också syftar till att förebygga psykisk ohälsa.

En snävare definition av diakoni med tydligt välfärdsfokus återfinns i skriften "Nyckeln" från år 2020. Diakoni beskrivs där som "[...] insatser organiserade av den aktuella församlingen med syfte att motverka sociala problem och öka livskvaliteten för de personer som berörs." Men det diakonala arbetet genomförs också av pastorat, stift eller i samverkan med andra aktörer. För att fånga en mer fullständig bild av vad hela Svenska kyrkan gör inom området har vi valt att inkludera aktiviteter som genomförs på kyrkans alla nivåer, och aktiviteter som genomförs i samverkan med andra organisationer.

Denna rapport utgår därför ifrån följande definition av välfärdsrelaterat diakonalt arbete:

"Verksamheter och aktiviteter jämförbara med annan välfärdsverksamhet som genomförs av kyrklig huvudman (enskilt eller i samverkan med andra aktörer) och som motverkar eller förebygger sociala problem och bidrar till ökat välmående."

1.2 Kyrkan som organisation har goda förutsättningar att skapa samhällsekonomiskt värde

I detta avsnitt beskriver vi vad som gör att Svenska kyrkan som organisation har goda förutsättningar att skapa samhällsekonomiska värden. Svenska kyrkan är Sveriges största civilsamhällesorganisation med drygt 5,7 miljoner medlemmar. Dess församlingar finns i hela landet och organisationen når därmed ut till många människor. Som civilsamhällesorganisation har kyrkan större flexibilitet än offentliga aktörer i att anpassa och ställa om sin verksamhet till olika behov. Vidare möjliggör kyrkans bredd i kombination med en relativt enhetlig organisationsstruktur att församlingar kan lära av varandra samt bidra med verksamheter som ger stöd till flera målgrupper på en och samma gång.

Slutligen har Svenska kyrkan också stora resurser som möjliggör kontinuitet och långsiktighet i arbetet. Tack vare dessa viktiga egenskaper har kyrkan som organisation unika förutsättningar att bidra till sociala värden.

SVENSKA KYRKAN KOMBINERAR CIVILSAMHÄLLETS FLEXIBILITET MED EN BREDD OCH RÄCKVIDD SOM MÄTER SIG MED OFFENTLIGA AKTÖRERS

Svenska kyrkan finns representerad i hela landet, bedriver verksamhet inom många olika områden och har förhållandevis stora resurser. Detta gör att kyrkan når ut till många olika individer och målgrupper. Det skapar också förutsättningar för kyrkan att ta ett brett samhällsansvar, på ett sätt som ofta tangerar offentlig verksamhet inom flera välfärdsområden. Samtidigt har kyrkan i egenskap av civilsamhällesorganisation en annan flexibilitet än offentliga aktörer. I kriser kan kyrkan exempelvis förändra och anpassa sin verksamhet till rådande omständigheter i och med att församlingsmedarbetarna har flexibla arbetsbeskrivningar. Svenska kyrkan kan också mobilisera stora ideella resurser vilket gör det lättare att skala upp verksamheten vid behov och i samhällskriser.⁴ Flexibiliteten möjliggör också att kyrkan kan bemöta behov som inte tillgodoses inom offentlig verksamhet.

ATT SAMMA ORGANISATION BEDRIVER MÅNGA OLIKA VERKSAMHETER SKAPAR SYNERGIEFFEKTER

Ytterligare en fördel som Svenska kyrkan har är att organisationen fungerar mer som en enhet till skillnad från den offentliga sektorn där olika myndigheter har ansvar för olika frågor. Detta gör att kyrkan lättare kan dra lärdom av exempelvis en kris och utveckla verksamheten.⁵ Vi ser också att kyrkans bredd i kombination med en enhetlig organisationsstruktur skapar synergieffekter inom flera områden. I våra fallstudieintervjuer framkommer att kyrkans anställda kan bemöta flera olika och sammansatta behov hos målgruppen. Att föräldrar och barn besöker en öppen förskola innebär exempelvis inte enbart att de tar del av en välfärdstjänst utan också att föräldrarna kan få stöd från en diakon som är direkt kopplad till verksamheten. Det kan också handla om att kyrkans personal upptäcker behov som inte ryms inom den aktuella aktiviteten, men då kan hänvisa till andra delar av kyrkans verksamhet. Genom att samla ett stort antal stödjande aktiviteter hos en och samma aktör blir de mer lättillgängliga och kan användas mer ändamålsenligt.

KYRKAN STÅR FÖR KONTINUITET GENTEMOT INDIVIDER OCH SAMVERKANSPARTER

Svenska kyrkan är Sveriges största civilsamhällesorganisation och har i jämförelse med andra aktörer i den ideella sektorn stora ekonomiska och personella resurser (både anställda och ideella). Det är dessutom vanligt att kyrkans diakonala arbete organiseras inom ramen för den ordinarie verksamheten snarare än i projektform (även om projekt som drivs med externa medel också förekommer). Sammantaget gör detta att kyrkan har möjlighet att skapa större kontinuitet i sin verksamhet och arbeta mer långsiktigt med sociala frågor.

Att kyrkan står för kontinuitet är tydligt i våra fallstudieintervjuer. En samverkanspart till Farsta församling uppfattar exempelvis Svenska kyrkan som en stabil aktör som kan ta en långsiktig och aktiv roll i samhället i och med att det är samma personer som arbetar där och samma verksamheter som bedrivs år efter år. I jämförelse med verksamhet som drivs i projektform uppfattar samverkanspartners att kyrkan står för kontinuitet. Detta uppfattas inte bara som positivt för relationerna samverkansparterna emellan utan också för de individer som deltar i verksamheterna. För exempelvis personer med missbruksproblematik kan kyrkans öppna mötesplats bli en fast punkt som skapar trygghet. Kontinuiteten är också viktig när det gäller att bygga relationer med individer för

⁴ Stockholm School of Economics, *The Church of Sweden and the quest to bounce back better*, <https://www.hhs.se/en/research/sweden-through-the-crisis/the-church-of-sweden-and-the-quest-to-bounce-back-better/>, hämtad 2021-06-22

⁵ Ibid.

att bryta ensamhet och isolering. I en av fallstudierna framkom det exempelvis att det tog en församlingsassistent tio år att få en av de boende vid ett seniorboende att öppna upp sig och delta i aktiviteter med de andra.

1.3 Coronapandemin har inneburit utmaningar och synliggjort värdet av Svenska kyrkans diakonala arbete

Svenska kyrkans diakonala arbete har påverkats av pandemin och medföljande restriktioner. I en tid med ett ökat behov av medmänskligt stöd har förutsättningarna att bedriva socialt arbete försämrats. Svenska kyrkan har svarat mot utmaningen och anpassat sin verksamhet efter ökade och förändrade behov i pandemins spår.

Coronapandemin och tillhörande rekommendationer har påverkat Svenska kyrkans diakonala arbete. En del fysiska aktiviteter har ställs in medan hembesök, gruppträffar och enskilda samtal har, när det varit möjligt, ersatts av mer smittsäkra alternativ som telefonsamtal, digitala möten och promenader. Verksamhet med lång tradition som jourhavande präst, akut samtal- och krisstöd via telefon och chatt, har sett en betydande ökning. Nya aktiviteter såsom handlingshjälp och finansiering av matkassar har även initierats för att mildra effekterna av pandemin. Denna omställning har skett samtidigt som en stor del av verksamhetens volontärer, som själva tillhör riskgrupper, uteblivit vilket medfört att anställda inom Svenska kyrkan fyllt deras roller.

Svenska kyrkan har även fyllt en viktig samordnande roll för en del av samhällets insatser till utsatta målgrupper. Detta tillsammans med organisationens förutsättningar att ställa om delar av sin verksamhet utifrån verklighetens behov gör Svenska kyrkan särskilt viktig för samhällets motståndskraft.

2. METOD

I denna studie beskriver vi och beräknar det samhällsvärde som varje år skapas genom Svenska kyrkans diakonala verksamhet. Vi har en beskrivande ansats, som till skillnad från en normativ studie innebär att vi inte jämför effekter av olika socialpolitiska insatser. För att kunna skatta det samhällsekonomiska värdet behöver vi göra vissa avgränsningar och antaganden. I detta kapitel redogör vi vilket jämförelsescenario vi använder, hur vi delat upp kyrkans diakonala verksamhet i ett ramverk samt hur beräkningarna är gjorda. Vi redogör även för hur vi hanterar osäkerheter i beräkningarna. Metoden bygger i viss utsträckning på Rambolls studie från 2019 om Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag till kultur och kulturarv.⁶

DET DIAKONALA ARBETET SKAPAR KVANTIFIERBARA OCH ICKE-KVANTIFIERBARA NYTTOR

Svenska kyrkans diakonala verksamhet skapar olika typer av samhällsekonomiska nyttor. I denna rapport delar vi in dessa samhällsekonomiska nyttor i två huvudsakliga kategorier:

1. **Kvantifierbara nyttor** har ett samhällsekonomiskt värde som är möjligt att bedöma med kvantitativa metoder. Exempelvis innebär att Svenska kyrkan erbjuder vissa typer av stöd kostnadsfritt att individer kan få hjälp gratis, och att de därigenom sparar pengar. Att kyrkan erbjuder verksamheten kan även innebära en offentligfinansiell besparing då offentlig sektor kanske inte behöver erbjuda motsvarande aktiviteter. De metoder vi använder för att värdera dessa nyttor beskrivs i resterande delar av kapitel 2.
2. **Icke-kvantifierbara nyttor** kan attribueras till en specifik verksamhet eller aktivitet, men deras värde går inte att bedöma med kvantitativa metoder. Exempelvis innebär Svenska kyrkans olika former av samtalsstöd ett ökat psykiskt välmående för de individer som tar del av stödet. Ökat psykiskt välmående skapar nyttor både för individerna själva samt anhöriga och potentiellt för hela samhället. Det är dock mycket svårt att värdera dessa nyttor kvantitativt. Därför kommer de istället beskrivas kvalitativt för varje aktivitet och verksamhet. Vi bedömer att värdet på de icke-kvantifierbara nyttorna troligtvis överstiger värdet på de nyttor som vi i denna studie kan bedöma kvantitativt.

2.1 För att kunna beräkna samhällsnyttor har vi avgränsat vad som utgör diakonal verksamhet

För att kunna beskriva och beräkna det samhällsekonomiska värdet av Svenska kyrkans diakonala arbete i en samhällskontext har vi valt att använda en snäv definition av diakonalt arbete. De delar Svenska kyrkans verksamhet som vi inkluderar och analyserar i denna studie måste uppfylla fyra kriterier baserade på vår definition av diakonalt arbete. I Tabell 2 presenteras dessa kriterier tillsammans med en förklaring av vilka delar av kyrkans verksamhet som inkluderas och exkluderas från vår definition av diakonalt arbete baserat på kriteriet.

⁶ Ramboll (2019), Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag till kultur och kulturarv, <https://www.svenskakyrkan.se/filer/1374643/Svenska%20Kyrkans%20Samh%c3%a4llsekonomiska%20Bidrag%20till%20Kultur%20och%20Kulturarv.pdf>, hämtad 2021-04-14

Tabell 2. Operationalisering av vår definition av diakonalt arbete

Vi definierar en aktivitet som diakonal verksamhet om den...	Förklaring
Består av konkreta verksamheter och aktiviteter	Detta innebär att vi både inkluderar arbete som drivs i verksamhetsform (exempelvis samtalsmottagningar eller återkommande öppna mötesplatser) samt arbete som sker som enstaka aktiviteter (exempelvis spontana möten med sörjande eller besök på ett äldreboende). Detta innebär att vi inte räknar på nyttan som uppstår genom kyrkans förhållningssätt i sin verksamhet.
Är jämförbar med annan välfärdsverksamhet	För att kunna bedöma det samhällsekonomiska värdet som en verksamhet skapar behövs något att jämföra med. Således väljer vi att genom vår definition exkludera verksamheter som kyrkan arrangerar som saknar motsvarighet inom övriga samhället. Detta innebär att vi exempelvis inte inkluderar verksamheter såsom konfirmation i beräkningarna.
Genomförs av kyrklig huvudman (enskilt eller i samverkan med andra aktörer)	Detta innebär att alla delar av kyrkans organisation inkluderas, oavsett om arbetet genomförs i församlingar, pastorat, stift, på nationell nivå eller i samverkan med andra aktörer. Verksamheter där kyrkan enbart erbjuder begränsat stöd till en fristående aktör (såsom Kyrkans SOS) inkluderas inte i beräkningarna.
Motverkar eller förebygger sociala problem och bidrar till ökat välmående	Detta innebär att målet med verksamheten kan vara allt från att främja gemenskap till att hjälpa individer med allvarliga psykiska eller sociala problem. Det kan också handla om att stötta utsatta grupper och bidra till ett välfungerande samhälle. Detta innebär att verksamheter som inte direkt bidrar till dessa mål (exempelvis kyrkans miljöarbete) inte inkluderas.

DET ÄR SVÅRT ATT I VISSA BERÄKNINGAR SÄRSKILJA MELLAN DIAKONALT ARBETE OCH VÄLFÄRDSTJÄNSTER SOM KYRKAN ERBJUDER

Att inkludera all verksamhet med diakonala inslag skulle leda till att det samhällsekonomiska värdet av diakonalt arbete överskattas. Stora delar av kyrkans verksamhet har diakonala inslag, men där diakoni inte utgör det huvudsakliga fokuset för verksamheten. Syftet med vår avgränsning av diakonal verksamhet är att fokusera våra beräkningar på de verksamheter där diakoni utgör en huvudsaklig del av verksamheten. Vi gör detta för att minimera risken att överskatta det samhällsekonomiska värdet av diakonal verksamhet. Det är möjligt att argumentera för att allt som kyrkan gör på ett eller annat sätt är diakonal verksamhet.

I vissa fall är det mycket svårt att särskilja det samhällsekonomiska värdet som skapas av en aktivitet och värdet som uppstår specifikt från det diakonala arbetet. Svenska kyrkan bedriver exempelvis förskoleverksamhet. Diakoni är ett viktigt inslag i denna verksamhet. Exempelvis sker diakonalt arbete inom ramen för förskoleverksamheten: exempelvis genom att bidra till gemenskap i lokalsamhället eller att erbjuda psykiskt och socialt stöd för barn och föräldrar i utsatta situationer. Men det innebär inte att allt som görs inom förskoleverksamheten är diakoni. Det är dock mycket svårt att värdera hur stor del av det samhällsekonomiska värdet som förskoleverksamheten innebär som kan attribueras till den diakonala verksamheten. För förskoleverksamheten har vi gjort bedömningen att diakonalt arbete är ett huvudsakligt inslag och att de nyttor som verksamheten innebär ingår som nyttor skapade av diakonalt arbete. Men detta kan även innebära att vi överskattar värdet av diakonala verksamheter då vi i vissa fall räknar på nyttor som inte

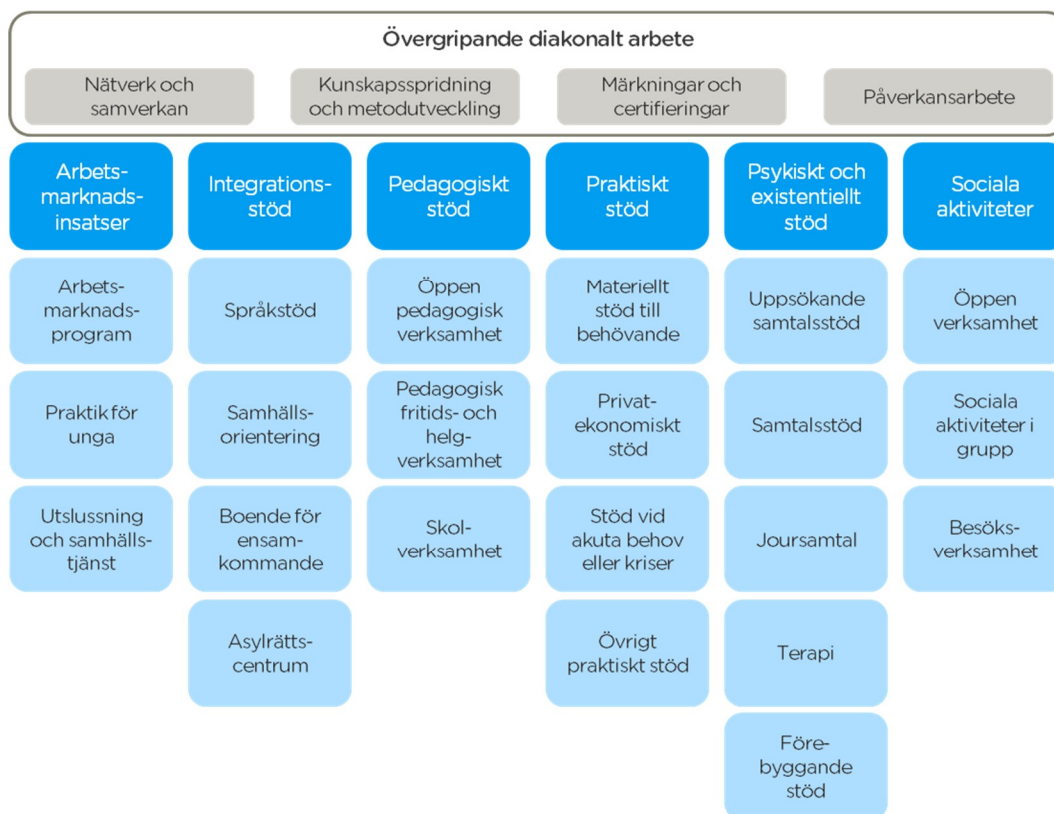
nödvändigtvis uppkommer genom det diakonala arbetet utan utav att Svenska kyrkan tillhandahåller en välfärdstjänst.

2.2 Ett ramverk för Svenska kyrkans diakonala verksamhet

För att inkludera samtliga relevanta delar av den diakonala verksamheten och dess värde har vi tagit fram ett ramverk för Svenska kyrkans diakoni. I ramverket kategoriserar vi den diakonala verksamheten baserat på vilken typ av huvudsakligt stöd som olika aktiviteter innebär.⁷ De olika aktiviteterna har vi ett första skede kartlagt utifrån dokumentstudier och intervjuer med företrädare för Svenska kyrkan. Ramverket syftar till att skapa en systematik i analysen. Vi delar in den diakonala verksamheten i totalt sju olika kategorier. De övergripande kategorierna beskrivs kortfattat nedan och deras respektive underkategorier återfinns i Figur 1. Vårt ramverk för Svenska kyrkans diakonala aktiviteter och verksamheter

- **Övergripande diakonalt arbete** (kapitel 3) – Denna typ av diakonalt arbete är inte en verksamhet likt de övriga kategorierna. Detta innefattar arbete där kyrkan ingår som en part i ett samarbete med andra, driver utveckling av sin egen verksamhet eller i samhället i stort samt där de arbetar aktivt med politisk påverkan.
- **Arbetsmarknadsinsatser** (kapitel 4) – Aktiviteter vars huvudsakliga syfte är att hjälpa individer att etablera sig på arbetsmarknaden.
- **Integrationsstöd** (kapitel 5) – Aktiviteter med målet att stödja individer som nyligen kommit till Sverige – både individer som nyligen beviljats uppehållstillstånd och de som är i processen att söka uppehållstillstånd.
- **Pedagogiskt stöd** (kapitel 6) – Aktiviteter vars huvudsakliga syfte är lärande.
- **Praktiskt stöd** (kapitel 7) – Aktiviteter som erbjuder olika former av materiellt, ekonomiskt eller fysiskt stöd till individer. Stödet riktar sig till vem som helst som har behov av det och innefattar mat- och kläddutdelning, direkt ekonomiskt stöd och rådgivning.
- **Psykiskt och existentiellt stöd** (kapitel 8) – Aktiviteter vars huvudsakliga syfte är att stärka individers själsliga och andliga välmående.
- **Sociala aktiviteter** (kapitel 9) – Verksamheter vars huvudsakliga syfte är att ge individer möjlighet att socialisera med andra i olika utformning.

⁷ För att kunna göra en kategorisering har vi gjort en bedömning av det huvudsakliga syftet med varje diakonal aktivitet. Detta då det finns stor överlappning mellan de olika aktivitetskategorierna. Nästan alla typer av stöd som ingår i den diakonala verksamheten innehåller exempelvis sociala inslag. Men detta betyder inte nödvändigtvis att det *huvudsakliga* syftet med verksamheten är socialt umgänge. Språkcaféer är exempelvis sociala evenemang. Men vi (tillsammans med representanter från Svenska kyrkan) har bedömt att huvudsyftet med språkcaféer är att bidra till förbättrad integration för deltagarna. Således kategoriseras det som integrationsstöd och inte som en social aktivitet.

Figur 1. Vårt ramverk för Svenska kyrkans diakonala aktiviteter och verksamheter⁸

RAMVERKET ÄR FRAMTAGET I SAMRÅD MED EXPERTER I SYFTE ATT GARANTERA KORREKTHET OCH ANVÄNDBARHET

Det är svårt att ta fram ett ramverk för den diakonala verksamheten som gör det enkelt att kategorisera varje typ av aktivitet. Syftet med ramverket är att ge en god och användbar bild av diakoniarbetet och som gör det möjligt att beräkna samhällsnyttor. Ramverket är så långt som möjligt ömsesidigt uteslutande, vilket innebär att en enskild aktivitet inom det diakonala arbetet enbart förekommer på ett ställe. Detta är nödvändigt för att undvika dubbelräkning. I vårt arbete med att ta fram ramverket har vi utgått från uppgifter från Svenska kyrkan och vi har tagit hjälp av både experter inom Svenska kyrkan och interna samt externa forskare. Detta för att garantera att ramverket är så korrekt och användbart som möjligt.

Den uppdelning som vi gör av den diakonala verksamheten innebär dock att liknande verksamheter kan placeras inom olika delar av ramverket. Kyrkan erbjuder exempelvis flera olika typer av juridiskt stöd. Dels genom arrangerade träffar där individer kan besöka kyrkan och få rådgivning från en jurist, dels genom att kyrkan med ekonomiska medel stöttar Asylrättscentrum – en organisation som ger juridisk hjälp till asylsökande. Den första typen faller under praktiskt stöd då det är ett stöd som alla kan ta del av. Den andra typen av juridisk hjälp riktar sig mot asylsökande, och därför kategoriserar vi denna typ av stöd som integrationsstöd. Liknande avvägningar har gjorts på flera ställen i studien. I dessa fall har vi i samråd med kyrkan utgått från det huvudsakliga syftet med verksamheten för att vägleda hur en specifik aktivitet bör kategoriseras.

2.3 Jämförelsescenario och alternativkonsumtion

För att förstå det samhällsekonomiska värdet av något krävs ett alternativ- eller jämförelsescenario. För att på bästa sätt värdera den samlade samhällsekonomiska nyttan

⁸ Ramverkets innehåll har inspirerats av underlag från Svenska Kyrkan och externa aktörer. Två av de huvudsakliga underlagen till ramverket är *Vägledning för diakoni - Teori, praktik och verksamhetsutveckling i församling*, Hollmer och Bodin, 2018 och *Nyckeln till Svenska kyrkan - en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi*, Svenska Kyrkan, 2020. Resterande underlag finns i rapportens referenslista.

av Svenska kyrkans diakonala verksamhet använder vi oss av två olika jämförelsescenarion beroende på vilken typ av verksamhet som analyseras. De två scenarierna är:

1. Om Svenska kyrkan inte genomför verksamheten kommer verksamheten arrangeras av en annan aktör (offentlig sektor, ett företag eller en annan civilsamhällesorganisation)⁹
2. Om Svenska kyrkan inte genomför verksamheten arrangeras verksamheten inte alls.

Den huvudsakliga anledningen till att vi använder två jämförelsescenarion är för att göra det möjligt att särskilja nyttor som uppstår specifikt för att Svenska kyrkan erbjuder en verksamhet, och vilka nyttor som uppstått oavsett vem som arrangerar verksamheten.

För att illustrera hur vi använder jämförelsescenariot som underlag för beräkningar fortsätter vi exemplet från kapitel 2.1 med Svenska kyrkans förskoleverksamhet. I det kapitlet bedömde vi att förskoleverksamheten var diakonal verksamhet och den samhällsekonomiska nytta som tjänsten skapar kan kopplas till Svenska kyrkans diakonala arbete. För att räkna på storleken på denna samhällsekonomiska nytta behöver vi ett jämförelsescenario, exempelvis förskoleverksamhet arrangerad inom offentlig sektor (jämförelsescenariot "Annan aktör"). Frågan är då vilka nyttor som Svenska kyrkans förskoleverksamhet skapar utöver de nyttor som uppstår genom förskoleverksamhet i offentlig regi. En öppen förskola kan skapa samhällsekonomiska nyttor exempelvis genom att erbjuda pedagogisk verksamhet för barn och ett forum för vuxna att socialisera, dela erfarenheter och få stöd av andra vuxna i att vara förälder. Men vi antar att detta gäller oavsett om den öppna förskolan arrangeras av kyrkan eller inom offentlig sektor. Dessa typer av nyttor som uppstår oavsett kommer därför inte värderas kvantitativt. Kyrkans förskoleverksamhet kan dock erbjuda ett existentiellt mervärde till både barn och föräldrar. Detta är något som kyrkan kan erbjuda utöver nyttorna som skapas från en förskola i offentlig regi. Och därför är detta en nytta som kan kopplas specifikt till Svenska kyrkans diakonala verksamhet. Att kyrkan exempelvis kan erbjuda en verksamhet till en lägre kostnad än en annan aktör leder även det till nyttor som går att härleda till den diakonala verksamheten. Samtliga nyttor som går att attribuera till den diakonala verksamheten värderas kvantitativt om möjligt, annars beskrivs de kvalitativt. När jämförelsescenariot är "Annan aktör" gäller således att:

Jämförelsescenario



Nytta som skapas av tjänsten

= *Nytta som skapas av Svenska kyrkans tjänst*

– *Nytta som skapats oavsett vem som arrangerat tjänsten*

Om det istället saknas en motsvarighet i övriga samhället till en tjänst som kyrkan erbjuder används jämförelsescenariot "Ingen verksamhet". Detta innebär att om inte Svenska kyrkan erbjöd verksamheten skulle ingen verksamhet arrangeras alls. Det saknas exempelvis motsvarighet till Svenska kyrkans journalsamtalstjänst. Om kyrkan inte erbjöd journalsamtalstjänsten finns ingen annan aktör som skulle kunna erbjuda motsvarande tjänst. Det innebär att all nytta som Svenska kyrkans journalsamtal skapar kan attribueras som samhällsekonomiskt värde skapat av kyrkans diakonala verksamhet. När jämförelsescenariot är "Ingen verksamhet" gäller således att:

Nytta som skapas av tjänsten = Nytta som skapas av Svenska kyrkans tjänst

⁹ Vi utgår i detta scenario från att Svenska kyrkan aldrig existerat. Det vill säga vi tänker oss en värld där kyrkan aldrig arrangerat den specifika verksamheten. I motsats till ett scenario där kyrkan finns men plötsligt slutat erbjuda verksamheten. Då detta motsvarar en alternativ verklighet så tar vi inte hänsyn till om det i dagsläget finns resurser inom offentlig sektor för att erbjuda en viss verksamhet.

Vilket jämförelsescenario som använts för vilken aktivitet eller aktivitetstyp presenteras i de olika kapitlen under rubriken *Så här har vi räknat*.

2.4 Vi använder 2019 som referensår för studien

Vår studie beskriver de samlade konsekvenserna av Svenska kyrkans diakonala verksamhet under ett år. I studien utgår vi från senast tillgängliga data. Vid denna studies genomförande är senast tillgängliga kostnadsdata för kyrkans diakonala verksamhet från 2019. Eftersom en del av beräkningarna grundas i denna kostnadsdata använder vi därför 2019 som referensår för studien. På grund av den stora variationen i datakvalitet och -tillgänglighet har dock i vissa fall data från 2020 (särskilt när vi fokuserar på kyrkans verksamhet under coronapandemin) och tidigare år använts för beräkningar.

2.5 Vi använder ett flertal metoder och dataunderlag för beräkning av Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag

För att beräkna det samhällsekonomiska bidraget från Svenska kyrkans diakonala verksamhet används ett flertal metoder och datakällor. Detta beror på att kyrkans olika aktiviteter skapar nyttor för olika aktörer. Vi använder tre huvudsakliga metoder för att göra nyttoberäkningar i denna studie: betalningsvilja, kostnadsbesparing och kostnadsfördelning. Samtliga metoder beskrivs i detalj nedan.

Metod	Aktör		
	Individer	Offentlig sektor	Hela samhället
Betalningsvilja	✓		
Kostnadsbesparing		✓	
Kostnadsfördelning			✓

- Betalningsvilja** – Denna metod används för att uppskatta nyttorna som uppstår för individer, det så kallade användarvärdet. Vi bedömer att detta är den mest tillförlitliga av de metoder vi använder. Metoden går ut på att uppskatta hur mycket användare av Svenska kyrkans tjänster hade varit villiga att betala för att ta del av dem. Om exempelvis enskilt samtalsstöd hade varit belagt med en avgift för de som mottar stödet – hur stor hade den avgiften varit? Genom att uppskatta den storleken är det möjligt att beräkna besparingen som uppstår för individer genom Svenska kyrkans verksamhet. Dessa beräkningar grundar sig framförallt i data över antalet deltagare samt skattade marknadsvärden för tjänster som liknar de som kyrkan erbjuder. Exempelvis används deltagarstatistik från kyrkan tillsammans med pris- och kostnadsuppgifter från offentlig sektor.
- Kostnadsbesparing** – Kostnadsbesparingsmetoden används för att uppskatta nyttorna som uppstår inom offentlig sektor till följd av Svenska kyrkans verksamhet. I kapitel 2.3 beskrevs hur vi använder jämförelsescenarion i våra beräkningar. I de fall när vi analyserar en tjänst som kyrkan erbjuder men som annars hade arrangerats av en offentlig aktör uppstår en kostnadsbesparing inom offentlig sektor.¹⁰ Genom att kyrkan erbjuder tjänsten behöver inte offentlig sektor bära kostnaden för att arrangera verksamheten. För att uppskatta storleken på besparingen används exempelvis kostnadsuppgifter från Svenska kyrkan, lönekostnader och uppgifter om andra utgifter. Vi bedömer att detta är den näst mest tillförlitliga metoden vi använder för att göra beräkningar.
- Kostnadsfördelning** – För vissa verksamhets- eller aktivitetsområden har vi varken uppgifter om antalet deltagare eller kostnadsuppgifter. För att kunna göra en uppskattning av storleken på nyttorna som skapas av dessa aktiviteter använder vi så kallad kostnadsfördelning. Från Svenska kyrkans årsredovisning vet vi hur stora kyrkans totala utgifter var för diakonal verksamhet under 2019. Och genom

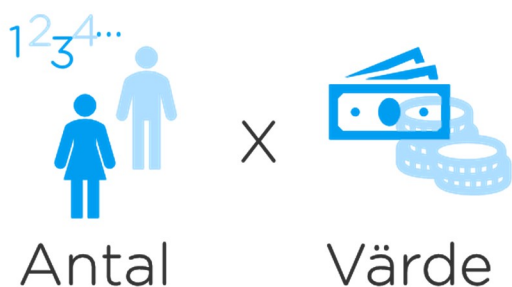
¹⁰ I vissa fall hade kostnadsbesparingen troligtvis uppstått hos exempelvis en annan civilsamhällsaktör. Men då dessa är undantagsfall utgår vi i huvudmetoden från att nyttorna alltid tillfaller offentlig sektor. Vi har anmärkt i beräkningarna om vi tror att det inte stämmer.

uppskattningar av kostnadsfördelningar från fallstudieförsamlingarna i denna studie har vi en uppfattning om ungefär hur stor andel av de totala diakonala utgifterna som spenderats inom respektive område. Med hjälp av denna metod är det möjligt att uppskatta kyrkans utgifter även för de områden där vi helt saknar användbara data. Metoden bygger på antagandet att kyrkans utgift är lika med samhällets nytta. Detta är dock den minst tillförlitliga metoden. Framförallt då vi enbart utgår från tre församlingar. Men även om vi utgått från 30 eller 60 församlingar hade vi troligtvis inte fått en representativ bild av hur dessa kostnader fördelas. Således ska dessa nyttoberäkningar tolkas med försiktighet. Vi gör inte något antagande om hur dessa nyttor fördelas mellan aktörer.

GENOM ATT UTGÅ FRÅN BETALNINGSVILJA BERÄKNAR VI ANVÄNDARVÄRDEN FÖR DEN DIAKONALA VERKSAMHETEN

En stor del av det samhällsekonomiska värdet som Svenska kyrkans diakonala verksamhet bidrar med uppstår för de individer som tar del av kyrkans aktiviteter och stöd. Vi beräknar detta värde som uppstår för användarna av tjänsterna utifrån två parametrar: antal och värde. Metoder för datainsamling och beräkning skiljer sig dock åt mellan olika aktiviteter. Exempel på underlag och beräkningsmetoder är marknadspriser för liknande verksamhet.

Figur 2. Beräkningsparametrar



Uppgifter om antal beskriver omfattningen av verksamheten och innefattar framförallt antalet deltagare inom olika diakonala verksamheter. Det kan även innefatta antalet besök på en institution eller antalet samtal till en stödsamtalslinje. Dataunderlaget utgörs huvudsakligen av verksamhetsstatistik från Svenska kyrkan. Vissa data har även samlats in via intervjuer och dokumentstudier.

VI ANVÄNDER SVENSKA KYRKANS KOSTNADER FÖR DIAKONAL VERKSAMHET SOM UTGÅNGSPUNKT FÖR KOSTNADSUPPSKATTNINGAR FÖR VERKSAMHETERNA

För att beräkna kostnaderna som för Svenska kyrkans olika diakonala verksamheter använder vi kyrkans kostnadsuppgifter som utgångspunkt. 2019 uppgick kostnaderna för den diakonala verksamheten inom hela Svenska kyrkan till 1,2 miljarder kronor. Den största andelen av dessa kostnader var personalkostnader. Vi använder Svenska kyrkans kostnader som ett närmevärde för motsvarande besparing inom offentlig sektor som inte behöver erbjuda verksamheten. Således innebär kyrkans utgifter nyttor i form av offentligfinansiella besparingar. Detta är även i linje med hur vi konstruerat våra jämförelsescenarion.

Hur vi använder kostnadsuppgifterna varierar beroende på hur stort dataunderlag som finns tillgängligt för respektive diakonal aktivitet. Som beskrivet i föregående del använder vi två metoder för att göra kostnadsberäkningar: kostnadsbesparingar och kostnadsfördelning. Kostnadsbesparingar beräknas med hjälp av exempelvis lönekostnader när det finns underlag eller uppskattningar kring hur många från Svenska kyrkan som arbetar med en viss diakonal verksamhet. Dessa beräkningar utgår inte från de totala kostnadsuppgifterna för den diakonala verksamheten. Men när vi använder kostnadsfördelning för att beräkna nyttorna utgår vi från kostnadsuppgifterna från den diakonala verksamheten tillsammans med en uppskattad kostnadsfördelning från fallstudieförsamlingarna.

Värdet av diakonin - de 1,2 miljarder kronorna - har vi fördelat mellan de kategorier och aktiviteter som utgör diakonal verksamhet i vårt ramverk. Vi bygger fördelningen av nyttan

på beräkningar av personalkostnader och intervjuer med församlingar. Denna fördelning utgör underlaget för att värdera nyttan som skapas av viss diakonal verksamhet där det saknas annan data. Uppskattningen är ett genomsnitt av ett stickprov av den diakonala kostnadsrapporteringen hos de två församlingar och ett pastorat som inkluderas i rapportens fallstudier. Vi informerade församlingarna och pastoratet om definition och beskrivning av respektive aktivitetskategori, inklusive exempelaktiviteter, och de återkom med procentuell fördelning av den diakonala kostnadsposten från deras ekonomiska rapportering. En av församlingarna vet vi med säkerhet gjorde en precis fördelning utifrån sitt kostnadsunderlag medan de andra var mindre precisa. Deras rapporterade fördelning bör bedömas som en kvalificerad uppskattning av kostnadsfördelningen.

BEGRÄNSNINGARNA AV DATA OCH METOD LEDER TILL ATT VÅRA BERÄKNINGAR UNDERSKATTAR DEN SAMLADE NYTTAN AV DIAKONAL VERKSAMHET

Våra beräkningar underskattar det totala värdet av nyttorna som uppstår genom kyrkans diakonala verksamhet. Att vi underskattar det totala värdet beror på tre huvudsakliga anledningar:

1. Den diakonala verksamheten skapar flera nyttor som är svåra att kvantifiera. Exempelvis ökat psykiskt och fysiskt välmående som diskuterades i föregående del.
2. Tillgången till data varierar mellan olika aktiviteter. För vissa typer av stöd finns inga uppgifter om hur många som tar del av stödet. Detta gör det närmast omöjligt att värdera storleken på nyttorna som aktiviteten innebär. I vissa fall finns data tillgänglig från en eller ett fåtal församlingar. Men då församlingar ofta skiljer sig från varandra i flera avseenden är det nästintill omöjligt att genom ett fåtal församlingar skapa en representativ bild av all den diakonala verksamheten.
3. Vi har räknat lågt. I de fall där det är möjligt att värdera nyttorna och där det finns data att tillgå utgår vi från en försiktighetsprincip. Vi underskattar hellre än överskattar nyttorna som uppstår genom kyrkans diakonala verksamhet.

2.6 Det finns osäkerhet i skattningarna

Det finns osäkerhet i våra beräkningar. Det finns flera faktorer som påverkar osäkerheten i beräkningarna. Det handlar till exempel om brister i datatillgång, avsaknad av jämförbara tjänster samt andra kunskapsluckor som försvårar beräkningarna. Dessa faktorer skiljer sig mellan de områden vi studerar och har i olika utsträckning tvingat oss att göra vissa antaganden som i sin tur leder till osäkerheter i resultaten.

Inom varje område har vi bedömt hur hög validiteten är i beräkningarna. Validiteten ger oss en uppfattning om hur väl beräkningarna speglar den diakonala verksamhetens sanna värde. Vi har då bedömt hur väl beräkningarna fångar in fullständigheten och reliabiliteten i det vi försöker att beräkna. Fullständigheten gäller hur heltäckande resultaten är, det vill säga om vi tar hänsyn till alla värden. Reliabiliteten gäller hur tillförlitliga beräkningarna är. Om våra beräkningar bygger på exakta uppgifter är reliabiliteten hög. Om vi har behövt göra många antaganden är reliabiliteten låg.

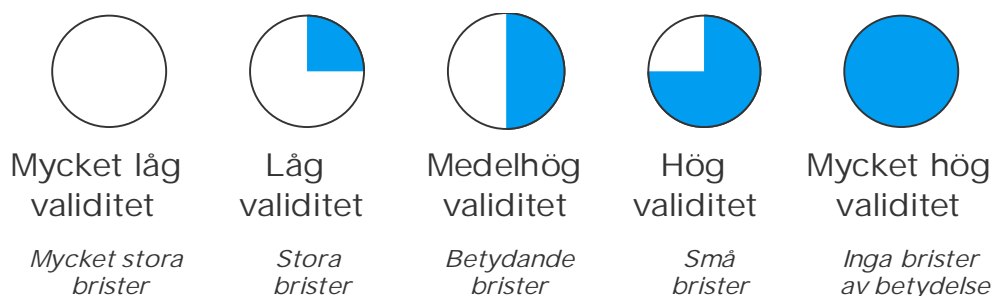
Figur 3. Modell för bedömning av hur väl resultaten fångar de samlade konsekvenserna

$$\begin{aligned} & \text{Validitet} \\ & \text{Hur väl fångar resultaten de samlade konsekvenserna?} \\ & = \\ & \text{Fullständighet + Reliabilitet} \\ & \text{Hur heltäckande är resultaten? + Hur tillförlitliga är våra beräkningar?} \end{aligned}$$

För att synliggöra vår bedömning av hur väl våra resultat stämmer överens med Svenska kyrkans verkliga diakonala värde har vi graderat validiteten utifrån en femgradig skala. Skalan går från mycket låg validitet till mycket hög validitet. I figuren nedan finns skalorna som bedömningarna är gjorda efter. Vår bedömning av validiteten inom respektive

delområde presenteras i de olika kapitlen under rubriken *Så här säkra är vi på beräkningarna*.

Figur 4. Skala för bedömning av validiteten



2.7 Fallstudier som metod

Vi har genomfört fallstudier för att ge en bättre bild av Svenska kyrkans diakonala arbete i praktiken. Vi har intervjuat representanter från två församlingar och ett pastorat i syfte att få en beskrivning av det diakonala arbetet och vilket värde det skapar för olika målgrupper. Fallstudierna illustrerar ett litet urval av olika typer av aktiviteter som kan bedrivas inom ramarna för det diakonala arbetet.

URVAL FÖR ATT BELYSA BREDDEN I DIAKONAL VERKSAMHET

Farsta församling, Döderhult församling och Boden pastorat har valts ut till fallstudierna utifrån kriterierna geografiskt läge, variation i fokusområde, storlek och typ av ort (förort/glesbygd/stad). Urvalet har skett utifrån att vi ville få en spridning av studieobjekten med syftet att beskriva de olikheter som finns i landets församlingar och pastorat. Utgångspunkten för valet av församlingar är tänkt att illustrera diakonin och dess variation baserat på skillnader i demografi, sociala utmaningar, behov och utsatthet samt de olika geografiska placeringarna och typ av ort. En förfrågan utifrån de valda kriterierna skickades ut internt till Svenska kyrkans stiftsnätverk, varpå stiftsdiakoner återkom med förslag på passande församlingar och pastorat. Vi gjorde det slutliga urvalet bland förslagen baserat på de tidigare nämnda kriterierna samt i dialog med Kyrkokansliet, Uppsala. Boden pastorat inkluderar fyra församlingar av olika storlek och ortstyper, vilket innebär att valet att inkludera pastoratet i fallstudierna medför ytterligare variation till urvalet.

Det ska understrykas att detta *inte* innebär ett representativt urval. Fallstudierna ger ingen helhetsbild, men visar hur kyrkans diakonala verksamhet inom några områden påverkar människors liv. Användandet av fallstudier som metod möjliggör en djupdykning i ämnet och bilden av det diakonala arbetet kan på så vis bli både mer mångsidig och detaljerad.

Vi har sammanlagt intervjuat 29 personer för fallstudierna. De semistrukturerade intervjufrågorna har utgått från de övergripande frågeställningarna avseende *hur* det diakonala arbetet utförs, *vilka aktiviteter* som bedrivs samt *vilket värde* de skapar, *för vem* eller *vilka*.

3. ÖVERGRIPANDE DIAKONALT ARBETE

Vi har i den här rapporten valt att dela upp den del av Svenska kyrkans diakonala arbete i kategorierna arbetsmarknadsinsatser och rehabilitering, integrationsstöd, pedagogiskt stöd, praktiskt stöd, psykiskt och existentiellt stöd samt sociala aktiviteter. Svenska kyrkan genomför dock olika aktiviteter som inte är begränsade till ett specifikt område utan kan genomföras i samband med flera olika typer av diakonala insatser. Kyrkan arbetar till exempel aktivt med samverkan och utveckling av den egna verksamheten. Denna typ av arbete skapar värden på många olika sätt. För att visa på de värden som uppkommer lyfter vi här upp exempel på resultat från såväl dokumentstudierna och samtalen med den interna referensgruppen som från fallstudierna.

Figur 5. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans övergripande diakonala arbete



KYRKAN DELTAR I FLERA NÄTVERK OCH SAMVERKAR MED MÅNGA AKTÖRER

Inom ramen för det diakonala arbetet samverkar församlingar ofta med såväl andra civilsamhällesorganisationer som offentliga och i vissa fall privata aktörer. Det kan exempelvis handla om deltagande i nätverk så som SPINN där olika aktörer i Norrtälje som arbetar med suicidprevention träffas för att utbyta erfarenheter och lära av varandra.¹¹ Ett annat exempel är programmet *En värld av grannar* som syftar till erfarenhetsutbyte mellan olika organisationer och religiösa samfund som arbetar med att stötta asylsökande. Utöver att lära av varandra och utveckla det praktiska arbetet är tanken också att programmet ska främja social hållbarhet.¹² Ett annat exempel på samverkan är föreningen *Hela människan* för organisationer som driver socialt arbete på kristen grund, och där Svenska kyrkan är en av huvudmännen.¹³ Utöver detta driver kyrkan också interna nätverk för anställda som arbetar med en viss fråga, exempelvis terapi och psykosocialt stöd.¹⁴

Kyrkan är också en viktig aktör i samverkan vid olika kriser eller katastrofer. Församlingarna deltar i kommunala POSOM-grupper¹⁵ och kan därför snabbt rycka ut och erbjuda både materiellt och psykiskt stöd vid en naturkatastrof, terrorattentat eller en pandemi.

Församlingarna kan också driva olika typer av verksamheter i samverkan med offentliga aktörer. Som beskrivs i fallstudierna i den här rapporten anordnar Farsta församling samtalsgrupper för barn tillsammans med kommunen. En annan typ av samverkan är när kyrkan driver olika verksamheter och aktiviteter åt offentliga aktörer. Detta kan ibland göras genom IOP-överenskommelser (idéburet offentligt partnerskap) som innebär att avtal mellan offentlig och idéburen sektor sluts för att uppnå allmännyttan. I vissa fall kan också kyrkan vara utförare av offentligt finansierade välfärdstjänster genom LOV och LOU.¹⁶ Det kan exempelvis handla om välfärdstjänster så som förskoleverksamhet, familjerådgivning eller drift av boende för ensamkommande.¹⁷

¹¹ Norrtälje Kommun, *Suicidpreventivt Nätverk Norrtälje – SPINN*, <https://www.norrtalje.se/info/stod-och-omsorg/trygg-i-norrtalje-kommun/verksamheten-i-trygg-i-norrtalje-kommun/folkhalsa/forebyggande-arbete-mot-sjalmord/suicid-preventivt-natverk-norrtalje/>, hämtad 2021-06-22

¹² Svenska kyrkan, *En värld av grannar*, <https://www.svenskakyrkan.se/migration/envarldavgrannar>, hämtad 2021-06-22

¹³ Hela människan, <https://helamanniskan.se/>, hämtad 2021-06-22

¹⁴ Nätverket NÄSIS för församlingar som bedriver samtalsmottagningar och nätverket KYFA för familjerådgivning.

¹⁵ Svenska kyrkan, *Kristeam, krishantering*, <https://www.svenskakyrkan.se/rattvik/kristeam-posom>, hämtad 2021-06-22

¹⁶ Lagen om valfrihetssystem samt lagen om offentlig upphandling.

¹⁷ Upphandlingsmyndigheten, *Idéburet offentligt partnerskap (IOP)*

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/statsstod/riktade-vagledning/hur-kan-kommuner-finansiera-eller-anskaffa-skyddat-boende/ideburet-offentligt-partnerskap-iop/>, hämtad 2021-06-22

Olika typer av samverkan som Svenska kyrkan är involverad i:



Nätverk för
erfarenhetsutbyte



POSOM-grupp för
krishantering



Utförande av välfärds-
tjänster genom LOV,
LOU eller IOP-avtal



Driva aktiviteter med
andra aktörer

Kyrkan initierar och driver ofta samverkan vilket skapar flera värden

Enligt representanter från Svenska kyrkan är det vanligt att församlingarna eller andra delar av kyrkans organisation är ansvariga för att initiera och driva samverkan med andra aktörer, framförallt när det gäller andra civilsamhällesorganisationer. De värden som man upplever att detta skapar består därför dels i att man genom samverkan kan effektivisera sin verksamhet och nå ut till fler individer, dels innebär det också att kyrkan möjliggör att samverkan blir av. Ett tydligt exempel på detta är Bodens pastorat där kyrkan såg ett stort behov av att samordna det integrationsarbete som bedrevs av både offentliga och ideella aktörer. Som resultat av att Bodens pastorat tog tag i denna fråga kan nu de olika samverkansparterna erbjuda ett stöd som är mer holistiskt och tydligt svarar mot de asylsökandes behov. På längre sikt är det också rimligt att anta att samverkan bidrar till goda relationer mellan involverade organisationer.

Nätverk och samverkan bidrar även till ökat välmående och en känsla av sammanhang för både deltagare och ideellt engagerade

Det är inte bara för deltagarna som verksamheterna skapar nytta. Flera av de personer från Svenska kyrkan som vi talat med framhåller också att även det ideella engagemanget skapar en känsla av sammanhang och välmående för de som bidrar till organiseringen av aktiviteterna. Det ideella engagemanget kan också skapa sammanhållning mellan olika delar av kyrkans verksamheter, olika målgrupper och även med andra delar av civilsamhället. I fallstudien från Döderhults församling berättade en församlingsassistent engagerad i Röda Korset att flera av kyrkans äldre församlingsmedlemmar engagerade sig i Röda Korsets verksamhet för asylsökande genom att hjälpa dessa med myndighetskontakter och att lära sig svenska. Genom de täta banden mellan församlingen och Röda Korset fick sedan flera av de asylsökande upp ögon för kyrkans verksamhet vilket ledde till både ökat deltagande och ideellt engagemang i kyrkans grupper för barn och föräldrar. Enligt församlingsassistenten innebär det ideella engagemanget att människor i båda dessa grupper får känna sig behövda och att de har ett syfte, vilket bidrar till ökat välmående och en känsla av sammanhang.

SVENSKA KYRKAN UTVECKLAR METODER OCH SPRIDER KUNSKAP

Svenska kyrkan arbetar mycket med att förbättra och utveckla sitt diakonala arbete på olika sätt, detta sker exempelvis genom metodutveckling och kunskapsspridning internt i den egna organisationen men också i samverkan med andra aktörer. Arbetet har ofta ett rättighetsfokus som syftar till att inkludera fler perspektiv i kyrkans verksamheter men kan också handla om att stärka olika gruppers ställning i samhället eller utveckla konkreta metoder för att arbeta med en viss målgrupp.

Det finns flera exempel på metoder som kyrkan utvecklat. Inom det så kallade rättighetsbaserade arbetet har Svenska kyrkan exempelvis tagit fram en metodbok för barnkonsekvensanalys. Syftet med detta är att tillhandahålla en metod för hur kyrkans verksamheter ska säkerställa barnens bästa och ta hänsyn till deras behov i beslutsprocesser.¹⁸ Kyrkan har även utvecklat olika interna utbildningar för kyrkans personal och frivilliga kopplat till exempelvis diskrimineringsgrunderna eller hur man

¹⁸ Svenska kyrkan, *Barnkonsekvensanalys*, <https://www.svenskakyrkan.se/barnkonsekvensanalys>, hämtad 2021-06-22

säkerställer att verksamheten är tillgänglig för personer med funktionsvariation.¹⁹ Ett annat exempel på rättighetsbaserad metodutveckling är projektet Digniti Omnia där fyra stift arbetat med att ta fram olika typer av verktyg och stödmaterial för kyrkans arbete med utsatta EU-medborgare. Metoderna och materialet kan sedan användas av kyrkans anställda, men även av andra aktörer, och syftar till att stärka målgruppen och utbilda individerna inom språk, hälsa, samhällsorientering och digital kommunikation.²⁰ På projektets hemsida delar kyrkan även med sig av andra erfarenheter från det praktiska arbetet med målgruppen, exempelvis hur man startar upp ett härbärge.

MÄRKNINGAR OCH CERTIFIERINGAR ÄR EN DEL I ARBETET MED SOCIAL HÅLLBARHET

Svenska kyrkan arbetar också med märkningar och certifieringar för att främja hållbar utveckling. Ett exempel är Regnbågsnyckeln²¹ – en form av märkning som kyrkan använder för att främja mångfald och inkludering inom organisationen. Regnbågsnyckeln ägs och förvaltas av Studieförbundet Sensus och Riksförbundet EKHO (ekumeniska grupperna för kristna hbtq-personer). Märkningen består av en omfattande process som utöver utbildningar för personal och förtroendevalda bland annat också innefattar studiecirkel och framtagande av en vision för hur församlingen ska främja mångfald.²² Att arbeta med denna märkning skapar värde genom att fler människor kan känna sig välkomna och inkluderade i kyrkans verksamheter. Svenska kyrkan är också delägare i Fairtrade AB och arbetar aktivt med att främja socialt hållbar konsumtion inom den egna verksamheten.²³

SVENSKA KYRKAN SKAPAR SOCIAL SAMMANHÅLLNING, TAR EN AKTIV ROLL I DEMOKRATIN OCH PÅVERKAR SAMHÄLLSUTVECKLINGEN

Att olika grupper kan mötas, samtala och utbyta idéer och perspektiv är en viktig del av ett demokratiskt samhälle och Svenska kyrkans verksamhet har goda möjligheter att bidra till detta på olika sätt. När olika målgrupper träffas genom församlingens aktiviteter och lär känna varandra bidrar kyrkan exempelvis till integration mellan olika grupper och stärkt social sammanhållning i lokalsamhället. I vår fallstudie av Bodens pastorat framkommer exempelvis att deras mötesplats Klippan, som har ett tydligt integrationsfokus, är en mycket uppskattad verksamhet bland både asylsökande och personer som är födda i Sverige. Från en församlingsassistent i en av fallstudierna framkommer att representanter för kyrkan har en stark förankring i lokalsamhället – invånarna känner henne och träffar henne i många olika sammanhang. I och med hennes engagemang för asylsökande via Röda Korset blir hon också en viktig länk mellan olika grupper i samhället och kan bemöta och motverka fördomar som dessa kan tänkas ha om varandra. Svenska kyrkans församlingar bedriver också ofta ekumenisk samverkan med andra trossamfund och samarbetar med en uppsjö av olika offentliga aktörer. Detta arbetssätt öppnar upp för samtal mellan grupper som kanske annars inte skulle mötas och skapar förståelse för olika människors behov och förutsättningar.

Svenska kyrkan stärker civilsamhället genom samverkan

Som en av Sveriges största civilsamhällesorganisationer har Svenska kyrkan möjligheten att stärka den ideella sektorn som helhet. Förenata nationerna framhåller att ett aktivt och starkt civilsamhälle är en mycket viktig förutsättning för en fungerande demokrati.²⁴ Genom att driva samverkan med andra organisationer och föreningar skapar kyrkan möjlighet för dessa att växa och driva sina frågor. Samverkan mellan församlingar och

¹⁹ Svenska kyrkan, *Metoder för rättighetsbaserat arbete*, <https://www.svenskakyrkan.se/samhallsengagemang/rattighetsbaserat-arbetssatt/metoder-for-rattighetsbaserat-arbete>, hämtad 2021-06-22

²⁰ Svenska kyrkan, *Digniti Omnia*, <https://www.svenskakyrkan.se/digniti-omnia>, hämtad 2021-06-22

²¹ Ekho, *Regnbågsnyckeln*, <https://www.ekho.se/regnbagsnyckeln>, hämtad 2021-06-22

²² Svenska kyrkan, *Regnbågsnyckeln*, <https://www.svenskakyrkan.se/vvingakerosteraker/regnbagsnyckeln>, hämtad 2021-06-22

²³ Svenska kyrkan, *Fairtrade*, <https://www.svenskakyrkan.se/agenda2030/fairtrade>, hämtad 2021-06-22

²⁴ FN, *Civilsamhället – demokratins drivkraft*, <https://unric.org/sv/civilsamhaellet-demokratins-drivkraft/>, hämtad 2021-06-22

lokala fotbollsskolor är exempelvis vanliga och Svenska kyrkan har också tagit fram en pedagogisk verktygslåda med tips till idrottsklubbar för att skapa en trygg och positiv idrottskultur för barn.²⁵ En del av Döderhults diakoniarbete syftar till att skapa meningsfulla fritidsaktiviteter för barn och unga som har begränsade möjligheter. Detta har man bland annat gjort genom att anordna fotbollsskola på sommaren i samverkan med en lokal fotbollsförening. För de barn som kanske inte har möjlighet att åka någonstans under lovet blir detta något roligt att se fram emot och för fotbollsföreningen blir det ett sätt att växa och få nya deltagare till sin verksamhet.

Svenska kyrkan deltar i det offentliga samtalet och lyfter perspektiv som riskerar att marginaliseras

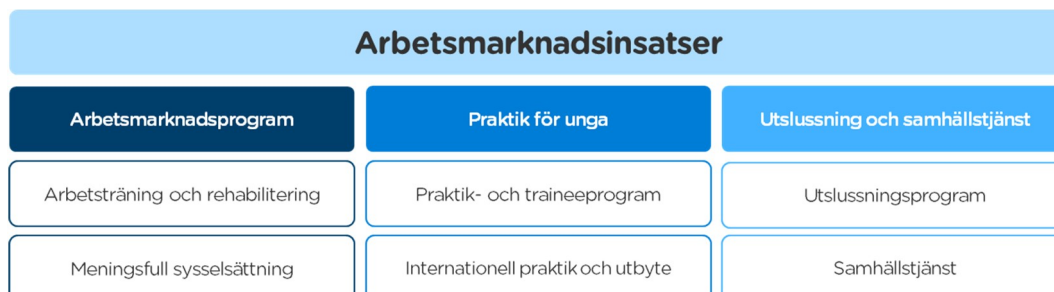
Ytterligare en viktig aspekt av det demokratiska samhället är den fria åsiktsbildningen och deltagandet i det offentliga samtalet. Svenska kyrkan bedriver ibland opinionsbildning genom att uttala sig i media och skriva debattartiklar. Det är dock framförallt i samverkan med andra aktörer som kyrkan har möjlighet att påverka samhällsutvecklingen genom att skapa samsyn kring olika utmaningar och arbeta gemensamt för att förbättra villkoren för olika utsatta grupper. Att Svenska kyrkans diakonala arbete har ett starkt fokus på minoriteters och utsatta gruppers mänskliga rättigheter innebär att de kan lyfta perspektiv som annars riskerar att marginaliseras i samhällsdebatten. Inom Svenska kyrkans verksamheter benämns detta som *röstbärande*. Det faktum att kyrkan även arbetar aktivt med att stärka dessa grupper innebär att de kan skapa förutsättningar för deltagande i samhället på lika villkor och i förlängningen också i demokratin.

²⁵ Svenska kyrkan, *Verktyg för att skapa en positiv idrottskultur*, <https://www.svenskakyrkan.se/gemensamt-tema-i-landslagets-fotbollsskola-2015>, hämtad 2021-06-22

4. ARBETSMARKNADSINSATSER

Svenska kyrkan erbjuder arbetsmarknads- och sysselsättningsstöd till olika målgrupper. Stödet består av dels av insatser för att rusta individer inför inträde eller återgång till den reguljära arbetsmarknaden, dels mer långvariga insatser för meningsfull sysselsättning utifrån individens förutsättningar. I Figur 6 finns en översiktlig bild av Svenska kyrkans olika typer av arbetsmarknadsinsatser.

Figur 6. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans arbetsmarknadsinsatser




Not. Figuren omfattar både aktiviteter vars nytta går att kvantifiera och som inte går att kvantifiera.

Svenska kyrkans arbetsmarknadsinsatser innefattar olika arbetsmarknadsprogram med målet att hjälpa individer med svag anknytning till arbetsmarknaden att få en meningsfull sysselsättning. Kyrkan erbjuder även olika former av praktik och utbytesprogram som riktar sig specifikt till unga. Genom att vara en del av utslussningsprogram och bidra med platser för samhällstjänst syftar även kyrkans arbete till att förbättra individens möjligheter att leva ett liv utan kriminalitet. Genom att erbjuda dessa olika typer av arbetsmarknadsinsatser skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor.

SVENSKA KYRKANS ARBETSMARKNADSINSATSER LEDER TILL OFFENTLIGFINANSIELLA BESPARINGAR

Vi uppskattar att Svenska kyrkans arbetsmarknadsinsatser skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 200 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna går att se i Tabell 3. Vi bedömer att den största delen av de kvantifierbara nyttorna uppstår genom att Svenska kyrkan erbjuder och finansierar subventionerade anställningar samt olika former av arbetsmarknadsprogram för personer med svag anknytning till arbetsmarknaden.

Tabell 3. Totala kvantifierbara nyttor för arbetsmarknadsinsatser per år

	Validitet	Nytta
Arbetsmarknadsprogram		200 mnkr
Praktikprogram för unga		-
Utslussning och samhällstjänst		-
Totalt Arbetsmarknadsinsatser		200 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

SVENSKA KYRKANS ARBETSMARKNADSINSATSER SKAPAR ÄVEN ICKE-KVANTIFIERBARA NYTTOR VARS VÄRDE TROLIGTVIS ÖVERSTIGER DE KVANTIFIERBARA NYTTORNA

Svenska kyrkans arbetsmarknadsinsatser skapar även stora nyttor som är svåra att kvantifiera. Syftet med arbetsmarknadsinsatserna är att minska utanförskapet genom att stötta individer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta skapar stora icke-kvantifierbara nyttor. Exempelvis skapas icke-kvantifierbara nyttor såsom ökat välmående och känsla av sammanhang genom att fler människor har en meningsfull sysselsättning.

Genom att fler individer är sysselsatta minskar risken att de på olika sätt belastar samhället i stort. Exempelvis innebär kyrkans insatser att färre individer är beroende av bidrag från staten för sin överlevnad. I tillägg minskar kyrkans utslussningsstöd risken att individer återgår till kriminell verksamhet efter deras strafftid. Om det var möjligt att kvantitativt värdera alla dessa nyttor och deras spridningseffekter i hela samhället hade de troligtvis överstigit värdet på de nyttor som vi kan kvantifiera.

4.1 Arbetsmarknadsprogram

Svenska kyrkan erbjuder och finansierar arbetsmarknadsprogram med syftet att personer med svag anknytning till arbetsmarknaden ska få en meningsfull sysselsättning. Det finns ett flertal arbetsmarknadsprogram, både på nationell och lokal nivå, som riktar sig till olika målgrupper. Vi uppskattar att Svenska kyrkans arbetsmarknadsprogram skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 200 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna tillfaller offentlig sektor som kostnadsbesparingar. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans arbetsmarknadsprogram flera icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKANS ARBETSMARKNADSPROGRAM INNEFATTAR ARBETSTRÄNING, PRAKTIKPROGRAM OCH SUBVENTIONERADE ANSTÄLLNINGAR

Arbetsmarknadsprogram inom Svenska kyrkan tränar och förbereder personer för ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden men möjliggör även mer långsiktiga lösningar för personer med permanent nedsatt arbetsförmåga.

Insatser för arbetsträning och rehabilitering för personer med svag anknytning till arbetsmarknaden bedrivs brett inom Svenska kyrkan och det finns initiativ både på lokal och nationell nivå. Det förekommer både mindre strukturerade insatser så som jobbcoachning, stöd för CV-skrivning och mer strukturerade arbetsmarknadsprogram. År 2020 deltog 800 individer i arbetsförmedlingens bidragsgivande satsningar inom Svenska kyrkans församlingar.

800
individer med
bidragsgivande insatser
från Arbetsförmedlingen
fanns i Svenska kyrkans
församlingar år 2020

S:t Mary är ett exempel på ett strukturerat arbetsmarknadsprogram och sedan starten 2012 har konceptet spridits till ett flertal stift och församlingar.²⁶ Verksamheten består av praktik och arbetsträning för personer som står långt från arbetsmarknaden och bedrivs som ett internt socialt företag i församlingars regi. Idag finns S:t Mary som skaparverkstad, butik och café. Deltagarna består av långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna, unga som varken studerar eller arbetar och nyanlända som behöver språkträning och praktik. Verksamheten bedrivs i samarbete med offentliga aktörer såsom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och kommunen.

Att ha en meningsfull sysselsättning är en skyddsfaktor för en rad problem – framförallt för utanförskap och psykisk ohälsa. Svenska kyrkan erbjuder en kontext och skapar meningsfull sysselsättning för personer på flera olika sätt. Exempelvis genom verksamheternas öppna gemensamma aktiviteter men genom även ideellt engagemang, praktikprogram och subventionerade anställningar förekommer i stor utsträckning.

Det nationella projektet *Mer än jobb – Svenska kyrkans stöd till människor i arbetslöshet* syftar till att skapa bättre förutsättningar för Svenska kyrkan att bedriva verksamhet som leder till att fler arbetslösa kommer i arbete, praktik eller utbildning.²⁷ Projektet drevs på nationell nivå av Svenska kyrkans och kyrkans arbetsgivarorganisation i nära samarbete med Arbetsförmedlingen. Att erbjuda meningsfull sysselsättning till individer utanför arbetsmarknaden ingår som en del i flera församlingars diakonala arbete. Men det är mer



²⁶ Svenska kyrkan, *S:t Mary*, <https://www.svenskakyrkan.se/stmary>, hämtad 2021-06-22

²⁷ Svenska kyrkan, *Mer än jobb*, <https://www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mer-an-jobb--insatser-for-personer-som-star-utanfor-arbetsmarknaden-i-sverige>, hämtad 2021-06-22

sällsynt med insatser som medvetet syftar till att direkt leda till praktik, anställning eller utbildning.

Genom att erbjuda arbetsmarknadsprogram skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 200 miljoner kronor per år. Den kvantifierbara nyttan uppstår som en offentligfinansiell besparing då offentlig sektor inte behöver erbjuda arbetsmarknadsinsatser i samma utsträckning tack vare kyrkans verksamhet.

Tabell 4. Totala kvantifierbara nyttor för arbetsmarknadsprogram per år

	Validitet	Nytta
Arbetsträning & rehabilitering		200 mnkr
Meningsfull sysselsättning		
Totalt Arbetsmarknadsprogram		200 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans arbetsmarknadsprogram skapar även icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet av nyttorna som går att kvantifiera. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 4.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan aktör



Ingen verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans arbetsmarknadsprogram utgår vi från ett jämförelsescenario där verksamheten erbjuds av en annan aktör. Detta är naturligt då ett flertal andra aktörer såsom Arbetsförmedlingen, kommunen och andra civilsamhällesorganisationer erbjuder liknande insatser.

Eftersom det är kostnadsfritt att ta del av arbetsmarknadsprogram från andra aktörer än kyrkan uppstår inget användarvärde i form av kostnadsbesparingar för deltagarna. Beräkningarna utgår därför från de utgifter kyrkan har för genomförandet av verksamheten, vilket i enlighet med metodförklaringen i kapitel 2 antas motsvara en offentligfinansiell besparing.

Beräkningen baseras på uppgifter om antalet individer som fanns i Arbetsförmedlingens bidragsgivande satsningar inom Svenska kyrkans församlingar under 2020 samt vilken extra kostnad varje plats motsvarat efter ersättningar från Arbetsförmedlingen.

Vi har inte räknat på värdet av ökade skatteintäkter till följd av att individer kommer i sysselsättning då detta kräver mer detaljerade data än vad som finns att tillgå. Av samma anledning har vi inte räknat på värdet för deltagande individer. Det är troligt att arbetsmarknadsprogram medför stor nytta för deltagande individer både på kort och längre sikt.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög validitet

Beräkningarna av värdet av Svenska kyrkans arbetsmarknadsprogram bygger på uppgifter om antal deltagare och kostnad per deltagare från verksamheten. Uppgifterna har inte kunnat kvalitetssäkrats och det är ej heller uppenbart vilka uppgifter som inkluderas i posterna vilket medför osäkerhet i beräkningen.

Vi bedömer att det är troligt att vi underskattar de totala nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans arbetsmarknadsprogram. Detta framförallt på grund av att vi inte har data som gör det möjligt att beräkna värdet för individen både på kort och lång sikt.

4.2 Praktikprogram för unga

Svenska kyrkan erbjuder praktikprogram för ungdomar både i Sverige och internationellt. Praktikprogrammen är öppna för ungdomar som slutfört gymnasiet och syftar till att ge värdefulla erfarenheter och en trygg introduktion till arbetslivet. Det är inte möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som skapas av praktikprogrammen. Detta beror på att det saknas statistik om hur många som deltar i praktikantprogrammen samt vilka effekter som de leder till. Vi uppskattar dock att praktikprogrammen skapar stora icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER PRAKTIK- OCH TRAINEEPROGRAM I FÖRSAMLINGAR

Svenska kyrkan har under många år bedrivit ett nationellt praktikprogram och praktik erbjuds idag av ett flertal församlingar. Praktiken ger deltagare en inblick i nya yrken och möjlighet prova olika arbetsuppgifter, flytta hemifrån, klara sig själv, laga mat, skaffa kontakter och erbjuder en chans för personen att styra över vad denne vill syssla med under tio månader. Idén kommer ursprungligen ifrån Tyskland och sedan 1968 har drygt 3 000 ungdomar genomfört ett praktikår inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans har även internationella praktik- och utbytesprogram riktade specifikt till ungdomar. Dessa program ger internationella erfarenheter för de som deltar. Sex av tretton stift erbjuder internationella praktikprogram som riktar sig till ungdomar mellan 20 och 30 år. Praktikperioden på fyra månader kan innefatta en rad olika uppgifter - tidigare praktikanter har gjort allt från att undervisa i engelska till att leda ungdomsgrupper eller stötta präster och diakoner i deras dagliga arbete.

ACT Svenska kyrkan administrerar ett internationellt utbytesprogram med syfte att utveckla och bredda den svenska resursbasen och återföra erfarenheter från praktikantverksamheten till svenska aktörer.²⁸ Programmet är öppet för ungdomar och unga vuxna mellan 18 och 30 år. Utbytesprogrammet, som delvis finansieras av det svenska biståndet, ger unga svenskar som är intresserade av utvecklingsfrågor möjlighet att höja sin internationella kompetens på plats i ett låg- eller medelinkomstland och stärker samtidigt partnerskapet mellan svenska och utländska organisationer.

Det är inte möjligt att kvantitativt värdera de nyttor som skapas genom Svenska kyrkans praktikprogram för unga. Detta beror på att det saknas statistik som över hur många som tar del av de olika typerna av nationella och internationella praktik- och utbytesprogrammen samt vilket värde de skapar.

Vi bedömer att praktikprogram för ungdomar skapar stora icke-kvantifierbara nyttor. Utöver de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 4 skapar även de internationella praktik- och utbytesprogrammen en unik möjlighet för unga att få internationella erfarenheter, vilket sin tur skapar stora nyttor för deltagarna.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Det saknas i dagsläget tillräckliga underlag för att möjliggöra kvantifiering av nyttorna som uppstår av Svenska kyrkans praktikprogram för unga.

4.3 Utslusning och samhällstjänst

Svenska kyrkan tillhandahåller utslusningsprogram och samhällstjänst via stift och församlingar. Insatserna erbjuds i samverkan med Kriminalvården och Frivården och syftar till att öka individens möjligheter till ett liv utan kriminalitet. Det är inte möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som skapas av dessa verksamheter eftersom det saknas

²⁸ I vår avgränsning av diakonal verksamhet inkluderas inte internationell verksamhet. ACT inkluderas dock här då programmet anses skapa nyttor för de svenska individer som deltar i utbytesprogrammet – och den nyttan inkluderas i vår definition av diakonal verksamhet.

statistik om hur många individer som deltar samt vilka effekter tjänsterna har. Vi uppskattar att verksamheterna skapar icke-kvantifierbara nyttor för de individer som tar del av dem.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER EN VÄG TILLBAKA FÖR FRIHETSBERÖVADE

Svenska kyrkan bidrar med eftervårds- och utslussningsprogram för tidigare frihetsberövade personer. Programmen kombineras ofta med praktik i församlingar. Insatserna tillhandahålls i samverkan med Kriminalvården. Det saknas uppgifter om omfattningen av detta stöd, både vad gäller förekomsten i församlingar samt antalet individer på årsbasis.

Svenska kyrkan erbjuder stöd för individer som dömts till samhällstjänst. Samhällstjänst är en brottspåföljd som innebär att den dömda får en villkorlig dom om denne går med på att utföra oavlönat samhällsnyttigt arbete i stället för att sitta i fängelse. Flera församlingar i Svenska kyrkan erbjuder en plats för dessa individer. Samhällstjänsten genomförs i nära samverkan med Frivården.

Det är inte möjligt att kvantitativt värdera de nyttor som skapas genom Svenska kyrkans utslussning och samhällstjänst. Det saknas statistik om omfattningen av dessa typer av stöd och det är därför inte möjligt att uppskatta värdet av verksamheten.

Vi bedömer att praktikprogram för ungdomar skapar stora icke-kvantifierbara nyttor. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrivs i inledningen av kapitel 4. Exempelvis innebär utslussningsverksamheten och samhällstjänst att fler tidigare dömda personer får en bättre möjlighet att återvända till ett liv utan kriminell verksamhet. Detta skapar stora icke-kvantifierbara nyttor för individerna själva. Det innebär även stora spridningseffekter då det skapar nyttor för anhöriga och samhället i stort. I ett liv utan kriminalitet minskar risken att individen kommer belasta samhället på olika sätt, exempelvis genom förstörelse av egendom och sjukvård som följd av drogmissbruk och våld.

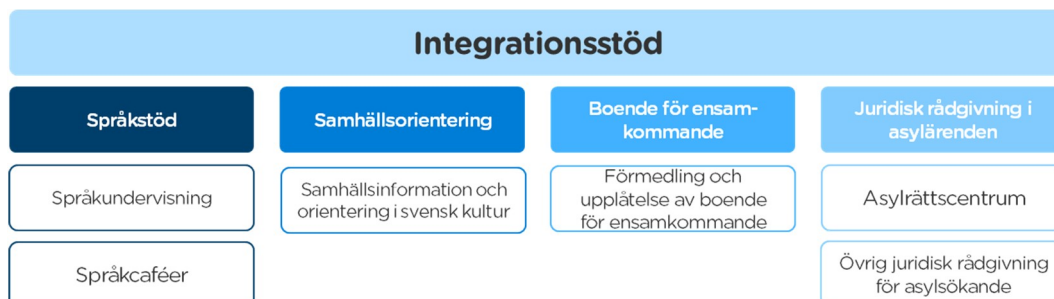
SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Det saknas i tillräckliga underlag för att möjliggöra kvantifiering av nyttorna som uppstår av Svenska kyrkans verksamhet inom utslussning och samhällstjänst.

5. INTEGRATIONSSTÖD

Svenska kyrkan erbjuder olika former av integrationsstöd. Stödet är både utformat som socialt stöd där kyrkan skapar möjlighet för nyanlända att skapa sociala kontakter, och som rent praktiskt stöd såsom undervisning och övning i det svenska språket, boendeförmedling eller juridisk rådgivning i asylprocessen. I Figur 7 finns en översiktlig bild av Svenska kyrkans aktiviteter och verksamhet inom integrationsstöd.

Figur 7. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans integrationsstöd



Not. Figuren omfattar både aktiviteter vars nytta går att kvantifiera och som inte går att kvantifiera.

Svenska kyrkans integrationsstöd innefattar språkstöd genom språkundervisning och språkcaféer. Kyrkan erbjuder även utbildningar som syftar till att hjälpa nyanlända med samhällsinformation eller tillhandahålla information om svensk kultur och det svenska samhället. Kyrkan arbetar även med förmedling och upplåtelse av boende för ensamkommande. Genom att bidra med medel till Asylrättscentrum hjälper även kyrkan till med att ge juridisk rådgivning till asylsökande. Vissa församlingar och pastorat erbjuder även egen juridisk rådgivning till individer som befinner sig i asylprocessen. Genom att erbjuda dessa former av integrationsstöd skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor.

SVENSKA KYRKANS INTEGRATIONSSTÖD BIDRAR TILL ATT SKAPA KVANTIFIERBARA NYTTOR FÖR INDIVIDEN OCH DET SVENSKA SAMHÄLLET

Vi uppskattar att Svenska kyrkans integrationsstöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 118 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna går att se i Tabell 5. De kvantifierbara nyttorna utgörs av offentligfinansiella kostnadsbesparingar samt användarnyttor för de individer som kostnadsfritt får ta del av olika former av stöd. Nyttor uppstår inom offentlig sektor då Svenska kyrkans aktiviteter innebär att offentliga aktörer inte behöver erbjuda motsvarande verksamheter i lika stor utsträckning. Kyrkans verksamhet innebär även nyttor för individerna som får ta del av aktiviteterna. Exempelvis genom att Svenska kyrkan stödjer Asylrättscentrum bidrar kyrkan till att fler asylsökande får juridisk hjälp.

Tabell 5. Totala kvantifierbara nyttor för integrationsstöd per år

	Validitet	Nytta
Språkstöd		89 mnkr
Samhällsorientering		5 mnkr
Boende för ensamkommande		15 mnkr
Juridisk rådgivning i asylärenden		9 mnkr
Totalt Integrationsstöd		118 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ■ Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

språkstöd (men detta kan såklart bero på att det även är särskilt många församlingar i dessa områden samt att svarsfrekvensen i ett område kan vara noll)³¹.

Genom att erbjuda språkstöd skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 89 miljoner kronor per år. Den kvantifierbara nyttan uppstår som en offentligfinansiell besparing då offentlig sektor inte behöver erbjuda språkstöd i samma utsträckning tack vare kyrkans verksamhet.

Tabell 6. Totala kvantifierbara nyttor för språkstöd per år

	Validitet	Nytta
Språkstöd		89 mnkr
Totalt Språkstöd		89 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Vi bedömer även att Svenska kyrkans språkstöd skapar icke-kvantifierbara nyttor. Utöver de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 5 skapar även Svenska kyrkans språkstöd nyttor för konsumenterna genom ökade valmöjligheter för konsumenterna att välja från vilken aktör de vill få stöd.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans språkstöd utgår vi från ett jämförelsescenario där verksamheten erbjuds av en annan aktör. Detta är naturligt då så väl språkcaféer som språkundervisning finns att tillgå från andra aktörer än kyrkan. Detta innebär att kyrkans språkstöd inte skapar användarvärde i form av någon kostnadsbesparing för deltagarna, eftersom tjänsterna erbjuds gratis via andra aktörer.

Vi fokuserar våra beräkningar på utgifterna kyrkan har för genomförandet av verksamheten, vilket vi i enlighet med metodförklaringen i kapitel 2 antar motsvarar en offentligfinansiell besparing. Baserat på resultat från enkätundersökningar antar vi att varannan organisation erbjuder någon form av språkstöd. Vi uppskattar att språkstöd erbjuds i genomsnitt vid två tillfällen per vecka³². Slutligen, antar vi att ett tillfälle kräver tre timmars arbetstid från två ansvariga församlingspedagoger. Genom lönestatistik uppskattar vi därigenom kyrkans utgifter för att arrangera språkstödet.³³

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg
validitet

Beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans språkstöd är präglade av osäkerheter. Dessa osäkerheter beror framförallt på bristande dataunderlag: vi har enbart enkätdata att utgå från och saknar uppgifter som tids- och personalåtgång för att arrangera språkstöd. Det finns alltid en risk att enkätdata ger missvisande resultat då vissa typer av församlingar (kanske sådana med mer diakonal verksamhet) kan ha större benägenhet att svara på enkätundersökningar. Baserat på Svenska kyrkans bortfallsanalys av enkätdata bedömer vi dock att denna risk är relativt låg. Den större riskfaktorn är att vi har begränsad uppfattning om i vilken utsträckning språkstöd erbjuds eller hur mycket personal som krävs för att arrangera ett tillfälle. Via samtal med församlingar har vi viss uppfattning om hur språkstöd arrangeras i individuella församlingar, men vi vet inte om detta är representativt för samtliga. För att göra beräkningar har vi således behövt anta värden för personal- och tidsomfattning. Detta

³¹ Den genomsnittliga svarsfrekvensen på Kyrkbussen är 48%.

³² Vi räknar med att verksamhet genomförs 40 veckor per då vi antar att ingen verksamhet genomförs under sommar- och juledigheter.

³³ Svenska kyrkan, *Lönestatistik, 2020*

innebär att beräkningen både kan över- och underskatta de kvantifierbara nyttorna som skapas av Svenska kyrkans språkstöd. Sammantaget bedömer vi därför att validiteten i beräkningarna är låg.

5.2 Samhällsorientering

Svenska kyrkan erbjuder hjälp till nyanlända med att orientera sig i det svenska samhället och den svenska kulturen. Vi uppskattar att Svenska kyrkans samhällsorienterande verksamheter skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 5 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna tillfaller offentlig sektor som kostnadsbesparingar. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans samhällsorienteringsundervisning flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER HJÄLP FÖR NYANLÄDA ATT ORIENTERA SIG I DET SVENSKA SAMHÄLLET OCH DEN SVENSKA KULTUREN

Svenska kyrkan anordnar i vissa församlingar utbildningar eller tillfällen med samhällsinformation och hjälp med orientering i den svenska kulturen.³⁴ Syftet med utbildningarna är att hjälpa nyanlända att enklare ta sig in i det svenska samhället. Ofta sker dessa utbildningar i samband med andra typer av verksamheter såsom språkcaféer. Detta gör att det ibland kan vara svårt att särskilja exakt hur utbredd denna verksamhet är bland kyrkans församlingar.

Från sammanräknade svar från *Kyrkbussen 2020* och *2018* framgår att cirka var tredje svarande församling erbjuder någon form av samhällsorienterande verksamhet för nyanlända.³⁵ Generellt tycks det vara vanligare bland församlingarna i storstadsområdena att erbjuda olika former av detta stöd.

Genom att erbjuda samhällsorienterande verksamhet för nyanlända skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 5 miljoner kronor per år. Nyttorna uppstår framförallt inom offentlig sektor. Den kvantifierbara nyttan uppstår som en offentligfinansiell besparing då offentlig sektor inte behöver erbjuda motsvarande utbildningar i samma utsträckning tack vare kyrkans verksamhet.

Tabell 7. Totala kvantifierbara nyttor för samhällsorientering per år

	Validitet	Nytta
Samhällsorientering		5 mnkr
Totalt Samhällsorientering		5 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet.  Låg validitet.  Medelhög validitet.  Hög validitet.  Mycket hög validitet.

Vi bedömer även att Svenska kyrkans samhällsorienterande verksamhet skapar icke-kvantifierbara nyttor. Utöver de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 5 skapar även Svenska kyrkans samhällsorienterande verksamhet nyttor för deltagarna i utbildningarna genom att de får fler valmöjligheter. Utbildningarna innebär att individer ges ytterligare ett forum att öva på svenska och lära sig om det svenska samhället.

³⁴ Se exempelvis initiativet [Goda grannar](#).

³⁵ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020, 2020*

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

gratis via andra aktörer.

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans samhällsorienterande stöd utgår vi från ett jämförelsescenario där verksamheten erbjuds av en annan aktör. Detta är naturligt då liknande utbildning finns att tillgå från andra aktörer än kyrkan. Detta innebär att kyrkans samhällsorienterande verksamhet inte skapar användarvärde i form av någon kostnadsbesparing för deltagarna, eftersom tjänsterna erbjuds

gratis via andra aktörer. Vi fokuserar våra beräkningar på utgifterna kyrkan har för genomförandet av verksamheten, vilket vi i enlighet med metodförklaringen i kapitel 2 antar motsvarar en offentligfinansierad besparing. Baserat på resultat från enkätundersökningar antar vi att en av tre organisationer erbjuder någon form av samhällsorienterande utbildning. Vi uppskattar därefter att dessa utbildningar erbjuds i genomsnitt en timme per vecka³⁶ med en församlingspedagog som ansvarig. Genom lönestatistik uppskattar vi därigenom kyrkans utgifter för att arrangera verksamheten.³⁷

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg
validitet

Beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans samhällsorienterande verksamhet är präglad av osäkerheter. Osäkerheterna är desamma som för kyrkans språkstöd. Beräkningarna baseras på enkätdata som alltid är behäftat med osäkerheter men baserat på Svenska kyrkans bortfallsanalys av enkätdata bedömer vi dock att risken för betydande avvikelser är relativt låg. Vi saknar uppgifter som gäller samtliga församlingar om tids- och personalåtgången som krävs för att arrangera verksamheten. För att göra beräkningar har vi således behövt anta värden för personal- och tidsomfattning. Detta innebär att beräkningen både kan över- och underskatta de kvantifierbara nyttorna som skapas av Svenska kyrkans samhällsorienterande stöd. Sammantaget bedömer vi därför att validiteten i beräkningarna är låg.

5.3 Boende för ensamkommande

Svenska kyrkan erbjuder särskilt stöd i form av boenden för ensamkommande. Vi uppskattar att Svenska kyrkans boendestöd till ensamkommande skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 15 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna tillfaller offentlig sektor som kostnadsbesparingar. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans boendestöd för ensamkommande flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER AKUTBOENDEN FÖR ENSAMKOMMANDE

Svenska kyrkans församlingar erbjuder flera olika typer av akutboenden för individer i utsatta situationer. En del av dessa typer av akutboenden är särskilt anpassade för ensamkommande.³⁸ Det förekommer även att vissa församlingar ger ytterligare boendestöd till ensamkommande, exempelvis genom stöd vid myndighetskontakter. Kyrkan fungerar ofta som en effektiv mellanhand mellan stat och ensamkommande i dessa situationer – kyrkan får statliga medel för att genom sin existerande verksamhet erbjuda stöd till ensamkommande.³⁹ Från

15 %

av församlingar uppger att de erbjuder boende för ensamkommande (2020)

³⁶ Vi räknar med att verksamhet genomförs 40 veckor per då vi antar att ingen verksamhet genomförs under sommar- och juledigheter.

³⁷ Svenska kyrkan, *Lönestatistik*, 2020

³⁸ Svenska kyrkan, *Det görs för flyktingar och så kan du engagera dig*, <https://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/det-har-gors-for-flyktingar-och-sa-kan-du-engagera-dig>, hämtad 2021-06-22

³⁹ Av denna anledning är det inte helt lätt att bedöma hur dessa nyttor ska kvantifieras, att kyrkan arrangerar en verksamhet som finansieras av statliga medel innebär ju inte någon offentligfinansierad besparing.

sammanräknade svar från *Kyrkbussen 2020* och *2018* framgår att cirka 15 procent av svarande församlingar erbjuder någon form av akutboende för nyanlända.⁴⁰

Genom att erbjuda akutboenden för ensamkommande skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 15 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna uppstår framförallt inom offentlig sektor. Nyttorna uppstår som en offentligfinansiell besparing då offentlig sektor inte behöver erbjuda motsvarande bostadsstöd till individerna som istället kan få hjälp av kyrkan.

Tabell 8. Totala kvantifierbara nyttor för boende för ensamkommande per år

	Validitet	Nytta
Boende för ensamkommande		15 mnkr
Totalt Boende för ensamkommande		15 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Vi bedömer även att bostadsstöd för ensamkommande skapar stora icke-kvantifierbara nyttor. Flera av dessa icke-kvantifierbara nyttor beskrevs i inledningen av kapitel 5. Nyttor såsom förbättrat psykiskt och fysiskt välmående är dock särskilt viktiga när det kommer till ensamkommande, eftersom många bär på traumatiska upplevelser. Dels utgör dessa individer en särskilt utsatt grupp, dels kan förbättringar i deras välmående skapa stora nyttor på långsikt då de enklare kan integreras i, och bidra till, det svenska samhället.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningarna av nyttorna som uppstår av Svenska kyrkans bostadsstöd till ensamkommande har vi utgått från ett jämförelsescenario där verksamheten arrangeras av en annan aktör. Vi bedömer att om kyrkan inte funnits hade det funnits krav på att motsvarande verksamhet skulle erbjudas genom en offentlig aktör såsom en kommun eller myndighet.

För beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans bostadsstöd till ensamkommande har vi utgått direkt från kyrkans kostnadsuppgifter. Enligt kostnadsuppgifter från Svenska kyrkan kunde cirka 15 miljoner kronor härledas som direkta utgifter för arbete med ensamkommande. Dessa kostnader utgjordes huvudsakligen av lönekostnader.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Hög
validitet

Vi bedömer att validiteten i våra beräkningar för bostadsstöd för ensamkommande är hög. Detta då vi inte genomför några egentliga beräkningar för att uppskatta denna nytta. I enlighet med metodbeskrivningen i kapitel 2 antar vi att kyrkans utgift för en verksamhet motsvaras av offentlig sektors besparing för att erbjuda en jämförbar verksamhet. Eftersom vi har exakta kostnadsuppgifter från Svenska kyrkan bedömer vi således att den sammanlagda validiteten beräkningarna är hög.

5.4 Juridisk rådgivning i asylärenden

Svenska kyrkan erbjuder olika former av juridiskt stöd till individer som är i processen att söka asyl. Dels stödjer kyrkan Asylrättscentrum med finansiella medel, dels erbjuder vissa församlingar direkt juridiskt stöd till asylsökande. Asylrättscentrum arbetar med juridisk rådgivning för asylsökande. Vi uppskattar att Svenska kyrkans finansiella stöd till

⁴⁰ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020, 2020*

Asylrättscentrum skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 9 miljoner kronor per år. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans stöd med juridisk rådgivning till asylsökande icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER OLIKA FORMER AV JURIDISK RÅDGIVNING FÖR ASYLSÖKANDE

Svenska kyrkans juridiska stöd till asylsökande kan delas in i två huvudsakliga delar: finansiellt stöd till Asylrättscentrum samt direkt juridisk rådgivning för asylsökande inom vissa församlingar.



Asylrättscentrum är en organisation som arbetar för en rättssäker och konventionsenlig asylprocess.⁴¹ Organisationen är politisk och religiöst obunden och finansieras via deras huvudmän, medlemmar och privata donationer. Asylrättscentrums arbete kan

delas upp i insamling av kunskap och analys, praktisk rådgivning och ärenden, kunskapspridning och påverkan. Svenska kyrkan och Stockholms stift är två av fyra huvudorganisationer som stöttar och finansierar Asylrättscentrums verksamhet. Genom att stötta Asylrättscentrum bidrar således kyrkan till att hjälpa asylsökande att få juridisk rådgivning i flera olika utformningar.

Vissa församlingar och pastorat erbjuder även direkt juridisk rådgivning till asylsökande.⁴² Detta kan innebära att inom kyrkans personal finns individer med expertis inom asylrättsärenden, och att dessa individer då kan erbjuda särskilt stöd till asylsökande. Stödets utformning tycks dock variera mellan de församlingarna som erbjuder rådgivningen. Ett exempel på hur verksamheten utformas är Boden Integration och Samverkan (BIS), ett samarbete i Boden där Svenska kyrkan ingår. BIS är ett centrum dit nyanlända och asylsökande kan vända sig för alla möjliga frågor som rör integration. Det går att läsa mer om BIS och integrationsarbetet i Bodens pastorat i fallstudiedelen i denna rapport. Det finns inte några uppgifter om hur utbrett denna typ av stöd är och således är det inte möjligt att kvantifiera nyttorna som denna verksamhet bidrar med.

Genom att på olika sätt stödja asylsökande med juridisk rådgivning skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 9 miljoner kronor per år. Den kvantifierbara nyttan uppstår inom ramen för kyrkans stöd till Asylrättscentrums verksamhet. Den kvantifierbara nyttan uppstår både för individer som inte behöver betala för motsvarande juridiska rådgivning och för offentlig sektor samt andra civilsamhällesorganisationer som inte behöver erbjuda den ekonomiska stöttning som kyrkan står för.

Tabell 9. Totala kvantifierbara nyttor för juridisk rådgivning i asylärenden per år

	Validitet	Nytta
Asylrättscentrum		9 mnkr
Övrig juridisk rådgivning för asylsökande		-
Totalt Juridisk rådgivning i asylärenden		9 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Vi bedömer att kyrkans juridiska stöd i asylärenden även skapar icke-kvantifierbara nyttor. Utöver de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 5 skapar även kyrkans juridiska rådgivning i asylärenden nyttor för de som behöver juridiskt stöd då de får fler valmöjligheter för det stöd de behöver.

⁴¹ Asylrättscentrum, <https://sweref.org/>, hämtad 2021-06-22

⁴² Baserat på uppgifter från intervjuer med församlingar.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Asylrättscentrums verksamhet utgår vi från ett jämförelsescenario där verksamheten erbjuds av en annan aktör. Det finns olika typer av juridisk rådgivning att tillgå från både offentlig och privat sektor. Därför bedömer vi att den bästa jämförelsen för Asylrättscentrum är med andra aktörer som också erbjuder olika former av juridisk rådgivning.

Vi har beräknat nyttorna på två sätt. Först genom att beräkna användarvärdet som uppstår för individerna som tar del av stödet genom att Asylrättscentrum erbjuder gratis juridisk rådgivning. Det finns exempel i övriga samhället på vissa former av gratis juridisk rådgivning men vi bedömer att specifik rådgivning i asylärenden är av högre värde än allmänjuridisk rådgivning. Vi gör även uppskattningar för kostnaden i privat sektor för så kallade kvalificerade juridiska bedömningar, samt kostnaden för ett domstolsfall.⁴³ Baserat på data över mängden av olika typer av stöd (samtal, e-mail, juridiska bedömningar och offentligt biträde) som Asylrättscentrum bidrog med under 2020 gör vi därigenom en uppskattning av vad motsvarande juridiska stöd kostat från en annan aktör.⁴⁴

Vi uppskattar även de offentliga besparingarna som uppstår genom att kyrkan – istället för någon annan verksamhet – erbjuder ekonomisk stöttning till Asylrättscentrum. För denna beräkning utgår vi från Asylrättscentrums årsredovisning där det framgår hur stor del av deras verksamhet som finansieras av Svenska kyrkan.⁴⁵

På grund av brist på data har vi ej räknat på nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans övriga juridiska rådgivning till Asylsökande.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög
validitet

Beräkningarna av Asylrättscentrum bygger till största del på data men med ett fåtal viktiga antaganden. Vi antar exempelvis att Asylrättscentrums olika verksamheter är direkt jämförbara med andra typer av juridisk rådgivning från andra aktörer. Detta behöver inte nödvändigtvis stämma – det kan ha både ett högre och ett lägre värde. Eftersom detta är ett viktigt antagande för en större del av nyttoberäkningen bedömer vi att den övergripande validiteten för

beräkningarna är medelhög.

Vi bedömer att det är troligt att vi underskattar de totala nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans juridiska stöd till asylsökande. Detta framförallt på grund av att vi inte har data som gör det möjligt att beräkna på värdet som skapas genom det lokala juridiska församlingsstödet till asylsökande.

⁴³ Baserat på uppgifter från Zeijersborger, Asyl <https://zeijersborger.se/arbetsomraden/asyl/>, hämtad 2021-06-22 och Migrationsverket, (2021), *Årsredovisning 2020*

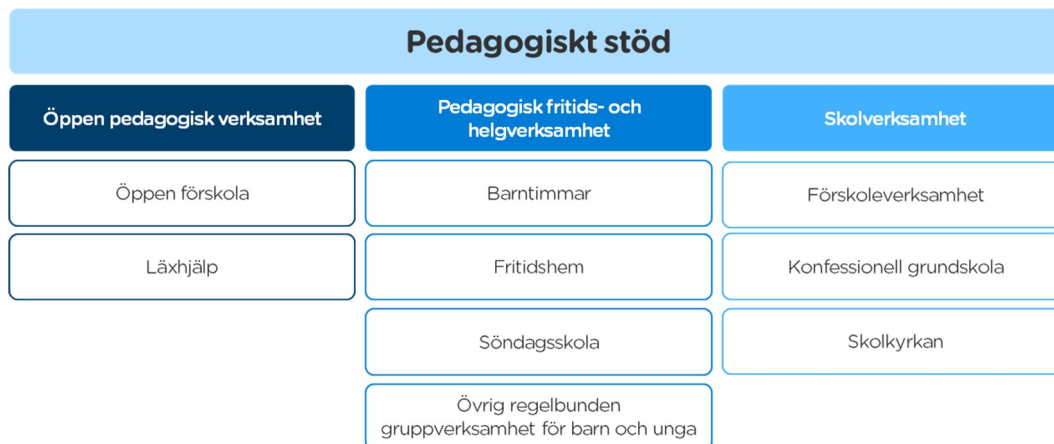
⁴⁴ Asylrättscentrum, *Årsrapport 2019, 2020* samt Asylrättscentrum, *Årsrapport 2018, 2019*

⁴⁵ Asylrättscentrum, *Årsredovisning 2019, 2020*

6. PEDAGOGISKT STÖD

Svenska kyrkan erbjuder olika former av pedagogiskt stöd, framförallt riktat mot barn och unga. Stödet är utformat både som konventionell skolverksamhet samt olika former av fritids- och helgverksamhet. I Figur 9 finns en översiktlig bild av Svenska kyrkans aktiviteter och verksamhet inom pedagogiskt stöd.

Figur 9. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans pedagogiska stöd.






Not. Figuren omfattar både aktiviteter vars nytta går att kvantifiera och som inte går att kvantifiera.

Svenska kyrkan driver kyrkans skolverksamheter, däribland förskolor och konfessionella grundskolor. Kyrkan arrangerar även olika former av kompletterande undervisning för skolor och lärare över hela landet. Pedagogiken tar även plats i kyrkans öppna verksamhet, exempelvis genom kyrkans många öppna förskolor. Svenska kyrkan erbjuder även pedagogisk fritids- och helgverksamhet för barn och ungdomar. Målgruppen är bred då kyrkans pedagogiska stöd riktar sig till både vuxna, ungdomar och barn. Kyrkan genomför även fler verksamheter med pedagogiska inslag, men vars huvudsyfte inte är att utbilda eller arbeta med pedagogik. Dessa aktiviteter omfattas av kategorin *övrig regelbunden gruppverksamhet för barn och unga* i Figur 9. Genom att Svenska kyrkan erbjuder pedagogiskt stöd skapas både kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor.

SVENSKA KYRKANS PEDAGOGISKA STÖD SKAPAR KVANTIFIERBARA NYTTOR BRETT I HELA SAMHÄLLET

Vi uppskattar att Svenska kyrkans pedagogiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 198 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna går att se i Tabell 10. Nyttan består till största del av kostnadsbesparingar för offentlig sektor, samt det användarvärde som uppstår för individer som deltar i kyrkans pedagogiska verksamhet. Störst nytta bedömer vi skapas inom offentlig sektor.

Tabell 10. Totala kvantifierbara nyttor för pedagogiskt stöd per år

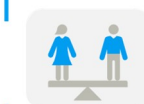
	Validitet	Nytta
Öppen pedagogisk verksamhet		56 mnkr
Pedagogisk fritids- och helgverksamhet		57 mnkr
Skolverksamhet		84 mnkr
Totalt Pedagogiskt stöd		197 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

SVENSKA KYRKANS PEDAGOGISKA STÖD SKAPAR ÄVEN ICKE-KVANTIFIERBARA NYTTOR VARS VÄRDE TROLIGTVIS ÖVERSTIGER DE KVANTIFIERBARA NYTTORNA

Svenska kyrkans pedagogiska stöd genererar många nyttor som är svåra att kvantifiera. Kyrkans pedagogiska verksamhet bidrar till barns kunskapsutveckling och samhället i stort på många sätt. För yngre barn och deras föräldrar



Svenska kyrkan bidrar till mer jämlika förutsättningar till utbildning för barn och ungdomar

erbjuder kyrkan musik, lek och andra pedagogiska aktiviteter vilket bidrar till förbättrad anknytning mellan barnet och föräldern. Kyrkan skapar även mer jämlika förutsättningar till utbildning för både barn och ungdomar. Exempelvis är kyrkans läxhjälp gratis, vilket gör att barn, oavsett ekonomiska förutsättningar, kan få tillgång till läxhjälp efter skoltid. Möjligheten för barn att mötas över olika socioekonomiska gränser och etniska tillhörigheter kan även bidra till förbättrad samhällsgemenskap, integration och ökad respekt för andra individers kulturella, religiösa och etniska tillhörigheter. Vidare ger kyrkans fritids- och helgverksamhet barn och ungdomar en plats att vara på utanför ordinarie skoltid, vilket är extra värdefullt för barn vars föräldrar arbetar eller studerar under timmar då barnen inte går i skolan.

Diakonen är även en viktig och unik resurs i hela kyrkans pedagogiska verksamhet. Det diakonala inslaget i uppdraget ökar bland annat sannolikheten att identifiera barn och familjer som är i behov av extra stöd. Möjligheten till professionellt stöd kan förbättra barns psykiska hälsa och även uppmärksamma barn som kan behöva stöd från andra instanser i samhället. Genom att fånga upp problem och psykisk ohälsa i tidigt skede minskar kostnaderna för offentlig sektor långsiktigt och den allmänna folkhälsan förbättras. Dessutom kan kyrkan bistå med samtal som rör svåra frågor, exempelvis existentiella frågor och tankar kring tro och liv. För en lärare utan utbildning i dessa ämnen kan det vara svårt att samtala om dessa frågor på rätt sätt.

Om det var möjligt att kvantitativt värdera alla dessa nyttor och deras spridningseffekter hade de troligtvis överstigit värdet på de nyttor som vi kan kvantifiera.

6.1 Öppen pedagogisk verksamhet

Vi uppskattar att Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 56 miljoner kronor per år för individer och offentlig sektor. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans öppna pedagogiska verksamhet flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor, vars värde sannolikt överstiger de nyttor vi haft möjlighet att räkna på.

SVENSKA KYRKANS ÖPPNA PEDAGOGISKA VERKSAMHET SKAPAR VÄRDEFULLA MÖTESPLATSER FÖR BARN, UNGDOMAR OCH FÖRÄLDRAR

Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet består av öppen förskola och läxhjälp och skapar mötesplatser för både barn, ungdomar och föräldrar. Det krävs ingen föranmälan eller inskrivning för att delta vilket är i linje med den öppna verksamhetens syfte - att vara en välkomnande och inkluderande plats för en bredare målgrupp. Då antal deltagare och åldersgrupp skiljer sig mellan varje aktivitetstillfälle är det pedagogiska arbetet i stor utsträckning behovsanpassat. Pedagogikens roll kan vara allt ifrån att stärka relation mellan barn och förälder och att ge vägledning till familjer och ungdomar i behov av stöd, till att hjälpa en ungdom med ett klurigt matteproblem.



1 500 000

besökare i Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet under 2019

Svenska kyrkans öppna förskola är en mötesplats för föräldrar med barn mellan 0–6 år. Verksamheten syftar till att vara en plats där föräldrar och barn kan träffas för att umgås,




dela erfarenheter, sjunga och leka. I stort sett alla församlingar erbjuder öppen förskola vilket innebär att verksamheten finns tillgänglig över hela landet. Det är kostnadsfritt att delta och föräldrarna väljer själva när och hur ofta de vill närvara. Verksamheten är öppen för alla: du behöver inte vara kristen eller medlem i Svenska kyrkan för att delta.

Många församlingar erbjuder även läxhjälp för både barn och ungdomar. Läxhjälpen utförs i regel av lärare som gått i pension eller lärare som fortfarande arbetar i skolverksamhet. Verksamheten sker i grupp, är gratis och kräver ingen föransökan. Eftersom det är kostnadsfritt att delta i kyrkans läxhjälp är tjänsten billigare än att vända sig till privata aktörer som erbjuder motsvarande tjänst till en högre kostnad.

SVENSKA KYRKANS ÖPPNA PEDAGOGISKA VERKSAMHET FRIGÖR RESURSER FÖR KOMMUNER OCH INDIVIDER

Totalt skapar Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 56 miljoner kronor. Hur nyttorna fördelas mellan de olika aktiviteterna redovisas i Tabell 11. Störst nytta tillfaller offentlig sektor i form av kostnadsbesparingar. Nyttor skapas även för individer som tar del av kyrkans läxhjälp.

Tabell 11. Totala kvantifierbara nyttor för öppen pedagogisk verksamhet per år

	Validitet	Nytta
Öppen förskola		33 mnkr
Läxhjälp		23 mnkr
Totalt Öppen pedagogisk verksamhet		56 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Utöver de nyttor som presenterades i inledningen av detta kapitel skapar även Svenska kyrkans läxhjälp icke-kvantifierbara nyttor. Genom att barn får stöd även utanför ordinarie skoltid kan, exempelvis, ämneskunskaper förbättras. Dessutom kan barnets självförtroende och motivation påverkas positivt.⁴⁶ Kyrkans läxhjälp har en särskild betydelse i områden där skolresultaten sjunkit. För föräldrar som har studieovana eller begränsade kunskaper i svenska, kan det vara svårt för barnen att få hjälp med läxorna hemma. Svenska kyrkans läxhjälp bidrar därför till mer jämlika förutsättningar för barn och unga.

Vidare är öppna förskolan en plats där föräldrar kan dela erfarenheter med varandra och därigenom få stöd. Att vara hemmavarande förälder kan både vara ensamt och svårt. Genom att föräldrar får möjlighet att möta andra i samma situation kan öppna förskolan därför bidra till förbättrad psykisk hälsa.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan aktör



Ingen verksamhet

För beräkningarna av de kvantifierbara nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet har vi använt ett jämförelsescenario där motsvarande erbjuds av annan aktör.

Enligt skollagen har kommuner huvudansvar att tillhandahålla och erbjuda öppna förskolor.⁴⁷ Andra enskilda aktörer än Svenska kyrkan erbjuder också motsvarande verksamhet. Eftersom kommuner är den aktör som främst driver öppna förskolor, antar vi att kommuner ersätter Svenska kyrkans öppna förskolor i de fall kyrkan inte längre skulle bedriva verksamheten. Vidare erbjuds olika former av läxhjälp av både privata- och offentliga aktörer i samhället. Kyrkans läxhjälp

⁴⁶ Skolverket, *Mer än bara läxor*, Rapport. Stockholm: Skolverket, 2014

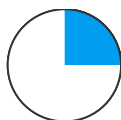
⁴⁷ Skolverket, *Öppen förskola*, [Skolverkethttps://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-forskola#h-Offenforskola](https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-forskola#h-Offenforskola), hämtad 2021-06-22

är behovsanpassad och leds av utbildade lärare i mindre grupper. Närmsta motsvarighet i samhället bedömer vi vara läxhjälp som genomförs i mindre elevgrupper av privata aktörer.

För att beräkna nyttorna för läxhjälp utgår vi från vad det hade kostat att vända sig till en privat aktör, det vill säga individers betalningsvilja för en liknande tjänst utförd av annan aktör. Nyttan består av det användarvärde som tillfaller individer eftersom kyrkans verksamhet är gratis. Då vi saknar uppgifter om hur många som deltar vid ett tillfälle antar vi att läxhjälpen sker i grupp om fem elever och att varje barn stannar en timme. Kostnaden för en timmes läxhjälp i grupp av en privat aktör uppskattas till 189 kronor i timmen⁴⁸. Eftersom vi inte vet hur många församlingar som erbjuder läxhjälp antar vi att en verksamhet bedrivs per pastorat. Vidare antar vi att tjänsten erbjuds en gång per vecka⁴⁹ vilket vi baserar på uppskattningar från dialog med Svenska kyrkan.

För att beräkna nyttan av Svenska kyrkans öppna förskolor använder vi oss av kostnadsbesparingsmetoden där vi antar att den kvantifierbara nyttan som skapas av kyrkans öppna förskola motsvarar personalkostnaden som uppstår när verksamheten drivs av offentlig aktör. I och med att Svenska kyrkan erbjuder öppna förskolor behöver inte kommuner driva lika många verksamheter. Kyrkans öppna förskola genererar därmed en kostnadsbesparing för kommuner och följaktligen offentlig sektor, som inte behöver finansiera ett lika stort utbud av verksamheter. Vi baserar beräkningen av personalkostnader på hur många pedagoger som arbetar i kyrkans öppna förskola. Beräkning av personalkostnader grundas på timlönen för en församlingspedagog, där vi antar att en heltidstjänst omfattar 160 timmar i månaden. Timlönen beräknas inklusive arbetsgivaravgift och semesterersättning. Antal pedagoger uppskattas med hjälp av besöksstatistik från gruppen 0–6 år i kyrkans öppna pedagogiska verksamhet, samt Skolverkets statistik över genomsnittligt antal barn per pedagog i liknande kommunal verksamhet. Vi antar att ett besök i kyrkans öppna förskola pågår i två timmar.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg validitet

Beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet är beroende av flera antaganden vilket försvagar beräkningarnas validitet.

Vi antar exempelvis att alla besök i öppen pedagogisk verksamhet av barn i gruppen 0–6 år tillfaller öppna förskolan. I besöksstatistiken framgår inte vilken typ av verksamhet barnen besökt eller hur länge besöket varat. I och med att vi saknar personaldata påverkas även validiteten av att vi beräknat antal pedagoger utifrån Skolverkets statistik om genomsnittligt antal barn per pedagog. Vidare saknar vi data på hur många som deltar under ett läxhjälpstillfälle, hur många församlingar som bedriver läxhjälp och hur många timmar ett tillfälle är. Timpriset från privat aktör kan både vara lägre och högre än vad vi räknat. Vi har utgått ifrån en väletablerad privat aktör som verkar över hela landet, men det är rimligt att anta att priset exempelvis skiljer sig mellan stor- och småstad. Eftersom nyttoberäkningen helt baseras på antaganden och uppskattningar bedömer vi att validiteten i beräkningen är låg. Det är svårt att veta om vi har över- eller underskattat.

6.2 Pedagogisk helg- och fritidsverksamhet

Vi uppskattar att Svenska kyrkans pedagogiska fritids- och helgverksamhet skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 57 miljoner kronor per år för individer, övriga

⁴⁸ Allakando, *Upplägg och pris för läxhjälp*, <https://www.allakando.se/laxhjalp-pris/>, hämtad 2021-06-22

⁴⁹ Vi räknar med att verksamhet genomförs 40 veckor per då vi antar att ingen verksamhet genomförs under sommar- och juledigheter.

civilsamhället och offentlig sektor. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans pedagogiska fritids- och helgverksamhet flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

KYRKAN PEDAGOGISKA FRITIDS- OCH HELGVERKSAMHET ERBJUDER BARN EN PLATS ATT VARA PÅ UTANFÖR ORDINARIE SKOLTID

Kyrkans pedagogiska fritids- och helgverksamhet riktar sig främst till barn. I vissa typer av verksamhet krävs det att barnen är inskrivna. Gemensamt för alla verksamheter är att de är gratis och är öppna utanför ordinarie arbetstid. Många av verksamheterna fungerar således som ett stöd för föräldrar som arbetar tider då ordinarie skola är stängd. Svenska kyrkans pedagogiska fritids- och helgverksamhet består av fritidshem, kyrkans barntimmar, söndagsskola samt övrig regelbunden gruppverksamhet för barn och unga.

9800 barn
deltar regelbundet i kyrkans pedagogiska
helg- och fritidsverksamhet (2019)

Svenska kyrkans fritidshem vänder sig i regel till barn mellan 6 och 13 år. Verksamheten räknas som fristående fritidshem men styrs utifrån skollagen och läroplanen. Det är kommuner som godkänner fristående fritidshem och de har i huvudsak samma regler som kommunala. Svenska kyrkans fritidshem är en plats där elever kan vara både före och efter skoldagen, samt under lov. På fritidshemmet kan barnen leka, fika, göra läxor eller bara ta det lugnt och umgås med andra ungdomar. Barnen är inskrivna i verksamheten och kommunen bestämmer hur mycket en plats i fritidshemmet kostar.

På kyrkans barntimmar träffas barn utan föräldrar. Målgruppen är yngre barn, i regel mellan tre och fem år. Kyrkans barntimmar fungerar som en mötesplats för barn i samma ålder och leds av pedagoger. Eftersom barnen deltar utan föräldrar fungerar kyrkans barntimmar som ett komplement till förskola eller annan fritidsaktivitet. Vid varje tillfälle genomförs en aktivitet och det kan vara allt från att göra en utflykt till att baka, pyssla och sjunga. Vid varje tillfälle finns något typ av religiöst inslag, exempelvis att man läser en historia ur Bibeln, sjunger en psalm eller ber tillsammans.

Söndagsskola finns i många församlingar och är utformade på olika sätt. Vanligen pågår verksamheten i samband med församlingens gudstjänst varje söndag. För ett barn kan det vara svårt att sitta still så länge som en vanlig gudstjänst varar och det kan även vara svårt att förstå vad prästen pratar om. På söndagsskolan får barnen istället en gudstjänst som är anpassad efter åldersgruppen, med mycket lek och sång. Söndagsskolan kan innefatta sång, bön, skapande, lek och berättelser ur Bibeln. På söndagsskolan får barnen under lekfulla former lära sig mer om kristen tro och värderingar samt hur man ska behandla andra utifrån dessa. I vissa församlingar krävs föranmälan för att delta i verksamheten, men att delta är kostnadsfritt.





Kyrkan bedriver även andra regelbundna gruppverksamheter för barn och unga. Där bland finns kyrkans många barnkörer, konfirmationsverksamhet, samtalsgrupper och andra sociala aktiviteter. Dessa aktiviteter har pedagogiska inslag, även om huvudsyftet kan vara ett annat än att främst arbeta pedagogiskt och utbildande. Eftersom sådana aktiviteter överlappar andra kategorier av kyrkans diakonala verksamhet är det svårt att kvantitativt beräkna det pedagogiska värdet av dessa.

SVENSKA KYRKANS PEDAGOGISKA FRITIDS- OCH HELGVERKSAMHET SKAPAR NYTTOR BRETT I SAMHÄLLET

Totalt skapar Svenska kyrkans fritids- och helgverksamhet nyttor till ett värde av 57 miljoner kronor. Hur nyttorna fördelas mellan de olika aktiviteterna redovisas i Tabell 12. Störst nytta tillfaller individer i form av en kostnadsbesparing då kyrkans barntimmar är

gratis jämfört med motsvarande tjänst som erbjuds av privat aktör. Nyttan skapas även för offentlig sektor då den offentliga kostnaden per inskrivet barn är lägre på fritidshem som drivs i egen regi. Nyttan tillfaller även övriga civilsamhället genom Svenska kyrkans söndagsskola.⁵⁰

Tabell 12. Totala kvantifierbara nyttor för pedagogisk fritids- och helgverksamhet per år

	Validitet	Nytta
Fritidshem		0,3 mnkr
Kyrkans barntimmar		41 mnkr
Söndagsskola		16 mnkr
Totalt Fritids- och helgverksamhet		57 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ■ Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans öppna pedagogiska verksamhet skapar även icke-kvantifierbara nyttor utöver de som beskrivs i inledningen av kapitel 6. Kyrkans fritidshem gör det möjligt att förena föräldraskap med arbete eller studier. Eftersom öppettiderna i skola och förskola nödvändigtvis inte sammanfaller med de timmar en förälder arbetar, är det i många fall en förutsättning att dessa typer av verksamheter finns för att föräldern ska kunna arbeta heltid.

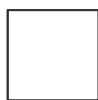
Svenska kyrkans fritidshem ökar således produktiviteten i samhället eftersom föräldrar kan arbeta normala arbetstider. Svenska kyrkans söndagsskola bidrar även till icke-kvantifierbara samhällsnyttor. Utöver det teologiska inslaget får barnen även lära sig hur man ska behandla och bemöta varandra. Genom att Svenska kyrkan lär ut viktiga värderingar, som vårt samhälle vilar på, bidrar kyrkan även till ökad tolerans i samhället. Tolerans inför andra människor utgör viktiga beståndsdelar av ett välfungerande samhälle och stärker demokratin.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan aktör



Ingen verksamhet

För beräkningarna av de kvantifierbara nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans pedagogiska fritids- och helgverksamhet har vi använt ett jämförelsescenario där motsvarande tjänst erbjuds av annan aktör. Detta jämförelsescenario är fördelaktigt för beräkningarna då det finns tydliga motsvarigheter till kyrkans verksamhet inom övriga samhället.

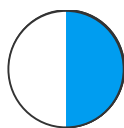
För att beräkna samhällsnyttan av Svenska kyrkans fritidshem antar vi att kommuner ersätter verksamheten i de fall kyrkan inte längre skulle bedriva den. Detta eftersom kommuner enligt skollagen har skyldighet att erbjuda fritidshem. Nyttan beräknas som skillnaden mellan kostnad per inskrivet barn i kommunala fritidshem och kostnad per inskrivet barn i fristående fritidshem. Differensen utgör den kostnadsbesparing som tillfaller offentlig sektor tack vare att kyrkan bedriver verksamheten. Uppgifter om kostnad per inskrivet barn är hämtat från Skolverkets statistikdatabas. Antal fritidshem i Svenska kyrkans regi hämtas från skolenhetsregistret och antas vara de verksamheter där Svenska kyrkan står som huvudman. Antal inskrivna barn i kyrkans verksamheter har antagits stämma överens med vad som skrivs på fritidshemmens hemsida. I det fall att antal inskrivna barn inte angetts av fritidshemmet har vi utgått från kommunala data avseende genomsnittligt antal barn i fristående fritidshem.

⁵⁰ Denna nytta tillfaller inte offentlig sektor då vi bedömer att det inte är troligt att söndagsskola skulle ersättas av en verksamhet arrangerad av offentlig sektor. Det är troligare att verksamheten ersatts av en annan civilsamhällesaktör.

Beräkningen av samhällsnyttan som tillfaller individer genom kyrkans barntimmar baseras på ett jämförelsescenario där alternativet för föräldern är att anlita barnvakt. Samhällsnyttan beräknas som det användarvärde som tillfaller individerna genom att kyrkans barntimmar är en avgiftsfri verksamhet. Beräkningen baseras på data från Svenska kyrkan avseende antal inskrivna barn i verksamheten. Vidare antas varje tillfälle pågå under två timmar baserat på data från ett urval av församlingar som driver verksamheten. Kostnaden för att anlita barnpassning beräknas utifrån lägsta ingångslön för en barnvakt som är över 25 år och motsvarar 143,84 kronor i timmen. Vi antar att kyrkans barntimmar äger rum en gång i veckan⁵¹. Om vi räknar bort tio sommarveckor samt två veckor kring jul landar vi i det försiktiga antagandet att verksamheten drivs under 40 av årets veckor.

Andra trossamfund och civila aktörer genomför liknande verksamhet som Svenska kyrkans söndagsskola. I det fall att Svenska kyrkan inte längre skulle bedriva söndagsskola antas dessa aktörer ersätta kyrkans verksamhet. Nyttoberäkningarna baseras på de personalkostnader som tillfaller kyrkan i samband med att söndagsskolan är öppen. Antal pedagoger som arbetar i verksamheten beräknas utifrån deltagarstatistik i kyrkans söndagsskola och med hjälp av Skolverkets statistik om genomsnittligt antal barn per pedagog. Kostnaden för Svenska kyrkan utgår från genomsnittslönen för en församlingspedagog. En heltidstjänst antar vi motsvara 160 timmar och timlönen beräknas utifrån detta till 278 kronor (inklusive arbetsgivaravgift och semesterersättning). Verksamheten antas bedrivas 52 veckor per år eftersom kyrkan genomför gudstjänst oavsett årstid eller juledighet. Vi uppskattar att varje tillfälle pågår i en timme. Detta är ett lågt antagande för att undvika att överskatta personalkostnaderna.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans pedagogiska fritids- och helgverksamhet bedömer vi ha medelhög validitet.

Medelhög validitet

Beräkningen av samhällsnyttan som genereras av kyrkans fritidshem baseras på tillförlitliga data från Svenska kyrkan och Skolverket. I de fall vi inte haft tillgång till information om hur många barn som är inskrivna i ett fritidshem har vi utgått från kommunala genomsnittsdata från Skolverket. Eftersom data och källor som används i beräkningen till största del har hög tillförlitlighet, bedömer vi att även validiteten är hög.

Beräkningen av den nytta som tillfaller individer genom kyrkans barntimmar påverkas av att data för verksamheten inte varit heltäckande. Vi vet exempelvis inte hur många gånger i veckan verksamheten i snitt äger rum, även om vi har tillgång till data över antal inskrivna barn i kyrkans barntimmar. Därtill kan kostnaden för att anlita en barnvakt vara högre än vi räknat på. Detta kan resultera i att vi underskattar nyttan av kyrkans barntimmar. Vi bedömer därför att validiteten i beräkningen är medelhög.

Uppskattningen av nyttan som tillfaller övriga civilsamhället genom kyrkans söndagsskola bedömer vi ha låg validitet. Beräkningarna för personalkostnader grundas bland annat på medellönen för en församlingspedagog. Då det är troligt att den verkliga personalen både har högre och lägre befattningar kan detta antagande medföra att vi både har över- och underskattat personalkostnaderna. I och med att vi saknar personaldata påverkas även validiteten av att vi beräknat antal pedagoger utifrån Skolverket statistik om genomsnittligt antal barn per pedagog. Eftersom beräkningen av personalkostnader till stor del baseras på antaganden bedömer vi att validiteten i beräkningarna är låg.

⁵¹ Vi räknar med att verksamhet genomförs 40 veckor per då vi antar att ingen verksamhet genomförs under sommar- och juledigheter.

6.3 Skolverksamhet

Vi uppskattar att Svenska kyrkans skolverksamhet skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 84 miljoner kronor per år för offentlig sektor. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans skolverksamhet olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKANS SKOLVERKSAMHET GER BARN MÖJLIGHET ATT TA DEL AV KRISTEN TRO OCH TRADITION

Svenska kyrkans skolverksamhet finns över hela landet i form av förskoleverksamhet, konfessionella grundskolor och skolkyrkan. Därtill genomför kyrkan besök ute på skolor och många församlingar tar även emot studiebesök i kyrkans egna lokaler.

3561

barn är inskrivna i kyrkans förskola (2019)



Kyrkans förskoleverksamhet styrs av skollagen och Skolverkets läroplan för förskolan. Kyrkans förskola är öppen för alla, oavsett om man är medlem i Svenska kyrkan. Det som utmärker kyrkans förskolor är den kristna profilen, vilket bland annat omfattar den utbildning som bedrivs i verksamheten. Exempelvis följer förskolorna kyrkoåret och församlingens präster och musiker är ofta delaktiga i verksamheten. Berättelser från Bibeln, samtal om olika livsfrågor och vardagsgudstjänst är exempel på aktiviteter som barnen kan få ta del av i Svenska kyrkans förskolor.

Svenska kyrkan driver också ett mindre antal grundskolor med konfessionell inriktning. Totalt antal inskrivna elever år 2019 var 346, och skolorna varierar i antal klasser och årskurser. Likt kyrkans förskoleverksamhet följer Svenska kyrkans grundskolor skollagen och läroplanen. Svenska kyrkan ansvarar för utbildningen och att eleverna når kunskapsmålen. Kyrkans grundskolor har en kristen profil som utgör en viktig del av verksamheten.

Skolkyrkan är en resurs för skolor och lärare i arbetet med undervisning om religion, etik, tro och tradition. Skolkyrkan följer läroplanen och syftar till att på ett pedagogiskt sätt bredda elevers förståelse av religion, kristendom och det svenska samhället. Skolor kan både få besök från skolkyrkan eller komma på besök och ta del av undervisningen i kyrkans lokaler. Skolkyrkans verksamhet är kostnadsfri och finns tillgänglig för lärare och elever från förskolan upp till gymnasiet.

15 000

besök genomfördes av skolkyrkan under 2019

SVENSKA KYRKANS SKOLVERKSAMHET BIDRAR TILL KOSTNADSBESPARINGAR FÖR OFFENTLIG SEKTOR

Totalt skapar Svenska kyrkans skolverksamhet kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 84 miljoner kronor. Nyttan består av den kostnadsbesparing som tillfaller offentlig sektor. Hur nyttorna fördelas mellan de olika aktiviteterna redovisas i Tabell 13. Därtill skapar kyrkans skolverksamhet många icke-kvantifierbara nyttor som troligen överstiger värdet av de nyttor som vi räknat på.

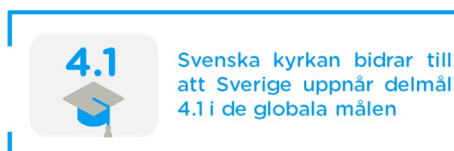
Tabell 13. Totala kvantifierbara nyttor för Svenska kyrkans skolverksamhet per år

	Validitet	Nytta
Förskoleverksamhet		64 mnkr
Konfessionella grundskolor		1 mnkr
Skolkyrkan		19 mnkr
Totalt Skolverksamhet		84 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans skolverksamhet skapar även icke-kvantifierbara nyttor utöver de som beskrivs i inledningen av kapitel 6. Utbildning och kunskap är viktiga faktorer till välbefinnande då det exempelvis ökar individens framtida inkomst och självständighet, samt är avgörande för samhällets politiska, sociala och ekonomiska utveckling. Detta är även viktiga faktorer bakom god hälsa och psykiskt mående. Svenska kyrkans skolverksamhet bidrar även till att Sverige uppnår delmål 4.1 i de globala målen: att säkerställa att alla pojkar och flickor fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet.



I alla delar av kyrkans skolverksamhet bedrivs utbildning och samtal om tro, religion, existentiella frågor och traditioner. Religionskunskap ökar bland annat toleransen i samhället och förståelsen mellan människor. Sverige är ett samhälle som har stor religiös mångfald, och religionsfriheten är en av de grundpelare vårt demokratiska samhälle vilar på. Kyrkans skolverksamhet är därför viktig för att både bibehålla och stärka demokratin.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

För beräkningarna av de nyttor som tillfaller offentlig sektor genom Svenska kyrkans skolverksamhet har vi utgått ifrån ett jämförelsescenario där verksamheten ersätts av kommunal verksamhet. Eftersom kommuner enligt skollagen har skyldighet att erbjuda förskolor och grundskolor antar vi att kommunal skolverksamhet ersätter kyrkans i det fall att verksamheten inte längre bedrivs. Undervisningen som skolkirkan bistår skolor och lärare med antas ersättas av ordinarie undervisning.

Beräkningen av den kostnadsbesparing som tillfaller offentlig sektor genom kyrkans förskolor och konfessionella grundskolor utgår ifrån antal inskrivna elever och kostnadsdata från Skolverket. Nyttan beräknas som skillnaden i kostnad per inskrivet barn i kommunal verksamhet och verksamhet av enskild aktör. Därefter multipliceras differensen med antal inskrivna barn i de olika verksamheterna.

För beräkning av den kostnadsbesparing som tillfaller offentlig sektor genom skolkirkans verksamhet använder vi data över antal besökstillfällen genomförda av Skolkirkan samt lönestatistik från SCB. Nyttan består av den personalkostnad som bortfaller under de timmar kyrkan bedriver undervisning. Med hjälp av Svenska kyrkans expertis har varje besök uppskattats pågå under två timmar, samt att två representanter från kyrkan deltar vid varje tillfälle. Personalkostnad baseras på medellönen för en grundskolelärare och vi antar att en heltidstjänst motsvarar 160 timmars arbete. Vi beräknar nyttan genom att multiplicera antal besök av skolkirkan med timlönen för en grundskollärare, de timmar ett besök omfattar, samt antal personer från kyrkan som genomför undervisningen.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög
validitet

Sammantaget bedömer vi att beräkningarna för Svenska kyrkans skolverksamhet har medelhög validitet. Trots att dataunderlaget är omfattande och av hög validitet kan vi inte fullt ut fånga det diakonala värdet i de jämförelsescenariot vi utgått från. Detta eftersom det diakonala stödet är en unik resurs som inte erbjuds av andra aktörer i samhället. Eftersom vi inte kan fånga värdet av det diakonala inslaget utifrån en motsvarande tjänst i samhället, underskattar vi troligen det kvantitativa värdet av kyrkans skolverksamhet.

Beräkningarna för kyrkans förskole- och grundskoleverksamhet baseras på tillförlitliga data från både Svenska kyrkan och Skolverket. Data har varit heltäckande och vi har därför inte behövt göra några antaganden. Däremot har jämförelsescenariot inte fångat värdet

av det diakonala inslaget i verksamheten. Validiteten av dessa beräkningar bedömer vi därför vara hög istället för mycket hög.

Beräkningarna av samhällsnyttan som skapas genom skolkyrkan grundar sig främst på data från Skolverket och Svenska kyrkan. De antaganden som gjorts har varit hur lång tid ett besök pågår och hur många representanter från kyrkan som deltar under ett besök. Dessa antaganden är gjorda i samråd med Svenska kyrkan och bedöms därför vara tillförlitliga. Trots detta finns det en risk att vi har överskattat- eller underskattat nyttan av skolkyrkan. Eftersom beräkningarna består till hälften av antaganden bedömer vi att validiteten är medelhög.

7. PRAKTISKT STÖD

Svenska kyrkan erbjuder praktiskt stöd till olika målgrupper. Detta är stöd som syftar till att assistera olika målgrupper materiellt, med rådgivning eller med information. I Figur 10 finns en översiktlig bild av Svenska kyrkans aktiviteter och verksamhet inom praktiskt stöd.

Figur 10. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans praktiska stöd



Not. Figuren omfattar både aktiviteter vars nytta går att kvantifiera och som inte går att kvantifiera.

Svenska kyrkans praktiska stöd innefattar materiellt stöd såsom mat- eller klädutdelning till utsatta. Kyrkan erbjuder även ekonomiskt stöd – både genom rådgivning och direkta ekonomiska medel. I stödet ingår även olika former av krisstöd som kyrkan erbjuder – exempelvis akutboende för hemlösa och hjälp till våldsutsatta individer. Under Coronakrisen har kyrkan exempelvis hjälpt individer i riskgrupp att handla mat och medicin. Kyrkan erbjuder ytterligare en rad olika typer av praktiskt stöd såsom juridisk rådgivning, hjälp med myndighetskontakt samt drift av äldreboenden. Genom att erbjuda dessa former av praktiskt stöd skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor.

SVENSKA KYRKANS PRAKTISKA STÖD SKAPAR KVANTIFIERBARA NYTTOR FÖR INDIVIDER OCH SAMHÄLLET I STORT

Vi uppskattar att Svenska kyrkans praktiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 155 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna går att se i Tabell 14. De kvantifierbara nyttorna utgörs av offentligfinansiella kostnadsbesparingar samt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt. Nyttor uppstår inom offentlig sektor då Svenska kyrkans verksamhet innebär att offentliga aktörer inte behöver erbjuda motsvarande stöd som kyrkan bidrar med. Kyrkans verksamhet innebär även nyttor för individerna som får ta del av stödet. Genom att erbjuda stöd för utsatta grupper och vid kriser kan fler individer i utsatta situationer få hjälp. Kyrkans privatekonomiska stöd erbjuder hjälp till individer som annars inte skulle haft råd att få motsvarande hjälp om de hade behövt betala för stödet.

Tabell 14. Totala kvantifierbara nyttor för praktiskt stöd per år

	Validitet	Nytta
Materiellt stöd		-
Privatekonomiskt stöd		68 mnkr
Stöd vid akuta behov eller kriser		26 mnkr
Övrigt praktiskt stöd		61 mnkr
Totalt Praktiskt stöd		155 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

SVENSKA KYRKANS PRAKTISKA STÖD SKAPAR ÄVEN ICKE-KVANTIFIERBARA NYTTOR VARS VÄRDE TROLIGTVIS ÖVERSTIGER DE KVANTIFIERBARA NYTTORNA

Svenska kyrkans praktiska stöd skapar även stora nyttor som är svåra att kvantifiera. Praktiskt stöd syftar ofta till att minska individers ekonomiska utsatthet både på lång och kort sikt. Och framförallt skapas icke-kvantifierbara nyttor för individer som mottar kyrkans stöd genom att deras psykiska och fysiska hälsa förbättras. Genom att bidra med ekonomiskt eller materiellt stöd ökar exempelvis mottagarnas ekonomiska välbefinnande. Detta kan leda till minskad stress och oro. Förbättrat psykiskt och fysiskt välmående för individer leder i sin tur till positiva spridningseffekter i samhället. Exempelvis minskar trycket på offentlig sektor att erbjuda motsvarande stöd vilket spar tid och resurser.

Svenska kyrkans krisstödjande roll skapar även stora nyttor i form av ökad trygghet. Exempelvis har effekter av kyrkan som krisstödsfunktion extremt god spridning över hela landet. Nyttor skapas av att samhällsaktörer och individer kan förvänta sig kyrkans stöd i kris – oavsett vart i landet de befinner sig. Trygghet skapas även genom att kris- och annat stödarbete fördelas mellan fler aktörer. Detta kan skapa ökad trygghet vid en kris eller för utsatta då de inte behöver vara beroende av en enskild aktör för att få stöd.

Om det var möjligt att kvantitativt värdera alla dessa nyttor och spridningseffekter hade de troligtvis överstigit värdet på de nyttor som vi kan kvantifiera.

7.1 Materiellt stöd till behövande

Svenska kyrkan erbjuder flera olika former av materiellt stöd till behövande. Det materiella stödet kan exempelvis utgöras av utdelning av mat, kläder eller andra materiella ting till hemlösa eller flyktingar. Det är inte möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som skapas av kyrkans materiella stöd till behövande. Detta beror på att det saknas statistik för hur utbrett Svenska kyrkans materiella stöd är samt hur många individer som på årlig basis tar del av stödet. Vi uppskattar dock att kyrkans materiella stöd skapar stora icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN DELAR UT KLÄDER OCH MAT SAMT BIDRAR MED ANNAT MATERIELLT STÖD TILL HEMLÖSA OCH ASYLSÖKANDE

Svenska kyrkan erbjuder flera olika typer av materiellt stöd riktat mot asylsökande, nyanlända och hemlösa. Kyrkan erbjuder kläduddelning, annat materiellt stöd samt utdelning av matkassar.

Svenska kyrkan tar emot donationer av kläder och andra materiella saker såsom hygienartiklar, leksaker, sängkläder, mattor och gardiner.⁵² Kyrkan arrangerar därefter så att donerade föremål delas ut till olika behövande grupper. I samarbete med lokala matbutiker tar även Svenska kyrkan tillvara på mat med kort datum och delar ut till människor som är i behov.⁵³

⁵² Svenska kyrkan, *Ideellt engagemang*, <https://www.svenskkyrkan.se/migration/vill-du-hjalpa-till>, hämtad 2021-06-22

⁵³ Svenska kyrkan, *Utdelning av matkassar*, <https://www.svenskkyrkan.se/ornskoldsvik/utdelning-av-matkassar>, hämtad 2021-06-22

I *Kyrkbussen 2020* framgår att 91 procent av de svarande församlingarna erbjuder olika typer av materiellt stöd.⁵⁴ I enkäten klassificeras materiellt stöd som matkassor, boende och fondmedel.

Det är inte möjligt att kvantitativt värdera de nyttor som skapas genom Svenska kyrkans materiella stöd till behövande. Detta beror på att det saknas statistik som visar på hur många som årligen tar del av kyrkans olika former av stöd.

Vi bedömer att materiellt stöd till behövande skapar stora icke-kvantifierbara nyttor. Dessa nyttor täcks till stor del in av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 7. Exempelvis skapar alla former av materiellt stöd nyttor genom ökat välmående till följd av att mottagarna får förbättrad psykisk och fysisk hälsa. Detta leder i sin tur till nyttor för samhället i stort genom minskad belastning på andra offentliga verksamheter såsom sjukhus och annan välfärdsverksamhet.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Det saknas i dagsläget tillräckliga ekonomiska underlag för att möjliggöra kvantifiering av nyttorna som uppstår av Svenska kyrkans materiella stöd.

7.2 Privatekonomiskt stöd

Svenska kyrkans privatekonomiska stöd syftar till att hjälpa individers ekonomiska situation, både genom direkta stöd samt via olika former av rådgivning. Vi uppskattar att Svenska kyrkans privatekonomiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 68 miljoner kronor per år. Vi uppskattar att nyttan tillfaller de individer som mottar stödet. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans privatekonomiska stöd flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKANS PRIVATEKONOMISKA STÖD BESTÅR AV DIREKT EKONOMISKT STÖD OCH AV OLIKA FORMER AV RÅDGIVNING

Svenska kyrkan erbjuder olika former av privatekonomiska stöd till individer. Stödet kan delas upp i fyra olika kategorier: tillfälliga ekonomiska stöd, budgetrådgivning, hjälp till skuldsanering och fondsökarträffar. Tillfälliga ekonomiska stöd innebär direkta utbetalningar till individer i utsatta situationer. De övriga tre typerna av stöd är olika former av rådgivning.

Tillfälliga ekonomiska stöd innebär direkta utbetalningar av ekonomiska medel till hushåll i olika utsatta situationer.⁵⁵ Medlen kan vara budgeterade, skänkta, insamlade eller komma från stiftelser som förvaltas eller på något annat sätt är förknippade med församlingen. 2018 delade totalt 44 374 hushåll på ett stöd som uppgick till 68 miljoner kronor.⁵⁶ Jämfört med året innan ökade antalet hushåll som mottog stöd, men det totala stödbeloppet minskade.

44 374

hushåll mottog ekonomiskt stöd
från Svenska kyrkan 2018

68 000 000

kronor uppgick det totala
utbetalade stödet till under 2018

⁵⁴ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020*, 2020

⁵⁵ Svenska kyrkan, *Ekonomiskt stöd*, <https://www.svenskakyrkan.se/ekonomiskt-stod>, hämtad 2021-06-22

⁵⁶ Svenska kyrkan, *Antal diakonala kontakter och hushåll som erhållit ekonomiska bidrag 2015–2019, 2020*

Svenska kyrkan erbjuder två olika former av ekonomisk rådgivning: budgetrådgivning och hjälp till skuldsanering.⁵⁷ Rådgivningen kan ta olika former. Det kan handla om direkta konsultationer samt föreläsningar av skuld- och budgetrådgivare med fokus på olika områden såsom vardagsekonomi. Enligt *Kyrkbussen 2020* arbetar 56 procent av svarande församlingar med någon typ av rådgivning (juridisk eller ekonomisk).⁵⁸ Vanligast tycks det vara att erbjuda rådgivning i storstadsområdena.

Svenska kyrkan erbjuder även fondsökarträffar där individer i utsatta situationer kan få hjälp att skriva ansökningar till olika fonder, stiftelser eller stipendium.⁵⁹

Genom att erbjuda privatekonomiskt stöd skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 68 miljoner kronor per år. Vi uppskattar att den kvantifierbara nyttan uppstår för de individer som mottar stödet då de utan Svenska kyrkans ekonomiska stöd inte haft möjlighet att få samma ersättning från en annan aktör. Bland kyrkans olika former av privatekonomiskt stöd står tillfälliga ekonomiska stöd för den enda kvantifierbara nyttan.

Tabell 15. Totala kvantifierbara nyttor för privatekonomiskt stöd per år

	Validitet	Nytta
Tillfälliga ekonomiska stöd		68 mnkr
Budgetrådgivning		-
Hjälp till skuldsanering		-
Fondsökarträffar		-
Totalt Privatekonomiskt stöd		68 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ■ Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans privatekonomiska stöd skapar även icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet av nyttorna som går att kvantifiera. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 7.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

För beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans privatekonomiska stöd har vi använt ett jämförelsescenario där motsvarande verksamhet inte erbjuds av någon annan aktör. Detta beror specifikt på att den del av kyrkans privatekonomiska stöd som kan kvantifieras – tillfälliga ekonomiska medel – saknar en tydlig motsvarighet inom övriga samhället.

Vi har enbart räknat på nyttorna som uppstår av tillfälliga ekonomiska stöd. Vi har antagit att den kvantifierbara nyttan som skapas av Svenska kyrkans utgift för tillfälliga ekonomiska stöd är exakt motsvarande det belopp som Svenska kyrkan totalt betalat ut under ett år. Nyttan uppstår för individerna som mottar stödet då de ej hade fått motsvarande stöd om kyrkan inte möjliggjorde denna ersättning.

Då vi inte har tillgång till någon form av statistik över hur många som årligen deltar i Svenska kyrkans ekonomiska rådgivning och fondsökarträffar är det inte möjligt att kvantitativt beräkna nyttorna som uppstår genom dessa verksamheter.

⁵⁷<https://www.vlt.se/artikel/kyrkan-hjalper-till-med-skuldsanering> Se exempelvis [ekonomisk rådgivning i Spånga-Kista](https://www.vlt.se/artikel/kyrkan-hjalper-till-med-skuldsanering-i-spanga-kista) och [https://www.vlt.se/artikel/kyrkan-hjalper-till-med-skuldsanering i Västerås](https://www.vlt.se/artikel/kyrkan-hjalper-till-med-skuldsanering-i-vaesteras).

⁵⁸ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020*, 2020

⁵⁹ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Fondsökarträffar*, <https://www.svenskakyrkan.se/lundby/fondsokartraffar>, hämtad 2021-06-22

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög validitet

På grund av att det saknas data för kyrkans privatekonomiska stöd i grupp har vi endast kunnat beräkna nyttan av tillfälliga ekonomiska stöd. Eftersom antal verksamheter är långt fler än dessa är det sannolikt att vi underskattar den kvantitativa samhällsnytta som kyrkans privatekonomiska stöd i grupp skapar.

Eftersom vi har exakta uppgifter om tillfälliga ekonomiska stöd har vi inte behövt genomföra några beräkningar av nyttan. Validiteten anses därför vara hög. Vi antar att den kvantifierbara nyttan som kyrkans privatekonomiska stöd bidrar med är lika med summan av kyrkans stöd till hushåll under ett år. Vi har denna data för 2018. Men eftersom vi saknar uppgifter som gör det möjligt att beräkna nyttorna av de andra typerna av privatekonomiskt stöd är vår bedömning att vi överlag underskattar nyttorna.

Sammantaget bedömer vi att validiteten i beräkningarna för kyrkans privatekonomiska stöd i grupp är medelhög. Detta eftersom vi saknar dataunderlag för att beräkna stora delar av de verksamheter som erbjuds.

7.3 Stöd vid akuta behov eller kriser

Svenska kyrkans stöd vid akuta behov eller kriser syftar till att hjälpa individer i utsatta situationer. Vi uppskattar att Svenska kyrkans krisstöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 26 miljoner kronor per år, framförallt för individer. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans stöd vid akuta behov eller kriser flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

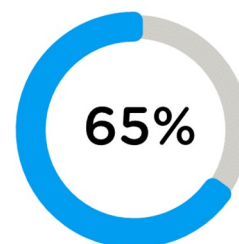
SVENSKA KYRKAN ERBJUDER FLERA OLIKA FORMER AV STÖD VID KRISER

Svenska kyrkan erbjuder olika former av stöd vid kriser eller till individer i särskilt utsatta situationer. Detta stöd kan delas upp i fyra kategorier: akutboenden, praktisk hjälp till utsatta, en allmän krisstödsfunktion samt stöd till våldsutsatta. De två första typerna av stöd inkluderar direkta aktiviteter och stöd som kyrkans erbjuder. De två sista stödtyperna fokuserar mer på nyttorna som uppstår tack vare kyrkans roll i kriser.

Svenska kyrkan erbjuder akutboenden för utsatta individer. Strukturen på dessa boenden och hur många församlingar som erbjuder dem varierar sannolikt över tid. Enligt *Kyrkbussen 2020* uppger 12 procent av svarande församlingar att de arbetade med tillfälligt eller akutboende för hemlösa eller flyktingar.⁶⁰ Dessa 12 procent tycks till stor del vara koncentrerade runt storstadsregionerna och det är svårt att avgöra hur representativ denna andel är för samtliga församlingar. Ett exempel på ett akutboende är projektet Vinternatt 2.0.⁶¹ Vinternatt 2.0 är ett samarbete mellan församlingar i Stockholmsområdet som erbjuder övernattnings 1–3 nätter per vecka för 5–10 personer. I övernattningen ingår sovplats, en varm dusch, kvällsmat och frukost.

Samtliga församlingar inom Svenska kyrkan har en krisstödsroll. Under Coronapandemin har exempelvis församlingar i samtliga stift i landet hjälpt människor i riskgrupper med mat- och medicinleveranser.⁶² Under kriser erbjuder Svenska kyrkan olika former av praktisk hjälp till individer som är i riskgrupper. Denna praktiska hjälp sker ofta i samband med andra offentliga- och civilsamhällesaktörer. Under Coronapandemin har Svenska kyrkan tillsammans med MSB och en rad andra organisationer stöttat människor i riskgrupper med

Figur 11. Andel av församlingar som levererat mat eller medicin till människor i behov under pandemin



⁶⁰ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020*, 2020

⁶¹ Svenska kyrkan, *Vinternatt*, <https://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/vinternatt2>, hämtad 2021-06-22

⁶² Svenska kyrkan, *Hjälp och stöd i coronatider* <https://www.svenskakyrkan.se/hjalp-och-stod-i-coronatider>, hämtad 2021-06-22

bland annat inköp av mat och läkemedel. Totalt cirka 4700 frivilliga spridda mellan stiftens har genomfört nästan 11 000 leveranser av mat och medicin till behövande. Totalt uppger 65 procent av kyrkans församlingar att de genomfört någon typ av hemleveranser under pandemin.⁶³

Svenska kyrkan är en del av det svenska civila försvaret.⁶⁴ Detta innebär att vid en nationell kris samverkar kyrkan i stor utsträckning med olika myndigheter och andra aktörer för att stötta olika delar av samhället. Även vid en lokal kris erbjuder kyrkan stöd på olika sätt. Ofta öppnas ett kriscentrum i kyrkans lokaler där det finns personal som erbjuder samtal och stöd.

Kyrkan erbjuder även specifikt krisstöd till våldsutsatta individer.⁶⁵ Utöver att erbjuda samtalsstöd för individer som blivit utsatta för våld kan kyrkan fungera som en assistans för våldsutsatta att ta kontakt med polis eller ta sig till ett skyddat boende.

Genom att erbjuda stöd vid akuta behov eller kriser skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 26 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna redovisas i Tabell 16. De kvantifierbara nyttorna tillfaller individer och uppstår genom de olika former av praktisk hjälp som kyrkan erbjuder till utsatta grupper under kriser.

Tabell 16. Totala kvantifierbara nyttor för stöd vid akuta behov eller kriser per år

	Validitet	Nytta
Akutboende för hemlösa		4 mnkr
Praktisk hjälp till riskgrupper		22 mnkr
Allmänt krisstöd		-
Stöd till våldsutsatta		-
Totalt Stöd vid akuta behov eller kriser		26 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. Låg validitet. Medelhög validitet. Hög validitet. Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans krisstöd skapar icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis vida överstiger värdet på de nyttor som är möjliga att kvantifiera. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 7. Exempelvis skapar krisstödet mycket stora nyttor i form av trygghet, psykiskt och fysiskt välmående för individer som får ta del av stödet, vilket i sin tur kan ha spridningseffekter i övriga samhället. Nyttor skapas dessutom genom att kyrkan som krisstödsfunktion har extremt god spridning över hela landet. Detta skapar nyttor då alla samhällsaktörer kan räkna med kyrkans stöd i kris – oavsett vart i landet de befinner sig

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

För beräkningarna av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans stöd vid akuta behov och kriser stöd har vi använt ett jämförelsescenario där motsvarande stöd erbjuds av en annan aktör. Detta jämförelsescenario är fördelaktigt för beräkningarna då för de aktiviteter där nyttor kvantifieras finns tydliga motsvarigheter till kyrkans verksamhet inom övriga samhället. Exempelvis är det Svenska kyrkan som spelat en viktig roll

under Coronapandemin som en del i det svenska krisstödet. I den rollen har kyrkan agerat som en part i ett samarbete mellan Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), samt andra civilsamhällesaktörer.

⁶³ Fransson, S., Gelfgren, S. & Jonsson, P., *Svenska Kyrkan Online*, 2021

⁶⁴ Svenska kyrkan, *Nationella kriser*, <https://www.svenskakyrkan.se/nationella-kriser>, hämtad 2021-06-22

⁶⁵ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Utsatt för våld i en nära relation?* <https://www.svenskakyrkan.se/haninge/utsatt-for-vald-i-en-nara-relation>, hämtad 2021-06-22

På grund av brist på data har vi enbart räknat på nyttorna som uppstår av kyrkans akutboende till hemlösa samt kyrkans praktiska stöd under krisen. För akutboende har vi utgått från antalet församlingar av de svarande på *Kyrkbussen 2020* som erbjuder akutboende (12 procent). Baserat på uppgifter från kyrkan om att dessa typer av boenden är mycket ovanliga har vi därefter halverat andelen för att undvika en överskattning. Vi har därefter använt de lägsta måtten för Vinternatt 2.0 som en uppskattning för hur många individer som kan övernatta på ett akutboende per vecka (5) och hur många nätter de erbjuds övernattnings (1). Sedan har vi uppskattat vad motsvarande lägsta kostnad är för en natt på ett nära substitut (200 kr per natt på ett vandrarhem).

För praktisk hjälp med kriser har vi utgått från antalet hemleveranser som kyrkan gjort under Coronapandemin (totalt 11 000).⁶⁶ Vi har beräknat värdet som uppstår för individerna som mottar stödet genom att uppskatta kostnaden för en motsvarande hemleverans från en privat aktör (100 kr). Vi har även uppskattat kostnadsbesparingen för offentlig sektor genom att hemleveranserna minskar risken att mottagaren drabbas av Covid-19. För att göra detta har vi använt preliminära data från USA över kostnaden för sjukvården för en genomsnittlig Covid-19-patient, tillsammans med den uppskattade risken att drabbas av Covid-19 inom en riskgrupp (vi har använt andelen av individer över 70 år som smittats av Covid-19 i Sverige).⁶⁷

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg
validitet

Beräkningarna av nyttorna som uppstår genom kyrkans stöd vid kriser innehåller flera osäkerheter. Samtliga datapunkter som ligger till grund för beräkningar av akutboenden är osäkra och bygger på datakällor som inte nödvändigtvis är representativa. För att minska risken att vi överskattar nyttan som skapas har vi därför räknat lågt för de värden vi har.

Värderingen av kostnadsbesparingen inom offentlig sektor tack vare att kyrkans praktiska stöd minskar smittspridningen av Covid-19 är även den osäker. Kostnaderna bygger på data från USA, och det är svårt att avgöra i vilken utsträckning de går att översätta till en svensk kontext. Vi har även behövt uppskatta risken att en individ i en risk smittas i Covid-19, vilket även det är en mycket osäker uppskattning.

Sammantaget är beräkningarna mycket osäkra, men vi bedömer att vi drastiskt underskattar det faktiska värdet av kyrkans krisstöd. Detta beror på att den största delen av nyttorna som krisstödet skapar är inte går att kvantifiera.

7.4 Övrigt praktiskt stöd

Utöver de olika typer av praktiskt stöd som diskuterats i detta kapitel erbjuder kyrkan flera olika typer av stöd som är svåra att gruppera. Vi uppskattar att Svenska kyrkans övriga praktiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 61 miljoner kronor per år för individer, företag, offentlig sektor och övriga civilsamhället. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans övriga praktiska stöd flera typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER EN STOR VARIATION AV ÖVRIGT PRAKTISKT STÖD SÅSOM BEVARANDE AV OFFENTLIG VERKSAMHET OCH JURIDISK RÅDGIVNING

Svenska kyrkan erbjuder flera olika typer av praktiskt stöd som är svåra att gruppera. Kyrkan erbjuder individer hjälp med hygien genom gratis duschar, de arbetar med att bevara olika typer av offentlig- och serviceverksamhet och de erbjuder hjälp med myndighetskontakter, juridisk rådgivning samt gratis lokalupplåtning. Vissa församlingar är även involverade med att driva äldreboenden.

⁶⁶ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, (2020)

⁶⁷ Beräkningar baserade på McKinsey, Understanding the hidden costs of COVID-19's potential impact on US healthcare, 2020

En del av Svenska kyrkans församlingar erbjuder möjlighet för individer att duscha utan kostnad.⁶⁸ I samband med duschen finns handdukar, schampo, tvål och rakhyvlar tillgängliga att använda. En del församlingar erbjuder även gratis hårklippning i samband med duschen om personen bokar tid i förväg. Det förekommer även att församlingar erbjuder individer hjälp med att tvätta kläder kostnadsfritt. Det saknas statistik för hur utbredd denna verksamhet är bland kyrkans församlingar. Det saknas även statistik för hur många individer som nyttjar tjänsterna. Således har det ej varit möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som uppstår genom denna verksamhet.

Svenska kyrkan arbetar för att bevara olika former av serviceverksamhet i områden där verksamheten annars hade lagts ned. Exempelvis bedriver kyrkan bibliotek, bensinmack och hembygdsgård på vissa orter.⁶⁹

Exempel på lokal serviceverksamhet som bedrivs av Svenska kyrkan



Bensinstation



Bibliotek



Hembygdsgård

Diakoner och kuratorer inom Svenska kyrkans församlingar har god kunskap om samhällets olika instanser.⁷⁰ De kan därigenom vägleda individer i att ta kontakt med relevanta offentliga aktörer för att få hjälp och stöd. Exempelvis kan diakoner hjälpa individer med vem de ska kontakta på Försäkringskassan eller Socialtjänsten. De kan även erbjuda stöd i pågående kontakter. Enligt *Kyrkbussen 2020* arbetade cirka 80 procent av de svarande församlingarna med någon form av stöd vid myndighetskontakt.⁷¹ Det saknas dock statistik över hur många individer som får stöd. Därför har det inte varit möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som skapas genom denna verksamhet.

En ytterligare typ av praktiskt stöd som kyrkan erbjuder är kostnadsfri juridisk rådgivning. Rådgivningen arrangeras i vissa fall i samarbete med jurister⁷², och i vissa fall med juridikstudenter⁷³. Vem som helst kan ta del av verksamheten. Enligt *Kyrkbussen 2020* arbetar 56 procent av svarande församlingar att de arbetar med någon typ av rådgivning (juridisk eller ekonomisk).⁷⁴ Vanligast tycks det vara att erbjuda rådgivning i storstadsområdena. Eftersom det inte finns någon data över hur många som tar del av kyrkans juridiska rådgivning har det inte varit möjligt att kvantifiera nyttorna som uppstår av denna verksamhet.

Svenska kyrkan erbjuder kostnadsfri tillgång till lokaler för olika typer av organisationer. Exempelvis arrangeras AA-möten (möten inom Anonyma Alkoholister) över hela landet i kyrkans lokaler inom olika församlingar. Även organisationer såsom nattvandrare nyttjar kyrkans lokaler.

Ett fåtal av Svenska kyrkans församlingar ligger bakom företag eller stiftelser som driver seniorboenden på olika platser i landet. Exempelvis drivs seniorboenden i Örebro,

⁶⁸ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Dusch och hårklippning* <https://www.svenskakyrkan.se/malmo/sta-maria-kyrka/fa-hjalp-och-stod/dusch-och-harklippning>, hämtad 2021-06-22

⁶⁹ Se exempelvis *Tännsjökorsets mack och biltvätt*, *Oscarförsamlingens bibliotek* och *Ekerö Hembygdsgård*.

⁷⁰ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Myndighetskontakter och ekonomiska svarigheter*,

<https://www.svenskakyrkan.se/sundbyberg/myndighetskontakter-och-ekonomiska-svarigheter>, hämtad 2021-06-22

⁷¹ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020*, 2020

⁷² Se exempelvis Svenska kyrkan, *Juridisk rådgivning*,

[https://www.svenskakyrkan.se/Sve/Bin%3a4rfiler/Filer/jur%20r%3a5dgivning\(1\).pdf](https://www.svenskakyrkan.se/Sve/Bin%3a4rfiler/Filer/jur%20r%3a5dgivning(1).pdf), hämtad 2021-06-22



⁷³ Se exempelvis, Svenska kyrkan, *Juridisk rådgivning*, <https://www.svenskakyrkan.se/malmo/sta-maria-kyrka/fa-hjalp-och-stod/malmo/sta-maria-kyrka/fa-hjalp-och-stod/juridisk-radgivning>, hämtad 2021-06-22

⁷⁴ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020*, 2020

Stockholm och Skellefteå – alla i olika utformning.⁷⁵ I Örebro utgörs seniorboendet av ett bostadskomplex som byggts på initiativ av kyrkan. I Stockholm hyrs vissa lägenheter i Gamla stan ut till äldre. I Skellefteå har kyrkan ingått i bildandet av en stiftelse som driver ett äldreboende.

Genom Svenska kyrkans övriga praktiska stöd skapas samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 61 miljoner kronor per år för individer, företag, offentlig sektor och det övriga civilsamhället. Hur nyttorna fördelas mellan respektive aktivitet redovisas i Tabell 17. Nyttorna uppstår framförallt genom att kyrkan driver olika serviceverksamheter vilket innebär att dessa verksamheter inte behöver erbjudas av exempelvis offentlig sektor.

Tabell 17. Totala kvantifierbara nyttor för övrigt praktiskt stöd per år

	Validitet	Nytta
Hjälp med hygien		-
Bevarande av serviceverksamhet		55 mnkr
Hjälp med myndighetskontakter		-
Juridisk rådgivning		-
Lokalupplåtning		4 mnkr
Driva äldreboende		3 mnkr
Totalt Övrigt praktiskt stöd		61 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ● Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans övriga praktiska stöd skapar icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet på de nyttor som är möjliga att kvantifiera. Utöver de nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 7 skapas även fler, mer specifika icke-kvantifierbara nyttor. Exempelvis stöttar Svenska kyrkan ett fåtal lokala äldreboenden. Nyttan som uppstår för individerna som bor på dessa boenden är självklart hög – många hade förmodligen haft svårt att leva på egen hand. Denna nytta är dock mycket svår att värdera.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

På grund av brist på data har vi enbart kvantifierat nyttorna från tre av sex olika typer av övrigt praktiskt stöd: bevarande av serviceverksamhet, lokalupplåtning och drift av äldreboenden. För nyttoberäkningar av dessa verksamheter har vi utgått från ett jämförelsescenario där motsvarande verksamhet erbjuds av en annan aktör. Detta är naturligt då för samtliga aktiviteter där vi kvantifierar nyttorna ersätter kyrkan en funktion som annars erbjuds av en annan del av samhället.

För bevarande av serviceverksamhet har vi utgått från kostnaden att driva ett folkbibliotek. Vi har valt att fokusera på denna typ av verksamhet då en övergripande informationssökning tyder på att detta är den typ av serviceverksamhet som flest kyrkor erbjuder. Vi har uppskattat att driftkostnaderna för ett bibliotek i kyrkans regi är desamma som att driva ett genomsnittligt folkbibliotek.⁷⁶ Vi har även uppskattat att det drivs i genomsnitt ett bibliotek per stift (det vill säga 13 totalt i Sverige).

Vi kvantifierar nyttorna som uppstår genom kyrkans lokalupplåtning genom att utgå från AA-möten som hålls i någon av församlingarnas lokaler. Genom en övergripande sökning på AA.se uppskattar vi att i genomsnitt 93 AA-grupper använder kyrkolokaler för sina

⁷⁵ Se Svenska kyrkan, (2007), *Äldre- och gruppboenden i Svenska kyrkans församlingar* samt [Laurentiusgården](#) och [Stockholms domkyrkas seniorboende](#).

⁷⁶ Kostnadsberäkningar baseras på Kungliga biblioteket, *Bibliotek 2019*, Rapport, Stockholm. 2020

möten och att de i genomsnitt sammanträder två gånger i veckan.⁷⁷ Därefter uppskattar vi kostnad för lokalhyra för motsvarande verksamhet i en jämförbar föreningslokal.⁷⁸

Det är svårt att kvantitativt bedöma nyttorna som uppstår genom att Svenska kyrkan driver äldreboenden. Vi har valt att utgå från att kyrkans inblandning möjliggör att dessa äldreboenden kan drivas. Vi bedömer därmed att nyttorna som skapas är vinsten som äldreboendena realiserar, då denna vinst ej hade uppstått utan kyrkans inblandning.⁷⁹

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg
validitet

Beräkningarna av nyttorna som uppstår genom kyrkans övriga praktiska stöd är osäkra. Detta beror framförallt på att de bygger på ett fåtal mycket viktiga antaganden. En stor del av nyttorna uppstår av kyrkans drift av serviceverksamhet, specifikt bibliotek. Vi har ingen data för hur många bibliotek som kyrkans olika församlingar driver och beräkningarna är således helt byggda på ett antagande.

För de övriga verksamheterna (lokalupplåtning och drift av äldreboenden) är vi säkrare på beräkningarna då vi har bättre data. Men då dessa enbart utgör en mindre del av den totala nyttan är vår samlade bedömning att validiteten är låg. Eftersom det finns flera delar av det övriga praktiska stödet som vi inte kan värdera kvantitativt bedömer vi att det är troligt att vi underskattar de totala kvantifierbara nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans övriga praktiska stöd.

⁷⁷ Anonyma Alkoholister, *AA-möten*, <https://aa.se/aa-moten>, hämtad 2021-06-22

⁷⁸ Stockholms stad, *Hitta samlingslokaler och mötesplatser*, <https://foretagsservice.stockholm/hitta-samlingslokal-och-motesplats/>, hämtad 2021-06-22

⁷⁹ Allabolag, <https://www.allabolag.se/>, hämtad 2021-06-22

8. PSYKISKT OCH EXISTENTIELLT STÖD

Svenska kyrkans diakonala verksamheter innefattar många olika verksamheter som syftar till att ge individer psykiskt och existentiellt stöd. De olika formerna av stöd fokuserar ofta på saker som relaterar till det psykiska måendet men kan också röra existentiella och/eller religiösa frågor. I Figur 12 finns en översiktlig bild av Svenska kyrkans aktiviteter och verksamhet inom psykiskt och existentiellt stöd.

Figur 12. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans psykiska och existentiella stöd

Psykiskt och existentiellt stöd				
Uppsökande samtalsstöd	Samtalsstöd	Joursamtal	Rådgivning	Förebyggande stöd
NAV (samtal inom kriminalvården)	Enskilt samtalsstöd	Jourhavande präst	Familjerådgivning	PREP-kurser
Sjukhuskyrkan	Externa samtalsmottagningar	Joursamtal för finskspråkiga	Psykoterapi	DISA-grupper
Universitetskyrkan	Spontana samtal i kyrkans lokaler	Jourvideosamtal för teckenspråkiga		Meditation
Kyrka-polis i samverkan	Bokade samtal med diakon/präst i kyrkan			
Besök till flyktingförvar	Samtalsstöd i grupp			
Samtalsstöd för försvarsmakten	Sorgegrupper			
Samtalsstöd för räddningstjänsten	BIVBIS (barn i väntan barn i start)			
Nattvandring	Samtalsgrupper för barn till missbrukare			
Nätvandring	Självhjälpsgrupper			

Not. Figuren omfattar både aktiviteter vars nytta går att kvantifiera och som inte går att kvantifiera.

Svenska kyrkans psykiska stöd innefattar framförallt olika former av samtalsstöd. Kyrkan genomför uppsökande samtalsstöd vilket innebär att de besöker olika institutioner såsom sjukhus och flyktingförvar för att erbjuda samtal med en präst eller diakon. Kyrkan arrangerar även bokningsbara samtalsstöd i kyrkan eller på samtalsmottagningar med en präst eller diakon. Dessa kan genomföras enskilt eller i grupp. Svenska kyrkan erbjuder även joursamtal – möjligheten att på kvällar och helger ringa ett journummer för att prata med en präst eller diakon. En del församlingar inom kyrkan erbjuder även terapi i form av familjerådgivning och psykoterapi. Kyrkan arbetar även med flera olika former av förebyggande stöd genom olika kurser och utbildningar. Genom att erbjuda dessa former av psykiskt och existentiellt stöd skapar Svenska kyrkan stora kvantifierbara och icke-kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor.

SVENSKA KYRKANS PSYKISKA OCH EXISTENTIELLA STÖD SKAPAR KVANTIFIERBARA NYTTOR BRETT I SAMHÄLLET

Vi uppskattar att Svenska kyrkans psykiska stöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 340 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna går att se i Tabell 18. De kvantifierbara nyttorna utgörs av offentligfinansiella kostnadsbesparingar samt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt. Nyttor uppstår inom offentlig sektor då Svenska kyrkans verksamhet innebär att offentliga aktörer inte behöver erbjuda motsvarande psykiskt stöd som kyrkan bidrar med. Kyrkans verksamhet innebär även nyttor för individerna som får ta del av

stödet. Exempelvis kan individer genom kyrkan få tillgång till psykiskt stöd som de annars varit tvungna att betala för hos en annan aktör.

Tabell 18. Totala kvantifierbara nyttor för psykiskt stöd per år

	Validitet	Nytta
Uppsökande samtalsstöd		97 mnkr
Samtalsstöd		162 mnkr
Joursamtal		42 mnkr
Rådgivning		39 mnkr
Förebyggande stöd		-
Totalt Psykiskt stöd		340 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ● Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

SVENSKA KYRKANS PSYKISKA STÖD SKAPAR ÄVEN ICKE-KVANTIFIERBARA NYTTOR VARS VÄRDE TROLIGTVIS ÖVERSTIGER DE KVANTIFIERBARA NYTTORNA

Svenska kyrkans psykiska stöd skapar även stora nyttor som är svåra att kvantifiera. Framförallt skapas stora icke-kvantifierbara nyttor genom förbättrad psykisk och fysisk hälsa för individerna som mottar stödet. Att förbättra individers välmående innebär även spridningseffekter som skapar nyttor brett i samhället. Exempelvis kan en individs förbättrade välmående leda till att personens anhöriga också mår bättre. Förbättrat välmående kan även innebära att individen presterar bättre i sitt arbete vilket gynnar både arbetsgivaren och individen själv. Vidare så minskar risken att en individ som fått stöd kommer belasta andra delar av tillgänglig vård och behandling. Detta innebär att trycket på offentlig sektor att erbjuda dessa tjänster går ner vilket skapar nyttor för dessa offentliga aktörer.

Ytterligare icke-kvantifierbara nyttor kan skapas genom att kyrkan kan anpassa sin stödverksamhet efter mottagaren. Exempelvis genom att erbjuda psykiskt stöd som är mer lättillgängligt än de alternativ som finns inom vården eller socialtjänsten. Ett exempel som framkommer i våra intervjuer med samverkansparter till Farsta församling är att samtalsstöd med en diakon kan kännas lättare att ta del av för individer som har en negativ inställning till myndighetskontakter, och att kyrkan därefter kan underlätta övergången till mer formellt stöd. Att Svenska kyrkans verksamhet skapar ökade valmöjligheter kan också uppfattas som en nytta för enskilda individer. Det kan handla om personer som eftersöker en typ av stöd som också innefattar de existentiella frågorna eller som av andra anledningar föredrar att vända sig till kyrkan framför andra aktörer.

Om det var möjligt att kvantitativt värdera alla dessa nyttor och spridningseffekter hade de troligtvis överstigit värdet på de nyttor som vi kan kvantifiera.

8.1 Uppsökande samtalsstöd

Svenska kyrkan genomför uppsökande samtalsstöd där präster och diakoner besöker olika institutioner och erbjuder samtalsstöd. Vi uppskattar att Svenska kyrkans uppsökande samtalsstöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 97 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna uppstår framförallt som offentligfinansiella besparingar. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans uppsökande samtalsstöd icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN GENOMFÖR OLIKA TYPER AV UPPSÖKANDE SAMTALSSTÖD – BÅDE GENOM BESÖK PÅ INSTITUTIONER SAMT NATT- OCH NÄTVANDRING

Svenska kyrkan erbjuder olika former av uppsökande verksamhet. Detta kan exempelvis innebära att en präst besöker en institution, så som ett sjukhus, fängelse eller flyktingförvar, och presenterar sig. Detta leder ibland till enkla samtal och ibland till djupare samtal om livets svårigheter och glädjeämnen. Det förekommer ibland att prästen ber en bön tillsammans med individen, eller sjunger en psalm. Den uppsökande verksamheten är ett

sätt för kyrkan att på ett konkret sätt vara en del i de olika institutionernas vardag samt söka upp människor som på olika sätt behöver stöd – antingen genom samtal eller någon form av religiös vägledning.

Olika former av uppsökande samtalsstöd erbjuds inom kriminalvården, sjukhusverksamhet, universitet, flyktingförvar och i samverkan med polis, Försvarsmakten och räddningstjänsten.⁸⁰ Samtalsstödet kan både rikta sig till personal i dessa verksamheter och till patienter eller intagna. Under 2019 genomfördes 167 578 uppsökande samtal på olika institutioner.⁸¹

En annan typ av uppsökande samtalsstöd som kyrkan genomför är natt- och nätvandring.⁸² Nattvandring innebär att grupper av volontärer går runt i städer nattetid. Syftet är att erbjuda en trygghet samt någon att prata med, framförallt för ungdomar som kan vara i behov av stöd. Att nätvandring innebär att olika utbildade anställda inom kyrkan är ute på internet där de unga finns och är närvarande i forum och i chattar som en trygg vuxen. Målet är att möta unga på en av de platser befinner sig i stor utsträckning och som vuxen försöka se, lyssna till, stötta och stärka unga via nätet.

Det saknas idag statistik över utsträckningen av Svenska kyrkans natt- och nätvandring. Det innebär att det inte är möjligt att kvantitativt bedöma de nyttor som dessa verksamheter skapar.

Genom Svenska kyrkans uppsökande samtalsstöd skapas samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 97 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna uppstår framförallt som offentligfinansiella kostnadsbesparingar då offentlig sektor inte behöver erbjuda lika mycket av motsvarande stöd.

Tabell 19. Totala kvantifierbara nyttor för uppsökande samtalsstöd per år

	Validitet	Nytta
Besök på institutioner		97 mnkr
Natt- och nätvandring		-
Totalt Uppsökande samtalsstöd		97 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans uppsökande samtalsstöd skapar även icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet av nyttorna som går att kvantifiera. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 8.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan aktör



Ingen verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans uppsökande samtalsstöd utgår vi från att detta stöd kan jämföras med ett besök hos en samtalsterapeut.⁸³ De präster och diakoner som arbetar med samtalsstöd har ofta någon form av utbildning för att möta människor i utsatta situationer men stödet är inte behandlande och därför inte direkt jämförbart olika typer av terapiformer i offentlig eller privat regi.⁸⁴ Det är dock vanligt att patienter hänvisas till kyrkans samtalsmottagningar. Detta

⁸⁰ För några exempel, se [Kriminalvården](#), [Sjukhuskyrkan](#), [Militär själavård](#) och [Universitetskyrkan](#).

⁸¹ Svenska kyrkan, *Antal diakonala kontakter och hushåll som erhållit ekonomiska bidrag 2015–2019 samt uppgifter från intervjuer med representanter för sjukhuskyrkan, 2020*

⁸² Exempelvis [-Nattvandrare i Östersund](#) och [Nätvandrare](#).

⁸³ En samtalsterapeut fungerar som ett bollplank och kommer med råd i syfte att stödja patientens möjlighet till självhjälp. Samtalsterapeuter finns inte inom offentlig sektor och det är inte skyddad titel – individer som arbetar som samtalsterapeuter behöver inte ha avlagt en särskild examen. Detta skiljer sig från både psykologer och hälso- och sjukvårdskuratorer.

⁸⁴ Baserat på intervjuer med ansvariga för olika samtalsstöd inom Svenska kyrkan.

kan ske baserat på observerat behov men kan även inträffa exempelvis när väntetiderna är långa i vården. För de mer strukturerade formerna av samtalsstöd jämför vi med en kuratorskontakt på vårdcentral. Uppsökande samtalsstöd är dock mer existentiellt än psykiskt stöd, och vi bedömer därför att samtalsterapeut är en bättre jämförelse.

För den offentligfinansiella besparingen har vi utgått från antalet samtal på olika institutioner som kyrkan i genomsnitt genomför per år.⁸⁵ Vi har därefter använt kostnaden per patient (KPP) för ett kuratorsbesök inom öppenvården som utgångspunkt för motsvarande utgift för offentliga aktörer.⁸⁶ Vi har dock justerat ned KPP-värdet i två steg: först minskar vi det med cirka 25 procent för att justera för att vi jämför med samtalsterapi och inte en kurator. Då det saknas KPP för samtalsterapi utgår vi från att skillnaden i KPP mellan kuratorsverksamhet och samtalsterapi är densamma som skillnaden mellan psykolog- och kuratorsverksamhet. Därefter justerar vi ned kostnaden ytterligare med ¼ då vi bedömer att kyrkans uppsökande samtalsstöd är jämförbart med ett besök i primärvården (en vårdcentral) och inte i den specialiserade öppenvården (vår uppskattning är att KPP för samma diagnos är cirka ¼ i primärvården jämfört med öppenvården).

För värdet som uppstår för individerna som tar del av stödet har vi multiplicerat antalet samtal inom det uppsökande samtalsstödet med kostnaden för samtalsterapi erbjuden från en annan aktör.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög
validitet

Vi bygger beräkningarna för uppsökande samtalsstöd på tillförlitliga data över antalet samtal. Vi måste dock göra flera antaganden för att göra en uppskattning av vad kostnaden för motsvarande samtal hade varit inom offentlig sektor. Dessa uppskattningar är grundläggande för hela beräkningen och de är osäkra. Därför bedömer vi att den övergripande validiteten i beräkningarna är medelhög. På grund av osäkerheterna i kostnadsuppgifterna är det även svårt att bedöma huruvida vi under- eller överskattar de kvantifierbara nyttorna.

8.2 Samtalsstöd

Svenska kyrkan genomför två olika typer av samtalsstöd med präster och diakoner: enskilda samtal och gruppsamtal. Vi uppskattar att Svenska kyrkans samtalsstöd skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 162 miljoner kronor per år för individer och offentlig sektor. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans samtalsstöd icke-kvantifierbara nyttor.

SAMTALSSTÖD BEDRIVS I OLIKA FORMER OCH HANDLAR OFTA OM ATT FÖRBÄTTRA PSYKISK HÄLSA

Svenska kyrkan erbjuder samtalsstöd i flera olika former.⁸⁷ Samtalsstödet kan vara med en präst eller en diakon och är nästan alltid helt kostnadsfritt. Samtalsstöd erbjuds till alla oavsett om personen är medlem i Svenska kyrkan eller inte. Samtalen kan ske både enskilt och i större grupper. Samtalen handlar ofta om det psykiska måendet och kan också innefatta existentiella och religiösa inslag som att prata om gud, bibeln eller be en bön. Stöden riktar sig mot individer som befinner sig i en svår eller utsatt situation i livet. I *Kyrkbussen 2020* uppger 92 procent av svarande församlingar att de erbjuder någon form av psykosocialt stöd, vilket inkluderar enskilda samtal och sorgegrupper.⁸⁸

⁸⁵ Svenska kyrkan, *Antal diakonala kontakter och hushåll som erhållit ekonomiska bidrag 2015–2019, 2020* och Saar, A.-M. & Möller, J., *Sjukhuskyrkan i siffror 2019, 2020*

⁸⁶ SKR, *KPP-databasen, 2020*

⁸⁷ Se Svenska kyrkan, *Samtalsstöd*, <https://www.svenskakyrkan.se/samtalsstod>, hämtad 2021-06-22

⁸⁸ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen, 2020, 2020*

Enskilt samtalsstöd innebär att ofta att individen får komma och prata med en präst eller diakon i kyrkans lokaler, antingen på en avtalad tid eller i spontana möten. Ibland kan även annan personal som arbetar i kyrkan utgöra ett stöd i spontana möten med medmänniskor. Vissa församlingar bedriver också särskilda samtalsmottagningar där individer kan söka stöd. Vid enskilt samtalsstöd kan diakonen eller prästen träffa individen flera gånger utifrån behov och arbeta för att uppnå någon typ av progression, framför allt när det gäller stöd på samtalsmottagning.

Det enskilda samtalsstödet riktar sig mot olika målgrupper med olika typer av problematik. Till exempel så kan det handla om att erbjuda individer stöd vid sjukdom, men också anhörigstöd för personer vars nära och kära gått bort, lider av sjukdom, psykisk ohälsa eller har missbruksproblematik. Ett annat område är samtalsstöd för flyktingar som upplevt traumatiska händelser. Svenska kyrkan bedriver också samtalsstöd specifikt för våldsutsatta, ofta i samverkan med kvinnojourer.

Svenska kyrkan erbjuder även olika former av samtalsstöd i grupp.⁸⁹ Syftet med det samtalen i grupp är att erbjuda stöd till individer i utsatta situationer som behöver prata om, lyssna på och dela med sig av sina erfarenheter med andra som gått igenom liknande svårigheter. Samtalen kan, men behöver inte, handla om gud eller religion. Samtalsstöden erbjuds till alla oavsett om personen är kristen eller inte och deltagarna måste inte vara medlemmar i Svenska kyrkan.

Samtalsstöden i grupp sker av olika anledningar och med olika syften. Sorgegrupper syftar till att dela med sig av tankar och känslor efter att en närstående gått bort. BIVBIS (Barn I Väntan Barn I Start) är ett pedagogiskt program som ger stöd till barn som nyligen kommit till Sverige.⁹⁰ Det finns även samtalsgrupper för barn vars föräldrar är missbrukare och olika former av självhjälpsgrupper.

Genom Svenska kyrkans samtalsstöd skapas samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 162 miljoner kronor per år. Hur nyttorna fördelas mellan enskilda samtalsstöd och samtalsstöd i grupp redovisas i Tabell 20. De kvantifierbara nyttorna uppstår dels för individerna som tar del av stödet, dels som offentligfinansiella kostnadsbesparingar då offentlig sektor inte behöver erbjuda lika mycket av motsvarande stöd.

Tabell 20. Totala kvantifierbara nyttor för samtalsstöd per år

	Validitet	Nytta
Enskilt samtalsstöd		126 mnkr
Samtalsstöd i grupp		37 mnkr
Totalt Samtalsstöd		162 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ■ Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans samtalsstöd skapar även icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet av nyttorna som går att kvantifiera. Utöver de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 8 skapas även ytterligare nyttor genom minskat utanförskap. Exempelvis är samtalsgrupper för barn till missbrukare något som kan bidra till minskad utsatthet genom att deltagarna får möjlighet att prata med andra i samma situation. Detta gör det lättare att hantera och bearbeta det som är jobbigt.

⁸⁹ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Sorgegrupper*, <https://www.svenskakyrkan.se/sorg/sorgegrupper>, hämtad 2021-06-22

⁹⁰ Svenska kyrkan, *Barn i väntan - Barn i start*, <https://www.svenskakyrkan.se/linkoping/barn-i-vantan-barn-i-start>, hämtad 2021-06-22

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans samtalsstöd utgår vi från att detta stöd kan jämföras med en kuratorskontakt på en vårdcentral. De präster och diakoner som arbetar med samtalsstöd har ofta någon form av utbildning för att möta människor i utsatta situationer men stödet är inte behandlande och därför inte direkt jämförbart olika typer av terapiformer i offentlig eller privat regi.⁹¹ Det är dock vanligt att patienter hänvisas till kyrkans samtalsmottagningar, exempelvis när väntetiderna är mycket långa i vården. Utifrån detta bedömer vi att det är rimligt att jämföra de mer strukturerade formerna av samtalsstöd med en kuratorskontakt på vårdcentral.

Det saknas data över hur många enskilda samtal och gruppsamtal som kyrkan erbjuder under ett år. För antalet enskilda samtal som erbjuds utgår vi från antalet uppsökande samtal som sker varje år (167 578). Vi uppskattar att det bör ske minst lika många tillfällen av enskilda samtalsstöd.⁹² Vi har därefter använt kostnaden per patient (KPP) för ett kuratorsbesök inom öppenvården som utgångspunkt för motsvarande utgift för offentliga aktörer.⁹³ Vi har dock justerat ned KPP-kostnaden $\frac{1}{4}$ då vi bedömer att kyrkans samtalsstöd är jämförbart med ett besök i primärvården (en vårdcentral) och inte i öppenvården (vår uppskattning är att KPP för samma diagnos är cirka $\frac{1}{4}$ i primärvården jämfört med öppenvården).

För beräkningen av gruppsamtal har vi utgått från uppskattningar från individer med insikt i kyrkans diakonala verksamheter. Vi uppskattar att det ingår sju individer per grupp och att en grupp träffas i genomsnitt sju gånger per år. Baserat på *Kyrkbussen 2020* antar vi att 92 procent av alla församlingar erbjuder minst en form av gruppsamtal.⁹⁴ Därefter har vi använt KPP för kuratorssamtal i öppenvården som ett närmevärde för kostnaden per grupp för arrangören.

För värdet som uppstår för individerna som tar del av stödet har vi multiplicerat antalet samtal inom respektive typ av samtalsstöd med kostnaden för kuratorsverksamhet erbjuden från en annan aktör.⁹⁵

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg
validitet

Beräkningarna av nyttorna som uppstår av Svenska kyrkans samtalsstöd är präglad av osäkerheter. För att göra beräkningen har vi i stor utsträckning utgått från antaganden och osäkra data. Vi bedömer att vi troligtvis underskattat antalet samtal som genomförs, men att vi kan överskatta den motsvarande kostnaden per samtal. Således är det svårt att avgöra om vi över- eller underskattar de totala kvantifierbara nyttorna. På grund av de många antaganden som behövs för att göra beräkningarna bedömer vi att den sammanlagda validiteten är låg.

8.3 Joursamtal

Svenska kyrkan erbjuder olika typer av journalsamtal för individer som är i behov av akut samtalsstöd. Vi uppskattar att Svenska kyrkans journalsamtal skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 42 miljoner kronor per år för individer och offentlig sektor. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans journalsamtalsverksamhet icke-kvantifierbara nyttor.

⁹¹ Baserat på intervjuer med ansvariga för olika samtalsstöd inom Svenska kyrkan.

⁹² Enligt företrädare för nätverket NÄSIS (som själva arrangerar cirka 8000 samtal per år) finns det inget sätt att veta den sammanlagda omfattningen av samtalsstödet. Vi utgår därför från antalet uppsökande samtal som troligtvis underskattar de totala enskilda samtalen.

⁹³ SKR, *KPP-databasen, 2020*

⁹⁴ Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020, 2020*

⁹⁵ Region Stockholm, *Patientavgifter i Stockholms län, 2021*

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER TILLGÄNGLIGHETSANPASSADE JOURSAMTAL SOM SYFTAR TILL ATT LINDRA AKUT PSYKISK OHÄLSA

Svenska kyrkan bedriver samtalsstöd i jourform.⁹⁶ Denna typ av stöd är av en mer akut karaktär än övrigt samtalsstöd och syftar till att ge lindring i stunden. Detta skiljer sig från övrigt samtalsstöd som ges på exempelvis en samtalsmottagning där diakonen eller prästen har möjlighet att arbeta mer långsiktigt med individen. Joursamtalen kan vara med en präst eller en diakon och är alltid kostnadsfritt. Samtalsstöd erbjuds till alla oavsett om personen är medlem i Svenska kyrkan eller inte.

Kontakter med Svenska kyrkans journalsamtal 2020



96 595
samtal



19 867
chattar



1 310
e-mail

Journalhavande präst är den vanligaste verksamheten i den här kategorin. De tar emot samtal direkt via SOS Alarm. Det är även möjligt att direkt kontakta verksamheten via telefon, chatt eller e-mail. Verksamheten startades från början som en hjälplinje för suicidprevention men idag tar de även emot många samtal som gäller olika typer av psykisk ohälsa, ofta kopplat till ensamhet. Kyrkan erbjuder även alternativa former av journalsamtal. Dels en finskspråkig jour, *Palveleva puhelin*, som erbjuder finskspråkiga stödsamtal, dels finns en nationell bildtelefonjour på teckenspråk där döva personer kan samtala direkt med teckenspråkiga präster eller diakoner.⁹⁷

Genom Svenska kyrkans journalsamtal skapas samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 42 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna uppstår dels för individerna som tar del av stödet, dels som en nytta för hela samhället genom kyrkans utgift.

Tabell 21. Totala kvantifierbara nyttor för journalsamtal per år

	Validitet	Nytta
Journalsamtal		42 mnkr
Totalt Journalsamtal		42 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans journalsamtal skapar även icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet av nyttorna som går att kvantifiera. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 8.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

Svenska kyrkans journalsamtalsverksamhet fungerar som ett komplement till existerande verksamhet och det finns ingen annan aktör som erbjuder en motsvarande tjänst. Exempelvis är kyrkan den enda aktören med kapacitet att erbjuda denna typ av akut stöd och suicidprevention på en stor skala under kvälls- och nattetid. Det förekommer även att patienter hänvisas till kyrkans jourverksamhet, exempelvis när väntetiderna är långa i vården. Därför har vi i beräkningarna utgått från ett scenario där verksamheten inte skulle genomföras alls om inte kyrkan genomförde den.

⁹⁶ Svenska kyrkan, *Jourhavande präst*, <https://www.svenskakyrkan.se/jourhavandeprast>, hämtad 2021-06-22

⁹⁷ Se *Palveleva puhelin* och *Samtalsjour för döva via bildtelefon*

För samhällsbesparingen har vi utgått från antalet journalsamtal (chattmeddelanden och mail är ej inkluderade på grund av svårigheten att bedöma jämförbarheten) per år till de olika typerna av jourverksamhet som kyrkan erbjuder.⁹⁸ Vi har därefter använt kostnaden per patient (KPP) för ett kuratorsbesök inom öppenvården som utgångspunkt för vad kostnaden per samtal är för kyrkan.⁹⁹ Vi har dock justerat ned KPP-värdet i två steg: först halverat det då vi vet att ett normalt journalsamtal är cirka hälften så långt som vi uppskattar att ett vanligt kuratorssamtal är. Därefter justerar vi ned kostnaden ytterligare med ¼ då vi bedömer att ett journalsamtal är mer jämförbart med ett besök i primärvården (en vårdcentral) än i öppenvården, och vår uppskattning är att KPP för samma diagnos är cirka ¼ i primärvården jämfört med öppenvården.

För värdet som uppstår för individerna som tar del av stödet har vi multiplicerat antalet journalsamtal med kostnaden för kuratorsverksamhet erbjuden från en annan aktör.¹⁰⁰

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög
validitet

Vi bygger beräkningarna för journalsamtal på bra data över antalet samtal. Vi måste dock göra flera antaganden för att göra en uppskattning av vad kostnaden för verksamheten är. Dessa uppskattningar är grundläggande för hela beräkningen och är osäkra. Därför bedömer vi att den övergripande validiteten i beräkningarna är medelhög. På grund av dessa osäkerheter är det även svårt att bedöma huruvida vi under- eller överskattar de totala nyttorna som uppstår.

8.4 Rådgivning

Svenska kyrkan erbjuder olika former av rådgivning och terapiliknande verksamhet, både i form av individuell terapi och familjerådgivning. Vi uppskattar att Svenska kyrkans rådgivningsverksamhet skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 39 miljoner kronor per år för individer och offentlig sektor. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans rådgivande verksamhet stora icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ERBJUDER OLIKA FORMER AV RÅDGIVANDE OCH TERAPILIKNANDE VERKSAMHET

Svenska kyrkan erbjuder olika former av rådgivning och terapiliknande verksamheter. Dels erbjuder vissa församlingar individuell (psyko-)terapi, dels finns det flera som även erbjuder olika former av familjerådgivning. Båda formerna av terapi erbjuds till alla oavsett om personen är medlem i Svenska kyrkan eller inte. Till skillnad från andra typer av samtalsstöd erbjuds dessa verksamheter till en kostnad. Kostnaden är dock ofta lägre jämfört med motsvarande verksamhet från en annan aktör. Dessa verksamheter är generellt ovanligare än andra typer av psykiskt stöd – antalet församlingar som erbjuder rådgivning är begränsat.

Svenska kyrkan erbjuder terapi – stödsamtal eller psykoterapi med en legitimerad psykoterapeut.¹⁰¹ Stödet kan bland annat erbjudas för att hjälpa individer att förstå sig själva, förändra sin självbild eller sitt sätt att hantera relationer. Kostnaden för denna typ av terapi varierar mellan de olika församlingarna. Det saknas statistik över hur många individer som tar del av kyrkans terapiverksamhet och det är därför svårt att kvantifiera nyttorna som verksamheten skapar.

Kyrkan erbjuder även familjerådgivning.¹⁰² Denna typ av rådgivning är till för att stödja alla typer av privata relationer såsom gifta, sambor, skilda, på väg att skiljas, ensamstående,

⁹⁸ Svenska kyrkan, *Årsstatistik Jourhavande Präst 2010–2020*, 2020

⁹⁹ SKR, *KPP-databasen*, 2020

¹⁰⁰ Region Stockholm, *Patientavgifter i Stockholms län*, 2021

¹⁰¹ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Psykoterapi*, <https://www.svenskakyrkan.se/botkyrka/psykoterapi>, hämtad 2021-06-22

¹⁰² Svenska kyrkan, *Familjerådgivning*, <https://www.svenskakyrkan.se/familjeradgivning>, hämtad 2021-06-22

föräldrar, vuxna barn eller vänner. Även här skiljer sig kostnaden åt mellan församlingarna som erbjuder rådgivningen. Församlingarna som bedriver familjerådgivning kan också välja att ta mindre betalt eller erbjuda tjänsten helt gratis om de som söker stöd befinner sig i en ekonomiskt utsatt situation. Familjerådgivningen genomförs av legitimerade terapeuter.

Genom Svenska kyrkans rådgivningsverksamhet skapas samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 39 miljoner kronor per år. De kvantifierbara nyttorna uppstår dels för individerna som tar del av stödet, dels som offentligfinansiella kostnadsbesparingar då offentlig sektor inte behöver erbjuda lika mycket av motsvarande stöd.

Tabell 22. Totala kvantifierbara nyttor för rådgivning per år

	Validitet	Nytta
Psykoterapi		-
Familjerådgivning		39 mnkr
Totalt Rådgivning		39 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans rådgivande verksamhet skapar även icke-kvantifierbara nyttor som troligtvis överstiger värdet av nyttorna som går att kvantifiera. Dessa nyttor utgörs huvudsakligen av de icke-kvantifierbara nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 8.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans rådgivande verksamhet utgår vi från att dessa typer av stöd kan jämföras med ett besök hos en psykolog. Vi bedömer att den verksamhet som kyrkan erbjuder går direkt att jämföra med motsvarande typer av verksamhet erbjuden av en annan aktör. Detta då exempelvis kyrkans familjerådgivning erbjuds av legitimerade terapeuter. På grund av brist på deltagarstatistik

har vi enbart kvantifierat nyttorna som uppstår genom kyrkans familjerådgivning.

För den offentligfinansiella besparingen har vi utgått från antal samtal inom kyrkans familjerådgivning.¹⁰³ Vi har därefter multiplicerat antalet samtal med kostnaden per patient (KPP) för ett psykologbesök inom öppenvården för att på så sätt beräkna motsvarande utgift för offentliga aktörer.¹⁰⁴

För värdet som uppstår för individerna som tar del av stödet har vi multiplicerat antalet besök hos familjerådgivning med den uppskattade kostnadsskillnaden mellan verksamheten i kyrkans respektive en annan (både privat och offentlig) aktörs regi.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Medelhög
validitet

Vi bygger beräkningarna för familjerådgivning på bra data över antalet samtal. Vi måste dock göra ett antagande för att uppskatta kostnaden för motsvarande verksamhet inom offentlig sektor. Vi behöver även göra en liknande uppskattning av kostnadsskillnaden för att bedöma nyttan för individerna som tar emot stödet. Dessa uppskattningar är grundläggande för beräkningen och de är osäkra. Därför bedömer vi att den övergripande validiteten i beräkningarna är medelhög.

¹⁰³ Svenska kyrkan, Svenska kyrkans familjerådgivningsstatistik 2010–2019, 2020

¹⁰⁴ SKR, KPP-databasen, 2020

En ytterligare komplikation är att vissa församlingar får stöd från kommunal eller regionala aktörer för att bedriva familjerådgivning. Det finns ingen statistik på hur mycket eller hur utbredd detta stöd är. I en ideal situation hade vi minskat den uppskattade nyttan med summan av stödet som kyrkan får från offentligt håll för att bedriva familjerådgivning. Eftersom detta inte är möjligt överskattar vi troligtvis de kvantifierbara nyttorna som Svenska kyrkans familjerådgivning skapar. Men eftersom vi inte räknar på den psykoterapeutiska verksamheten alls är slutresultatet för hela rådgivningsområdet att vi underskattar de totala kvantifierbara nyttorna.

8.5 Förebyggande psykiskt stöd

Svenska kyrkan erbjuder olika former av stöd i syfte att förebygga psykisk ohälsa.¹⁰⁵ Det är inte möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som skapas av kyrkans förebyggande psykiska stöd. Detta beror på att det varken finns statistik över hur utbredd denna verksamhet är eller hur många som deltar i verksamheten. Vi uppskattar dock att kyrkans förebyggande arbete skapar stora icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKAN ARBETAR FÖREBYGGANDE FÖR ATT MOTVERKA PSYKISK OHÄLSA INOM FLERA GRUPPER

Svenska kyrkan erbjuder förebyggande stöd i syfte att minska risken att individer drabbas av psykisk ohälsa. Det förebyggande stödet tar sig olika form för olika syften och riktar sig till flera målgrupper.

Det finns flera olika kurser och förebyggande verksamheter som kyrkan erbjuder. PREP-kurser (Prevention and Relationship Education Program) är utbildningar som riktar sig mot par i syfte att stärka relationen.¹⁰⁶ DISA står för Din Inre Styrka Aktiveras och är en metod där unga i grupp lär sig att på olika sätt förhindra psykisk ohälsa och depression.¹⁰⁷ Inom kyrkan erbjuds även möjlighet till meditation som leds av utbildade ledare.¹⁰⁸

Det är inte möjligt att kvantitativt värdera de nyttor som skapas genom Svenska kyrkans olika former av förebyggande psykiska stöd. Detta beror på att det saknas statistik som visar på hur många församlingar som arrangerar dessa typer av verksamheter. Det finns inte heller några uppgifter om hur många som deltar i verksamheterna.

Vi bedömer att kyrkans förebyggande psykiska stöd skapar stora icke-kvantifierbara nyttor. Exempelvis genom kostnadsbesparingar för individer som kan få tillgång till dessa kurser billigare än om de erbjudits av en annan aktör. Stöden bör även leda till ökat välmående för de som tar del av dem, något som skapar nyttor både för individer som för samhället i stort. Exempelvis genom att förebygga sjukskrivningar.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Det saknas i dagsläget uppgifter om hur utbredd Svenska kyrkans förebyggande psykiska verksamhet är och hur många som deltar i den. Det är därför inte möjligt att kvantitativt värdera nyttorna som uppstår genom denna verksamhet.

¹⁰⁵ En stor del av kyrkans förebyggande stöd förekommer som en naturlig del inom andra verksamhetsområden. Exempelvis inom barn- och ungdomsverksamheten och konfirmandverksamhet. I detta kapitel fokuserar vi dock enbart på aktiviteter vars uttalade huvudsyfte är förebyggande psykiskt stöd.

¹⁰⁶ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Satsa på din relation – lär dig PREP*, <https://www.svenskakyrkan.se/orebro/prep>, hämtad 2021-06-22

¹⁰⁷ Se exempelvis YLE, *DISA ska hjälpa unga mot depression*, <https://svenska.yle.fi/a/7-325834>, hämtad 2021-06-22

¹⁰⁸ Se exempelvis Svenska kyrkan, *Meditation*, <https://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/meditation>, hämtad 2021-06-22

9. SOCIALA AKTIVITETER

Svenska kyrkan erbjuder en stor mängd sociala aktiviteter som syftar till att öka eller stärka gemenskap. Aktiviteterna är oftast riktade till en viss målgrupp (exempelvis barn, unga eller äldre) men är öppna för alla att delta vid. De sociala aktiviteterna bidrar till gemenskap och sänker trösklarna för att söka sällskap, stöd eller tröst. De kan även fungera som plattformar för dialog och främja relationer mellan människor från olika bakgrunder och religioner. Sociala aktiviteter erbjuds både i församlingens egna lokaler och i andra delar av samhället genom besöksverksamhet. I Figur 13 finns en översiktlig bild av Svenska kyrkans sociala aktiviteter.

Figur 13. Rambolls kategorisering av Svenska kyrkans sociala aktiviteter

Sociala aktiviteter		
Öppen verksamhet	Sociala aktiviteter i grupp	Besöksverksamhet
Öppen caféverksamhet	Syföreningar	Hembesök
Öppna firanden	Kollo och familjehelger	Besök på äldreboenden
Öppna mötesplatser	Volontärverksamhet	Övrig besöksverksamhet
Övrig öppen verksamhet	Dagledigträffar och övriga gruppaktiviteter	

Not. Figuren omfattar både aktiviteter vars nytta går att kvantifiera och som inte går att kvantifiera.

I stort sett alla aktiviteter som kyrkan genomför innehar ett socialt värde, även om huvudsyftet kan vara ett annat. I denna del fokuserar vi enbart på de verksamheter vars huvudsyfte är att vara sociala aktiviteter. Det är dock svårt att kvantifiera sociala aktiviteter eftersom det är komplicerat att urskilja hur stor andel av den totala nyttan som enbart består av ett socialt värde. Till följd av detta har vi endast kunnat göra en kvantitativ bedömning av ett fåtal av de sociala aktiviteter som kyrkan genomför. Genom att Svenska kyrkan erbjuder sociala aktiviteter skapas kvantifierbara samhällsnyttor till ett värde av 542 miljoner kronor samt ytterligare nyttor som inte är kvantifierbara.

SVENSKA KYRKANS SOCIALA AKTIVITETER SKAPAR KVANTIFIERBARA NYTTOR BRETT I SAMHÄLLET

Vi uppskattar att de kvantifierbara nyttorna uppgår till ett värde av 542 miljoner kronor per år. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna går att se i Tabell 23. De kvantifierbara nyttorna utgörs till viss del av offentligfinansiella kostnadsbesparingar, men framförallt användarnyttor för de individer som får ta del av olika former av stöd kostnadsfritt.

Vi bedömer att det finns nyttor som skapas genom sociala aktiviteter som vi inte kan värdera genom att uppskatta individers betalningsvilja eller offentlig sektors kostnadsbesparing. Vi bedömer att dessa nyttor uppgår till 410 miljoner kronor. Att vi inte kan värdera dessa med hjälp av konventionella metoder beror på att utbudet av sociala aktiviteter skiljer sig mellan församlingar samt att definitionen av vad som anses vara en social aktivitet varierar. För att uppskatta det samhällsekonomiska värdet som skapas av sociala aktiviteter har vi istället utgått från kostnadsfördelningsmetoden som beskrevs i kapitel 2.5. Metoden är mycket osäker eftersom den utgår från våra fallstudieförsamlingars uppskattningar av sina kostnader.

Tabell 23. Totala kvantifierbara nyttor för sociala aktiviteter per år

	Validitet	Nytta
Öppen verksamhet		33 mnkr
Sociala aktiviteter i grupp		58 mnkr
Besöksverksamhet		41 mnkr
<i>Ej fördelat</i>		410 mnkr
Totalt Sociala aktiviteter		542 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

SVENSKA KYRKANS SOCIALA AKTIVITETER SKAPAR ÄVEN ICKE-KVANTIFIERBARA NYTTOR VARS VÄRDE TROLIGTVIS ÖVERSTIGER DE KVANTIFIERBARA NYTTORNA

Svenska kyrkans sociala aktiviteter skapar stora nyttor som är svåra att kvantifiera. Exempelvis bidrar kyrkans många mötesplatser till minskad ensamhet och minskad psykisk ohälsa. Genom att skapa sociala sammanhang bidrar Svenska kyrkan till att människor blir mer integrerade i samhället, vilket är viktigt både för att minska utanförskap och för att öka den lokala sammanhållningen. Det innebär även förbättrat välmående för de som deltar då de känner sig mindre ensamma och får en större gemenskap. Det kan även vara viktigt för att förebygga framtida psykiska problem. Sociala aktiviteter kan även stödja individer i andra svåra situationer. Vår fallstudie av Farsta församling visar att deltagande i kyrkans sociala aktiviteter kan vara ett viktigt steg i rehabiliteringen för patienter som lider av depression eller något som motiverar personer med missbruksproblematik att hålla sig nyktra.

Kyrkans sociala aktiviteter genererar inte bara nyttor för deltagarna, utan även för de människor som arbetar, planerar och leder verksamheten. Att hjälpa andra och att göra något gott för samhället kan i sig ge ökat välbefinnande för individen.

Om det var möjligt att kvantitativt värdera alla dessa nyttor och spridningseffekter hade de troligtvis överstigit värdet på de nyttor som vi kan kvantifiera.

9.1 Öppen verksamhet

Vi uppskattar att Svenska kyrkans öppna verksamhet av sociala aktiviteter skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 33 miljoner kronor per år för individer. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans öppna verksamhet flera olika typer av nyttor som inte går att kvantifiera, men som har stort värde.

SVENSKA KYRKANS ÖPPNA SOCIALA AKTIVITETER SKAPAR NYTTOR FÖR DE SOM DELTAR I VERKSAMHETEN

98% av alla församlingar bedriver öppna mötesplatser



Svenska kyrkans öppna sociala verksamheter erbjuder mötesplatser för en bred målgrupp. I kyrkans öppna verksamhet krävs ingen föranmälan utan individer väljer själva när och hur ofta de vill delta. Alla kan delta i kyrkans öppna sociala aktiviteter, du behöver inte vara kristen eller medlem i Svenska kyrkan, och i de flesta fall kostar det inget att besöka verksamheten. Sociala aktiviteter i kyrkans öppna verksamhet finns i alla församlingar och i olika utföranden. Exempel på aktiviteter i den öppna verksamheten är caféverksamhet, högtidsfiranden och mötesplatser som riktar sig till olika målgrupper. Därtill erbjuder kyrkans många församlingar ett stort antal öppna verksamheter som innefattar ett socialt värde.

Eftersom de sociala aktiviteter som erbjuds skiljer sig åt mellan församlingar och varierar i utförande och deltagarantal är kyrkans statistik inte lika omfattande avseende dessa verksamheter. På grund av att vi saknar verksamhetsstatistik om öppna firanden och öppna mötesplatser har vi enbart kunnat beräkna den kvantifierbara nyttan av Svenska

kyrkans öppna caféverksamhet. Vi bedömer därför att vi underskattar värdet av kyrkans sociala aktiviteter i våra beräkningar.

Genom att erbjuda öppen caféverksamhet skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 33 miljoner kronor per år för individer. Nyttan består av det användarvärde som tillfaller individer genom att kyrkans caféer erbjuder mat och dryck till lägre pris än motsvarande privata aktörer i samhället.

Tabell 24. Totala kvantifierbara nyttor för Svenska kyrkans sociala aktiviteter i öppen verksamhet

	Validitet	Nytta
Öppen caféverksamhet		33 mnkr
Öppna firanden	-	-
Öppna mötesplatser	-	-
Totalt Öppna sociala aktiviteter		33 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans sociala aktiviteter i öppen verksamhet skapar även icke-kvantifierbara nyttor. Dessa nyttor överstiger troligtvis värdet av de kvantitativa nyttorna. Utöver de nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 9 bidrar även Svenska kyrkans öppna högtidsfiranden till att förvalta svensk kultur och traditioner. Det kan i sin tur leda till att bidra till att individer blir bättre integrerade i det svenska samhället. Tack vare att den öppna verksamheten inte kräver någon föransökan är deltagande i verksamheten prestigelöst, vilket kan vara viktigt för individer vars fysiska och psykiska mående varierar från dag till dag.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan aktör

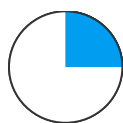


Ingen verksamhet

Användarvärdet som tillfaller individer genom att kyrkan erbjuder öppen caféverksamhet har beräknats genom att uppskatta vad en individ i genomsnitt sparar på att fika i kyrkans caféer. Vi antar att privata caféverksamheter är närmsta motsvarighet i samhället och använder därför prisuppgifter från dessa som jämförelsescenario.

Vi har antagit att en fika består av en kopp kaffe och en kanelbulle. Genomsnittspriset för en fika av privat aktör har vi hämtat från SCB:s statistikdatabas och motsvarar 46 kronor. Genomsnittspriset för en fika i Svenska kyrkans caféverksamhet har uppskattats utifrån vad normalpris för en fika är i olika församlingar och motsvarar 30 kronor. Användarvärdet per individ är således 16 kronor om man väljer att fika i kyrkans caféverksamhet. Antal besökare per tillfälle i kyrkans verksamhet har vi antagit är 15, detta utefter vad vi bedömer vara ett rimligt genomsnittligt antal besökare om man ser till både mindre och större församlingar. Vidare har vi utifrån information från Svenska kyrkan antagit att alla församlingar bedriver caféverksamhet två gånger i veckan. Kyrkans caféverksamhet antas pågå under årets alla veckor.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg validitet

Vi har endast genomfört beräkningar av en tredjedel av de sociala aktiviteterna inom Svenska kyrkans öppna verksamhet. Den beräknade samhällsnyttan är således en underskattning av det verkliga värdet. Vidare har vi i beräkningen av de öppna caféverksamheterna gjort antaganden vad gäller besöksantal, genomsnittspris och antal tillfällen i veckan som verksamheten är öppen. Sammantaget bedömer vi därför att validiteten i beräkningarna är låg.

9.2 Sociala aktiviteter i grupp

Vi uppskattar att Svenska kyrkans besöksverksamhet skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 58 miljoner kronor per år för individer. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans öppna verksamhet flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKANS SOCIALA VERKSAMHETER GENERERAR KOSTNADSBESPARINGAR FÖR BÅDE INDIVIDER OCH OFFENTLIG SEKTOR

Många av Svenska kyrkans sociala aktiviteter sker i grupp. Vilken typ av gruppaktiviteter som erbjuds varierar mellan församlingar. Sociala aktiviteter i grupp kan bland annat innefatta filmkvällar, lägerverksamhet, sy- och hantverkskvällar och temakvällar. Målgruppen kan exempelvis vara minoriteter, äldre, ungdomar eller nyanlända. Gemensamt för alla sociala aktiviteter i grupp är att de syftar till att skapa gemenskap och sänka trösklarna för att söka sällskap.

Gruppaktiviteterna i Svenska kyrkan är många och kommer i olika utföranden då utbudet styrs av de individuella församlingarna. Variationen mellan församlingar medför att kyrkans statistik är begränsad avseende dessa verksamheter. Vi har därför inte kunnat genomföra beräkningar av den kvantifierbara samhällsnyttan av kyrkans volontärverksamhet, dagledigträffar och övriga gruppaktiviteter. En dagledigträff kan vara allt ifrån en sopplunch till att man träffas för att njuta av underhållning så som sång, musik, bildvisningar eller reseskildringar. Övriga gruppaktiviteter kan vara allt ifrån temakvällar till en spelkväll för ungdomar.

Svenska kyrkan erbjuder kollo- och lägerverksamhet. Verksamheten erbjuds generellt till en lägre kostnad än motsvarande verksamhet arrangerad av en privat aktör.

81% av alla församlingar bedriver lov- eller lägerverksamhet

Detta innebär att fler barn, ungdomar och familjer får möjlighet att delta. Dessutom kan kyrkan erbjuda ekonomiskt stöd för de individer som inte har förutsättningar att finansiera hela eller delar av avgiften som uppstår vid deltagande i kollo- eller lägerverksamhet. Kyrkans läger- och kolloverksamhet är därför inkluderande och bidrar till minskade klyftor i samhället, eftersom alla individer har möjlighet att delta i verksamheten oavsett ekonomiska förutsättningar.

14 000

individer är medlemmar i kyrkans syföreningar och arbetskretsar(2019)



Svenska kyrkan arrangerar syföreningar. Samtliga intäkter från försäljningen går oavkortat till välgörenhet vilket skapar samhällsnytta. Insamlade medel används framförallt till att stödja individer, både utomlands och i

Sverige.¹⁰⁹ Samhällsnyttan består således av den kostnadsbesparing som tillfaller offentlig sektor både vad gäller stöd till svenskar och bistånd som betalas ut till andra länder.

Genom att erbjuda sociala aktiviteter i grupp skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 58 miljoner kronor per år för offentlig sektor och individer. Hur dessa nyttor fördelas mellan de olika aktiviteterna redovisas i Tabell 25. Nyttan består delvis av det användarvärde som tillfaller individer som deltar i kollo- och lägerverksamheten då den är billigare än motsvarande tjänst som erbjuds av privat aktör. Nyttor uppstår även i form av en kostnadsbesparing för offentlig sektor som uppkommer genom att kyrkans syföreningar säljer de föremål som skapas i verksamheten.

¹⁰⁹ I vår avgränsning av diakonal verksamhet inkluderas inte internationell verksamhet. Syföreningarnas internationella bistånd inkluderas dock här då biståndet antas ersätta resurser som annars erbjudits av offentlig sektor, och således innebär verksamheten en besparing för offentlig sektor.

Tabell 25. Totala kvantifierbara nyttor för Svenska kyrkans sociala aktiviteter i grupp

	Validitet	Nytta
Syföreningar		14 mnkr
Kollo- och lägerverksamhet		44 mnkr
Dagledigträffar och andra gruppaktiviteter	-	-
Totalt Sociala aktiviteter i grupp		58 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ● Låg validitet. ■ Medelhög validitet. ● Hög validitet. ● Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans sociala aktiviteter i grupp skapar även icke-kvantifierbara nyttor, så kallade immateriella nyttor som är svåra att räkna på. Dessa nyttor överstiger troligtvis värdet av de kvantitativa nyttorna. Utöver de nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 9 bidrar även kyrkans sociala aktiviteter i grupp bland annat till att individer med liknande intressen möts och får ett sammanhang. Genom att delta i kyrkans olika gruppverksamheter kan individer träffa andra likasinnade och därigenom utöka sitt sociala nätverk. Goda sociala relationer kan i sig skapa mervärde för individer i form av förbättrad livskvalité och ökat välmående. Dessutom kan deltagarna erhålla kunskaper och färdigheter i många av kyrkans gruppverksamheter. I Svenska kyrkans syföreningar får exempelvis deltagare möjlighet att lära sig mer om textilarbete, samtidigt som de har möjlighet att träffa människor som delar deras intresse för kreativt skapande. Dessutom är det nästintill alltid kostnadsfritt att delta i olika typer av gruppverksamhet, vilket gör att individer från alla delar av samhället kan förenas oavsett socioekonomiska förutsättningar. Detta kan i sin tur bidra till bättre lokal sammanhållning, kulturbäring samt ökad tolerans för annan religion och livsåskådning. Detsamma gäller för kyrkans läger- och kolloverksamhet där individer som annars inte haft det ekonomiska utrymmet att åka på semester under sin ledighet får möjlighet att göra det.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningen av de samhällsekonomiska nyttor som skapas genom Svenska kyrkans sociala aktiviteter i grupp har vi använt oss av ett jämförelsescenario där motsvarande verksamhet erbjuds av annan aktör. Vid beräkning av läger- och kolloverksamhet har vi antagit att motsvarande verksamhet i samhället erbjuds av en privat aktör. Nyttan som skapas genom intäkter från syföreningar, vilka skänks till välgörenhet, antas

ersättas av offentlig sektor i det fall att Svenska kyrkan inte längre driver verksamheten. Detta antagande grundar sig i att offentlig sektor, till skillnad från andra aktörer i civilsamhället, både har skyldighet och huvudansvar i att bistå utsatta individer och länder med stöd, bidrag och bistånd.

Nyttan som tillfaller offentlig sektor genom kyrkans syföreningar grundar sig på Svenska kyrkans statistik om insamlade medel till välgörenhet skapat av syföreningar. Hela summan antas motsvara den kostnadsbesparing som tillfaller offentlig sektor.

Beräkningen av det användarvärde som tillfaller individer genom kyrkans kollo- och lägerverksamhet grundar sig på prisuppgifter från Svenska kyrkan och motsvarande privat aktör i samhället. Eftersom vi saknar deltagarstatistik vet vi inte hur många individer som är vuxna, barn eller ungdomar. Ett genomsnittspris per deltagare har därför beräknats både för kyrkans lägerverksamhet och lägerverksamhet av privat aktör. Genomsnittlig kostnad per deltagare har vi beräknat vara 1 000 kronor lägre i kyrkans verksamhet. För att inte överskatta den kostnadsbesparing som tillfaller individen har vi utgått från en församling som har låga avgifter per deltagare, samt en privat aktör som erbjuder motsvarande lägerverksamhet till ett lågt pris. Antal församlingar som erbjuder kollo- och lägerverksamhet har beräknats med hjälp av insamlade enkätdata från Kyrkbussen 2019. Antal deltagare per läger antar vi vara 20. Vi gör även det försiktiga antagandet att en

församling erbjuder två kollo eller läger per år. Nyttan har därefter beräknats genom att multiplicera genomsnittlig skillnad i pris per individ med uppskattat totalt antal deltagare i kyrkans kollo- och lägerverksamhet.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA



Låg
validitet

På grund av att det saknas data för många av kyrkans sociala aktiviteter i grupp har vi endast kunnat beräkna nyttan för kollo- och lägerverksamhet och kyrkans syföreningar. Eftersom antal verksamheter är långt fler än dessa är det sannolikt att vi underskattat den kvantitativa samhällsnytta som kyrkans sociala aktiviteter i grupp skapar.

Tack vare att vi har exakta uppgifter om insamlade medel från kyrkans syföreningar har vi inte behövt genomföra några beräkningar av nyttan. Validiteten anses därför vara hög. För läger- och kolloverksamhet har vi däremot mer begränsat dataunderlag. Detta medför att vi har behövt göra ett antal antaganden, vilka påverkar validiteten av beräkningen. Exempelvis skiljer sig pris per deltagare i kyrkans olika församlingar. Därtill vet vi inte hur många individer som deltagit i verksamheterna eller hur gamla de är. Vi har inte heller exakta data på hur många läger och kollo anordnas per år. Dessa osäkerheter medför att vi bedömer validiteten i beräkningen för läger- och kolloverksamhet vara låg.

Sammantaget bedömer vi att validiteten i beräkningarna för kyrkans sociala aktiviteter i grupp är låg. Detta eftersom vi saknar dataunderlag för att beräkna stora delar av de verksamheter som erbjuds, samt att vi i beräkningen för läger- och kolloverksamhet har gjort många antaganden vilka påverkar utfallet och således tillförlitligheten.

9.3 Besöksverksamhet

Vi uppskattar att Svenska kyrkans besöksverksamhet skapar kvantifierbara nyttor till ett värde av 41 miljoner kronor per år för individer. Utöver dessa nyttor skapar även kyrkans besöksverksamhet flera olika typer av icke-kvantifierbara nyttor.

SVENSKA KYRKANS BESÖKSVERKSAMHET ERBJUDER UMGÄNGE OCH STÖD UTANFÖR KYRKANS VÄGGAR

En stor del av Svenska kyrkans sociala verksamhet genomförs utanför församlingens lokaler. Kyrkans personal genomför exempelvis besök med ett socialt syfte på äldreboenden och hemma hos individer.

Hembesök genomförs av både personal och volontärer från församlingen. Svenska kyrkan genomför exempelvis hembesök för att stötta individer som är ensamma och behöver umgänge eller annat stöd. Ett hembesök kan även innebära att kyrkans personal hittar på en aktivitet med individen, så som att besöka ett museum eller gå på bio.

108 545

Hembesök genomfördes
av kyrkan under 2019



Svenska kyrkan genomför även besök på äldreboenden i socialt syfte, exempelvis för att främja gemenskap och sänka trösklarna för att söka sällskap, stöd eller tröst. Musik får ofta ta plats under besöken och ibland följer församlingens kyrkomusiker med till äldreboendet. Då det saknas underlag för hur många besök på äldreboenden som genomförts i socialt syfte har vi inte kunnat beräkna den kvantitativa samhällsnytta av denna verksamhet.

Genom att erbjuda hembesök skapar Svenska kyrkan kvantifierbara samhällsekonomiska nyttor till ett värde av 41 miljoner kronor per år för individer. Kyrkans hembesök är gratis till skillnad från motsvarande tjänst från privata aktörer. Nyttan består således av det användarvärde som tillfaller individer som tar del av kyrkans tjänst.

Tabell 26. Totala kvantifierbara nyttor för Svenska kyrkans besöksverksamhet

	Validitet	Nytta
Hembesök		41 mnkr
Besök på äldreboenden	-	-
Totalt Besöksverksamhet		41 mnkr

Källa: Rambolls beräkningar.

Not: ○ Mycket låg validitet. ◐ Låg validitet. ◑ Medelhög validitet. ◒ Hög validitet. ◓ Mycket hög validitet.

Svenska kyrkans besöksverksamhet skapar även icke-kvantifierbara nyttor. Dessa nyttor överstiger troligtvis värdet av de kvantitativa nyttorna. Besöksverksamheten bidrar särskilt till vissa specifika nyttor som beskrevs i inledningen av kapitel 9. Bland annat kan stöd till utsatta grupper, så som äldre, minska ensamhet och psykisk ohälsa. Att uppleva ensamhet skapar inte bara psykiska symtom såsom nedstämdhet och otrygghet, utan det påverkar även människors fysiska hälsa. Att ha någon som lyssnar på ens tankar och känslor, eller någon att anförtro sig åt, kan göra stor skillnad. Genom Svenska kyrkans besöksverksamhet får människor möjlighet till stöd och en gemenskap, något som ökar både välbefinnande och upplevd lycka.

SÅ HÄR HAR VI RÄKNAT

Jämförelsescenario



Annan
aktör



Ingen
verksamhet

I beräkningen av nyttorna som uppstår genom Svenska kyrkans besöksverksamhet utgår vi från att dessa typer av stöd kan jämföras med motsvarande tjänst som erbjuds av privat sektor. På grund av brist på verksamhetsstatistik har vi enbart kvantifierat nyttorna som uppstår genom kyrkans hembesök.

Beräkning av användarvärdet som tillfaller individer genom kyrkans hembesök baseras på verksamhetsstatistik på antal genomförda hembesök 2019. Betalningsviljan för motsvarande tjänst i privat sektor har hämtats från en etablerad aktör och motsvarar 249 kronor i timmen. Därtill har vi utifrån underlag från Svenska kyrkan antagit att ett besök pågår under 1,5 timme. Antal timmar som Svenska kyrkan genomfört hembesök beräknas genom att multiplicera antal hembesök med uppskattad tid per besök. Därefter beräknas värdet som uppstår för individerna som besöks genom att multiplicera föregående beräkning med timpriset för en privat aktör.

SÅ HÄR SÄKRA ÄR VI PÅ BERÄKNINGARNA

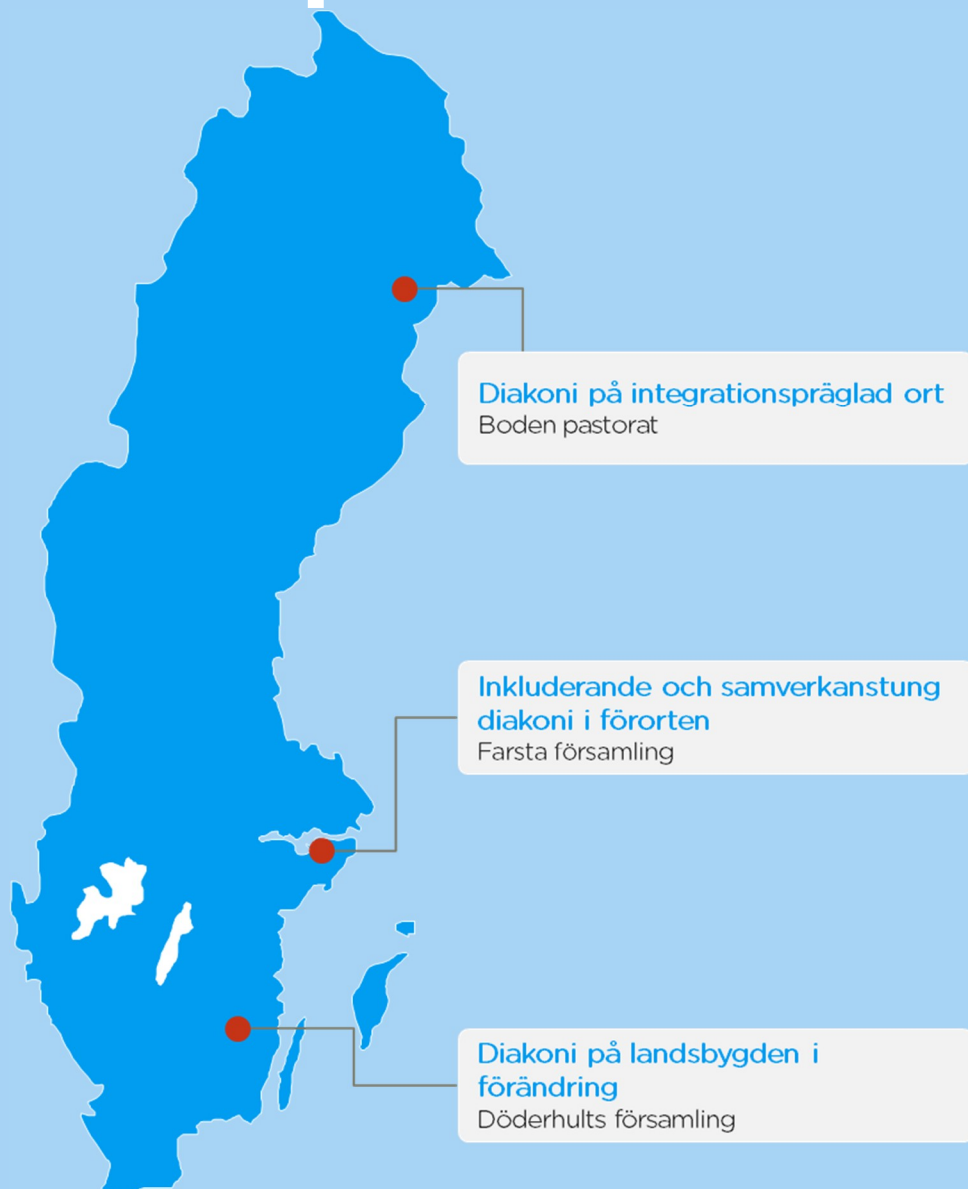


Medelhög
validitet

Vi har endast genomfört beräkningar på en av kyrkans besöksverksamheter: hembesök. Beräknad samhällsnytta bedömer vi således vara en underskattning av det sanna värdet.

Vi bedömer att validiteten i beräkningen av nyttan som följer av Svenska kyrkans hembesök är hög. Beräkningen är baserad på tillgänglig verksamhetsstatistik från Svenska kyrkan och antaganden om tid per besök har gjorts med hjälp av personal från Svenska kyrkan som är väl insatta i verksamheten. Det timpris som vi hämtat från en privat aktör som genomför en nästintill identisk verksamhet, och anses därmed vara representativt för konsumenters betalningsvilja. Sammantaget bedömer vi att validiteten i beräkningarna är medelhög.

En utblick i församlingar och pastorat



EN UTBLICK I FÖRSAMLINGAR OCH PASTORAT

Coronapandemin har påverkat församlingarnas arbete

Coronapandemin och de nationella allmänna råd och rekommendationer som utfärdats av Folkhälsomyndigheten har påverkat kyrkans verksamhet i hög grad under stora delar av året 2020, samt under inledande del av 2021 när denna rapport författas. Likt många organisationer och institutioner har församlingar och pastorat i fallstudierna haft begränsad kontakt med sina målgrupper under pandemin. Man har behövt ställa in eller ställa om aktiviteter. Samtliga respondenter i fallstudierna uppger att stora delar av verksamheten ställts in eller flyttats fram för att minska risken för smittspridning och skydda riskgrupper. Det som främst påverkat kyrkans aktiviteter och verksamhet är rekommendationer kring antalsbegränsning, bland annat vid begravningar. Därtill har det funnits en utmaning i att en betydande del av kyrkans volontärer uppges utgöra riskgrupp baserat på sin ålder. Detta har resulterat i en brist på volontärer, vilket i sin tur har lett till att kyrkans roll som stödjande funktion har försvagats.

KYRKAN ERBJUDER EN BREDD AV INSATSER UNDER PANDEMIN

Svenska kyrkan har utfört en rad av insatser under pandemin, däribland informationsspridning om covid-19 och psykiskt stöd till anhöriga. En respondent i fallstudierna berättar att kyrkan tagit ansvar för att informera olika grupper om covid-19 i syfte att minska oro. Kyrkan har då nyttjat kontakter som är väletablerade sedan tidigare och kunnat nå främst äldre samt asylsökande och nyanlända. Det finns också exempel på samtalsgrupper riktade specifikt mot anhöriga till personer som insjuknat eller omkommit i sviterna av covid-19. Omsorgs- och sjukvårdspersonal har genom sjukhuskyrkan erbjudits samtalsstöd i form av enskilda samtal och samtalsgrupper. Det finns även exempel av särskilda insatser under pandemin, så som tillverkning och insamling av gåvor och nödvändigheter till människor som drabbats ekonomiskt.

Utöver utmaningar gällande omställning av diakonala aktiviteter har pandemin medfört en ökad utsatthet bland redan utsatta målgrupper. Fallstudieförsamlingarna berättar om begränsad eller förlorad kontakt med personer som tidigare varit mer eller mindre regelbundna besökare. Den minskade eller förlorade kontakten kan för vissa innebära återfall i alkohol- och drogmisbruk, där kyrkans krav på nykterhet tidigare bidragit till att minska denna risk. Vidare berättar flera respondenter att ensamhet riskerar att öka, på grund av att det är extra svårt att nå individer som lider av psykisk ohälsa.

AKTIVITETER HAR FLYTTAT UTMOMHUS

Flera aktiviteter har utförts utomhus under pandemin. De olika fallstudieobjekten uppger i stor utsträckning att de flyttat ut den verksamhet de kunnat. Flera har inlett promenadgrupper och genomfört även enskilda samtal under promenader eller utomhus. Under perioder har exempelvis caféverksamhet kunnat bedrivas utomhus och en församling berättade att de kring jul förberedde en julkrubba utomhus som var ett välbesökt promenadmål. En respondent beskriver att de delar in de som vill delta i promenadaktiviteten i olika grupper utifrån promenadtempo och behov, och att alla uppmanas att ta med fika som de sedan fikar utomhus. Några av våra fallstudieförsamlingar berättar att de genomfört skattjakter utomhus som vem som helst kunnat delta i, i syfte att främja gemenskap under pandemin.

PROMENADER OCH SAMTAL ÖVER TELEFON ELLER I FARSTUN HAR ERSATT HEMBESÖK OCH ENSKILDA SAMTAL

I omställningen av aktiviteterna hembesök och enskilda samtal, uppges telefonsamtal, promenader och samtal på förstutrappan blivit vanliga ersättare för det fysiska mötet inomhus. Enskilda samtal innebär att privatpersoner kan få samtalsstöd av en diakon, präst, församlingsanställd eller volontär.



Promenadgrupp i Döderhults församling, Foto: Curt-Robert Lindqvist

Under pandemin har dessa samtal i större utsträckning förts över telefon eller i samband med promenader - istället för ett fysiskt möte i kyrkans lokaler. Hembesök till äldre är en vanlig diakonal aktivitet som varit en utmaning under pandemin då de äldre är i riskgrupp för Covid-19. Genom att besöka personen i dess privatbostad eller på äldreboende är syftet att med socialt umgänge förgylla en medmänniskas vardag och bryta ensamhet och isolering. Coronapandemin har förhindrat denna mycket uppskattade aktivitet, och personal och volontärer går inte längre in under hembesök. Fallstudieförsamlingarna uppger att omställningen har inneburit att man istället fört samtal nedanför balkonger, i trapphus och under promenader med de äldre. Även promenadgrupper har blivit en populär aktivitet som de anordnat under pandemin. Dessa möjliggör socialt umgänge och lätt fysisk aktivitet för alla målgrupper, men framförallt äldre personer, där behovet är större än normalt i denna tid. En respondent berättar att de genomför en konsert utanför ett äldreboende och en annan berättar om att hembakat fikabröd lämnats hemma hos personer de vet är ensamma.

SVENSKA KYRKAN HAR ERBJUDIT HANDLINGSHJÄLP TILL PERSONER I RISKGRUPP, BLAND ANNAT GENOM ETT NATIONELLT MSB-UPPDRAG

Majoriteten av församlingarna runtom i landet har under pandemin hjälpt äldre och andra i riskgrupp med att handla livsmedel och läkemedel. Under perioden 25 mars till 31 oktober 2020, ingick Svenska kyrkan i en avsiktsförklaring för denna typ av uppdrag med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), och fyra frivilligorganisationer. I MSB-uppdraget deltog 62 församlingar och sammanfattningsvis var uppdraget lyckat. En av utmaningarna som lyftes under uppdraget var bristen på volontärer, eftersom flera av kyrkans volontärer själva tillhörde riskgrupper. Bristen på volontärer resulterade i att ordinarie personal använde sin arbetstid till att utföra uppdraget, vilket i vissa fall fått konsekvenser för ordinarie uppgifter. Efter att perioden avslutats har flera församlingar fortsatt uppdraget i samverkan med kommuner istället för MSB, som inledningsvis ansvarade för uppdraget. Svenska kyrkans interna undersökning Svenska kyrkan Online, visar att 65 procent av församlingarna har bedrivit uppdraget med egna medel.

PANDEMIN HAR LETT TILL DIGITALA MÖTEN

Ramboll kan konstatera att fler av de församlingar vi pratat med flyttat delar av sitt arbete till digitala kanaler och forum. Några exempel är att gudstjänster och träffar visats på församlingarnas Facebooksidor. I Boden har målgruppens genomsnittsålder sjunkit som följd av att verksamheten digitaliserats. De digitala kanalerna verkar passa de yngre medlemmarna bättre, medan de äldre som tidigare haft regelbunden kontakt med kyrkan har tagit en mer passiv roll medan de väntar på att smittspridningen ska avta. Enligt Svenska kyrkans interna studie Svenska kyrkan Online, har nära 70 procent av kyrkoherdarna nått nya målgrupper. Det finns även exempel på samtalsgrupper som under perioder kunnat genomföra sina träffar "coronasäkert" med ett litet antal deltagare, men att de även testat att ha samtalsgruppen över Zoom (en digital mötestjänst). I en församling håller man även på att spela in en påskmusikal som ska sändas digitalt, där fem barn åt gången får närvara under en inspelning. I Farsta församling bedrivs programmet "Himmel och pannkaka" som har stor betydelse för unga vuxna med funktionsvariation. Träffarna sker vanligen på plats i församlingens lokaler, men under pandemin har verksamheten behövt ställa om till att ha digitala möten. Vid tillfällen då aktiviteten varit att pyssla tillsammans, har de ansvariga åkt runt till olika bostäder för att förse medlemmarna med "pysselpåsar".

Bodens pastorat



Boden Integration och Samverkan (BIS) – en lokal i Boden där nyanlända kan ta del av tjänster kopplade till asyl och integration. Foto: Camilla Arvidsson.

Bodens pastorat ligger i Norrbotten och i det diakonala arbetet finns ett utmärkande fokus på integration. Pastoratet består av fyra församlingar av varierande storlek, med olika resurser och i olika typer av orter. Den totala folkmängden i Bodens pastorat är 28 043 personer, varav 80 procent hör till moderförsamlingen Överluleå församling (stad, ligger i centrala Boden), 13 procent till Sävasts församling (tätort), 5 procent till Edefors församling (landsbygd/glesbygd) och 2 procent i Gunnarsbyns församling (småort) där endast 585 personer bor. Bland alla invånare i pastoratet är 71,8 procent medlemmar i någon av församlingarna.

Folkmängd: 28 043
 Andel församlingsmedlemmar: 71,8%
 Utmärkande i diakonin: Stort fokus på tjänster för asylsökande och samverkan för integration.

För denna fallstudie har vi intervjuat nio personer. Vi har intervjuat pastoratets kyrkoherde Hans Johansson, diakon i Sävast församling Annika Berglund, diakon i Rörvikskyrkan Rickard Fjällström, diakoniassistent i Edefors Karin Sandling, BIS-anställd (Boden Integration och Samverkan) asylrådgivare Maria Olofsson, förtroendevald Vice ordförande i Överluleå församlingsråd Geyton Gröhn, diakon Charlotte Unée som ansvarar för samverkan med Socialtjänsten och Polisen, diakon Åsa Jarlblad med inriktning på skola, barn och familj, och slutligen diakon Susanne Markström som arbetar inom missbruk- och missbruksrelaterad problematik via Hela Människan Boden (tidigare kallat RIA Oasen). Vi har även intervjuat Åsa Axelsson på migrationsverket.

STORT FOKUS PÅ INTEGRATIONSSTÖD, INTE MINST GENOM SAMORDNING AV INTEGRATIONSÅKTIVITETER I BODEN

I Boden är integration och stöd till nyanlända och asylsökande en stor del av det diakonala arbetet. Utöver integration innehåller det diakonala arbetet både traditionell diakoni som besök till äldreboende, samtalsgrupper och närvaro i allmänna utrymmen, men även nyare aktiviteter som meditation för att minska stress. Samverkan Diakon Charlotte Unée leder meditationsträffarna och sköter även pastoratets med skola, socialtjänst och Polis. Genom Hela Människan möter man också, och erbjuder stöd till, människor i hemlöshet och missbruk. Integrationsarbetet får fokus i denna fallstudie, då det är utmärkande för församlingen och kommunen. Boden som kommun har välkomnat nya invånare sen 90-

talet, bland annat under Balkankriget. De har även tagit emot många flyktingar i samband med flyktingkrisen 2015.

I samband med flyktingkrisen 2015 såg Boden pastorat att det fanns ett behov av att samordna de verksamheter som bedrev integrationsarbete lokalt. De gjorde en behovsanalys och kom fram till att det som behövdes inte var ett till språkcafé. Det fanns redan i Rörvikskyrkan, där det länge bedrivits undervisningsgrupper på olika språk. Det största behovet för integrationsarbetet lokalt bedömdes istället vara att samordna de verksamheter som redan fanns. I Boden fanns nämligen redan en hel del aktiviteter och verksamheter för integration.

Efter att pastoratet 2015 bestämt sig för att satsa på samordning bjöd de in ABF, Studieförbundet, Rädda Barnen, Röda Korset, kommunen, vårdcentralen, museiförbundet med flera, och ställde upp som knutpunkt för samverkan kring integration i området. De sammanställde bland annat scheman så att nyanlända och asylsökande kunde få en överblick av vad som erbjöds inom integration och pastoratet möjliggjorde tillfällen för erfarenhetsdelning mellan verksamheterna. Värdet av detta blev att aktörerna kunde samordna sitt arbete och därigenom underlätta tillvaron för målgruppen i alla olika aspekter av integrationsprocessen.

Rollen som samordnare ledde senare till att pastoratet var med och grundade Boden Integration och Samverkan (BIS) där pastoratet idag bland annat erbjuder asylsökande stöd i asylprocessen. Utöver BIS arbetar pastoratet för att människor från olika kulturer ska möta varandra. Aktiviteter för att öka möjligheten till detta är internationella caféer i Rörvikskyrkan och ett tidigare kulturprojekt som genomfördes tillsammans med Forsvarsmuseet. Personal i Boden pastorat har även genom åren gått kurser i psykosocialt stöd via regionens stift. De har ordnat spelkvällar, fika, kulturkvällar, konserter och karaoke för nyanlända och asylsökande. Det sistnämnda var och är fortfarande en väldigt efterfrågad aktivitet.

Diakon Rickard Fjällström understryker vikten av att fokusera på mer än integrationsarbete som går ut på att sätta människor i arbete för de ska komma in i samhället. Han menar att arbete och försörjning såklart är viktigt, men att man i flera fall behöver hjälp med andra behov först.

"Först när man är lugn i sin asylprocess eller kan "släppa" tankarna på sin familj som är kvar, då kanske man kan komma in i arbete. Det är först när man kan sova på natten som man kan börja tänka på arbete."

-Diakon Rickard Fjällström, Boden pastorat

PASTORATETS INTEGRATIONSARBETE SKAPAR NYTTOR FÖR INDIVID OCH SAMHÄLLE

I Sverige tar det ca 2–3 år innan en asylprocess är färdig, och först när man får godkänt uppehållstillstånd kan lektioner i SFI (Svenska för invandrare) påbörjas. Men integrationsprocessen kan påskyndas om nyanlända har möjlighet att delta i integrationsaktiviteter som språkundervisning, språkcaféer och praktik. En samlad uppfattning bland de intervjuade är att integration gynnar både individ och samhälle, och detsamma gäller när vägen dit är effektiv. Diakonen Rickard Fjällström menar att en meningsfull sysselsättning är ett värdefullt alternativ till att individen går sysslös i 2–3 år i väntan på beslut i asylprocessen. Han understryker också vikten av att personerna som kommer till Boden och Sverige får lära sig normer och språk för att navigera det svenska samhället. Enligt Rickard behöver Boden fler nyanlända, eftersom samhället är beroende av deras bidrag i form av arbetskraft och berikande av kommunen.

ÖKAT SAMMANFÖRANDE AV MÄNNISKOR MED OLIKA BAKGRUND

För att stärka integrationen i Boden arbetar församlingen även med att sammanföra människor med olika bakgrunder. Rickard Fjällström förklarar att det, likt andra delar i landet, utmaningar i form av motsättningar mellan grupper. Han menar att kyrkan har en viktig roll i att möta dessa utmaningar. En del av det arbetet är att i högre grad föra ihop människor med olikheter, och låta dem förstå att de inte behöver vara rädda för folk som vid första anblick verkar annorlunda än dem själva. Boden pastorat erbjuder bland annat internationella caféer i Rörvikskyrkan där personer från olika kulturella bakgrunder möts och där utbytet av erfarenheter ofta uppskattas. Geyton Gröhn är förtroendevald ordförande i församlingsrådet, och brukar vanligen delta på de veckovisa träffarna. Han belyser att även om en stor del av det diakonala arbetet har övergått till ekonomisk och social hjälpverksamhet, så är just medmänsklighet och omvårdnaden av varandra en viktig del av diakonin.

”Vi är inte lika men vi har samma värde. Det ska genomsyra och underlätta för integration och problematiken.”, säger Geyton.

Utöver internationella caféer har pastoratet anordnat andra typer av mötesplats för människor med olika bakgrunder. I samverkan med Försvarsmuseet i Boden drev man tidigare ett kulturprojekt där man bjöd in till öppna föreläsningar och anordnade gemensamma aktiviteter som flugfiske. Aktiviteter som dessa kan sprida vänskap och glädje - även mellan personer där det till en början finns motsättningar och fördomar.



Rickard Fjällström i samtal. Foto: Camilla Arvidsson.

”När man lär känna en människa från en annan kultur börjar flera känna att ”Du är ju inte konstig”. Därför är det viktigt med mötesplatser där människor med olika bakgrunder kan mötas.”, säger Rickard Fjällström.

I ett ytterligare steg hoppas pastoratet att kunna sammanföra människor från olika bakgrunder i samband med det kommande lokalbytet av Hela Människan. Den ekumeniska organisationen Hela Människan, där Svenska kyrkan är en av uppdragsgivarna, ska inom kort flyttas till en byggnad som ligger precis i anslutning till BIS. Målgruppen för Hela Människan skiljer sig från målgruppen för BIS. Hela Människan möter människor i missbruk, hemlöshet och annan problematik i första hand, snarare än asyl och integrationsrelaterade utmaningar. Inom den målgruppen finns många svenskfödda och enligt Rickard kan det ibland frodas främlingsfientlighet i denna grupp. Han menar att motsättningar kan uppstå mellan människor som lever i utsatta situationer då alla är beroende av resurser som både upplevs vara – och till viss del är – begränsade. Förhoppning i samband med lokalbytet är personer i de olika målgrupperna ska komma närmare varandra, både genom att se varandra oftare i vardagen men även genom cafébesök och sociala aktiviteter.

BIS ÄR ETT CENTER FÖR INTEGRATIONSSTÖD, DÄR PASTORATET ERBJUDER RÅDGIVNING I ASYLPROCESSEN OCH PSYKOSOCIALT STÖD

Boden Integration och Samverkan (BIS) är ett centrum i Boden dit nyanlända och asylsökande kan vända sig för alla möjliga frågor som rör integration - inklusive praktisk hjälp, psykosocialt stöd, språkundervisning, studieförbund och rådgivning i asylprocessen. BIS har sina lokaler centralt i Boden. I vanliga tider utan pandemi är det en plats för socialt umgänge. Det finns ett café som ofta besöks av pensionärer, daglediga och asylsökande. Ibland anordnas även musikcafé av några lokala musiker.

BIS grundades 2018 i samverkan med Bodenbor, Bodens kommun, Studieförbundet Vuxenskolan och Svenska kyrkan. I tillägg till dessa aktörer, erbjuder idag även andra aktörer aktiviteter och tjänster via BIS. På plats finns Röda Korset, Rädda Barnen, Socialtjänsten, integrationskören The Rockin' Pots och Winternet (ett test-, rådgivnings-, forsknings-, utbildnings- och utvecklingscentrum för idrott, friskvård, folkhälsa, hälsa och rehabilitering). Här finns bland annat kurser i språkundervisning, samhällskunskap, datakunskap och information om boende.

Bodenbo står för samordningen på platsen och Svenska kyrkan, genom Boden pastorat, bemannar receptionen på BIS och erbjuder rådgivning i asylärenden. I receptionen på BIS tar Burka Idosa emot besökare och Maria Olofsson står för rådgivningen till asylsökande. Även diakon Rickard Fjällström är aktiv i arbetet på BIS, men med större fokus på att möta människor inom den kyrkliga, kristna kontexten.

JURIDISK RÅDGIVNING OCH PSYKOSOCIALT STÖD I SAMBAND MED ASYLPROCESSEN

Maria Olofsson har lång erfarenhet av att arbeta med asylsökande och finns till hands på BIS för de som behöver hjälp med juridisk rådgivning och annan vägledning i asylprocessen. Utöver det juridiska och praktiska erbjuder hon samtalsstöd och underlättar individers psykosociala situation samt kopplar dem vidare till kurator och andra instanser vid behov. Bland annat har hon varit med om att remittera personer till Röda Korset behandlingscentrum för tortyrskadade. Hon har även bistått i eftersökning vilket innebär möjlig återförening av anhöriga som tappat bort varandra under flykten. Hon berättar om en man som tappade bort sin son på ett berg i Turkiet, och som med hennes hjälp och Röda Korsets databas hade möjlighet att hitta honom. Hon arbetade tidigare själv på Röda Korset med målgruppen asylsökande, och hon är välkänd bland Bodenbor när det handlar om integrationsarbete.



F.v.: Maria Olofsson och Burka Idosa Foto: BIS

Maria möter människor i asylprocessen för att ge juridisk rådgivning. Maria har både ett stort nätverk och bred kunskap i frågorna hon arbetar med. Rådgivningen Maria bistår med gäller både juridiska och praktiska delar av asylprocessen, och hon tar i vissa fall stöd av Asylrättscentrum. Maria är djupt engagerad i sitt arbete. Hon berättar om ett fall där hon upptäckt våld i hemmet genom att upparbetat förtroende i rådgivningsmöten för ett asylärende. Familjen hade fått avslag på sin asylansökan, men när det framkom att mannen i familjen var våldsam kunde Maria hjälpa kvinnan och barnen så att de inte behövde återvända till sitt hemland tillsammans med sin förövare. Maria körde dem själv till tågstationen när de flydde hemmet och flyttade söderut i Sverige. Hon stöttade i kontakten med Migrationsverket och hjälpte med kontakter med kommunen och socialtjänsten för att ordna säkert boende åt mamman och barnen. Maria fick även i detta fall hjälp från Asylrättscentrum för att göra en ny prövning av situationen, och mamman och barnen fick till slut stanna i Sverige.



F.v.: Maria Olofsson med Anonym. Foto: Camilla Arvidsson

EN MÅNGSIDIG MÖTESPLATS MED FOKUS PÅ ATT STÖTTA ASYLSÖKANDE OCH NYANLÄNDA

Mötesplats Klippan har funnits i Edefors i omkring 15 år och består av en hyrd lokal på 147 kvadratmeter. Här pågår aktiv verksamhet med en mängd aktiviteter för att stötta asylsökande och nyanlända i deras tillvaro. Syftet är att det ska finnas en mötesplats för de som vill prata, fika, fynda något second hand eller leka. Här möts traktens invånare i gemensamma aktiviteter. Verksamheten är öppen varje vardag och genom åren har Klippans roll utvecklats och anpassats utifrån de behov som funnits. De som önskat har kunnat delta i bland annat i svenskundervisning, språkcafé, matlagningskvällar, julfester, lektioner i livskunskap och andakt.

Klippan drivs och finansieras av Svenska kyrkan men den dagliga driften och de aktiviteter som pågår är beroende av såväl volontärer som frivilliga asylsökande och nyanlända som bidrar med det praktiska. Karin Sandling berättar att de flesta volontärerna är över 70 år, vilket gjort att de inte kunnat vara lika involverade det senaste året med anledning av coronapandemin. Det finns en stor längtan att allt ska återgå till det normala, berättar Karin.

Vidare beskriver Karin den centrala insats som genomförs av ett antal personer som är, eller tidigare varit, asylsökande och på så vis kommit i kontakt med verksamheten. Vissa personer har varit engagerade i flera år och under denna period även praktiserat på Klippan. Sådant påvisar den ömsesidiga nyttan, menar Karin, som gör bedömningen att verksamheten är mycket uppskattad och skapar stort engagemang hos traktens invånare. Karin berättar att församlingen skickat ut en enkät för ett antal år sedan för att ta reda på vad samhällsinvånarna tyckte var viktigt. En stor andel uppgav Klippan.

Verksamheten har i stor utsträckning påverkats av den pågående coronapandemin och aktiviteterna som erbjudits under det senaste året har varit begränsade. Tidigare år har verksamheten bubblat av aktivitet, bland annat har det förekommit mindre samarbeten med ett antal aktörer i samhället, så som studieförbund och idrottsföreningar. Karin berättar att trots att lokalen används mindre nu nyttjas den ändå bland annat av personer som studerar på distans eller syr där.

FÖRSAMLINGEN UNDERLÄTTAR MIGRATIONSVERKETS ARBETE

Boden pastorats diakonala arbete med integration medför att de har återkommande kontakt med Migrationsverket. Handläggare Åsa Axelsson upplever att de har varit ett stöd i Migrationsverkets arbete senaste åtta åren. Hon menar att kyrkan har blivit ett bättre stöd genom att hålla sig borta från själva beslutet om asyl och istället gjort vad de kan för att underlätta processen och situationen omkring individerna som berörs. Parternas samverkan består av informationsutbyte och möjlighet för pastoratet att ha tillgång till

handläggare som Åsa själv. Pastoratet ringer eller mejlar frågor för att få information och vill i vissa fall ha en direkt kontaktperson för en process. Frågorna som kommer in kan gälla allt möjligt, bland annat frågor om en person som söker arbetstillstånd men där förändrade faktorer innebär att det krävs ett särskilt arbetstillstånd. Det kan även handla om frågor om människor som inte vill återvända vid avslag, och då vill kyrkan veta vilka möjligheter personen har i ett nästa steg. Hon beskriver värdet av kyrkans inblandning i form av att vara en länk mellan individen och myndigheten. Värdet belyses i ett fall där Maria Olofsson var inblandad i rådgivning till en person som hade mottagit avslag på sin asylansökan och beslut om återvändande, men som var väldigt sjuk med kronisk sjukdom och behövde genomgå dialys. Han hade vänt sig till kyrkan med anledning av sin tro och kom i kontakt med Maria den vägen. Åsa berättar att Maria kommunicerade tydligt till personen vad Migrationsverket kunde hjälpa till med, och vad de inte kan göra – i det här fallet ändra själva beslutet om asyl.

Åsa menar att individen i vissa fall hade kunnat få stöd i liknande frågor via myndigheten men att det kan finnas en laddning i kontakten med Migrationsverket. Det är en lägre tröskel för kontakt med kyrkan, som är öppen för alla och visar det genom att göra sig lättillgängliga på olika sätt. Åsa tillägger också att många asylsökande även har en andlig tradition från sina hemländer och att det då blir naturligt att vända sig till kyrkan som institution.

"I andra fall kan det av välvilja skena iväg - att man ger en individ hopp om lösningar som är realistiska. I sådana här fall med sjukdom är något av det vi kan göra att skjuta upp tidpunkten för återvändande så att personen kan avsluta sin påbörjade behandling."
- Åsa Axelsson, Handläggare på Migrationsverket

Farsta församling



Agenda på Humlan – en mötesplats och samtalsgrupp för barn i familjer med missbruksproblematik Foto: Farsta församling

Farsta församlings diakonala arbete utmärks av en hög grad av samverkan med andra samhällsinstitutioner, i bland annat trygghetsfrämjande arbete och psykisk hälsa. Utbudet av diakonala aktiviteter reflekterar ett fokus på inkludering av utsatta grupper i samhället, däribland unga vuxna som lever med funktionsvariation, personer som lider av missbruksproblematik och barn vars psykiska hälsa påverkas av denna problematik. Församlingen är en av Stockholms stifts större församlingar, belägen i stadsdelen Farsta i Stockholms kommun. För denna fallstudie har vi intervjuat tolv personer, både anställda i Svenska kyrkan och samverkanspartner. Bland anställda i Svenska kyrkan har vi intervjuat Lena Ljungström, diakon och arbetsledare för mötesplatsen Kornet; Annika Löfgren, diakon och distriktsledare Sköndal; Julia Isomettä, diakon i Stora Sköndals kyrka samt Annelie Westmalm, kanslichef Farsta Församling. Farsta församling utför stora delar av det diakonala arbetet i samverkan med andra. Efter dialog med församlingen intervjuade vi även 8 representanter för samverkanspartner av särskilt stor vikt för församlingens diakonala arbete: Farsta stadsdelförvaltning, Allmänpsykiatri i Gubbängen och Polisen i Stockholm-Farsta-Vantör.

Folkmängd: 59 480

Andel församlingsmedlemmar: 44%

Utmärkande i diakonin: Socialt och psykiskt stöd till barn och unga samt samverkan med andra samhällsinstitutioner i trygghetsfrämjande arbete och psykisk ohälsa.

FARSTA HAR EN BRED DIAKONI MED FOKUS PÅ INKLUDERING, TRYGGHET OCH PSYKISK HÄLSA

Ett centralt element för diakonin är församlingens diakonala mötesplats Kornet – en lokal i Söderledskyrkan som är öppen för alla som är i behov av stöd eller av att bara vara. På Kornet pågår alltifrån caféverksamhet till enskilda samtal, samt ekonomiskt stöd och rådgivning. Utsatta kan komma hit för att få mat för dagen, en varm jacka eller erbjudande om en hand att hålla i vid besök hos socialtjänsten. Församlingen har, inte minst via mötesplatsen, en god förmåga att möta och fånga upp personer i missbruk, med psykisk ohälsa eller i socioekonomiskt utsatta situationer.

Även om det är vanligt att personer i utsatthet söker sig till Kornet finns det en bredd bland besökarna. Mötesplatsen är öppen för alla, men några grupper som Kornet särskilt möter är hemlösa, daglediga, nyanlända och studerande. Under coronapandemin har mötesplatsen behövt pausa en del av verksamheten, däribland caféverksamheten som vanligtvis har öppet tre dagar i veckan. Tre betydelsefulla diakonala aktiviteter som inte har behövt ställas in under pandemin är "Frukostklubben", "Humlan" och "Himmel och pannkaka". Genom Frukostklubben har församlingen varje tisdag och torsdag morgon delat ut frukost, matlådor, kläder, filter, hygienartiklar m.m. och på julafton delade de ut julklappar. Humlan är en stödgruppsverksamhet som erbjuder en mötesplats och verktyg för barn till föräldrar med missbruksproblematik och Himmel och pannkaka är en öppen verksamhet som möjliggör meningsfull samvaro och fritid för unga vuxna med funktionsvariationer. Fallstudien kommer mer utvecklat beskriva Humlan och Himmel och pannkaka.

EN HÖG GRAD AV SAMVERKAN MED ÖVRIGA SAMHÄLLSINSTANSER OCH CIVILSAMHÄLLESORGANISATIONER ÄR UTMÄRKANDE FÖR FÖRSAMLINGEN

Syftet med samverkan är att tillsammans med andra samhällsinstanser skapa ett helhetsperspektiv över nulägesbilden i Farsta, gällande utsatthet, problematik och behov. Den gemensamma kraften som kommer av samverkan underlättar för människor och deras behov att bli mötta. Farsta församling samverkar med socialtjänsten, med vården – däribland allmänpsykiatrin och Barn och Ungdomspsykiatri (BUP) – och medverkar i samhällsviktiga nätverk som psykiskt och socialt omhändertagande vid stora olyckor och katastrofer (POSOM) och nätverk tillsammans med brottsförebyggande rådet (BRÅ). De är även ofta involverade när polisen och stadsförvaltningen bedriver trygghetsfrämjande arbete. I tillägg till den typen av samverkan utförs flera av församlingens ordinarie diakonala aktiviteter i samverkan. Tillsammans med Stiftelsen Stora Sköndal bedrivs bland annat caféer med personal på äldreboende med diskussioner om etik i vården, och Himmel och pannkaka bedrivs i samverkan med fritidsgården Morris.

VÄLFUNGERANDE SAMVERKAN BÄDDAR FÖR ATT PERSONER I UTSATTHET FÅR RÄTT STÖD

Diakon Annika Löfgren understryker vikten av uppbyggda relationer för det diakonala arbetet, särskilt i kristider. Hon berättar om hur en bra relation med vården sänkt tröskeln för att ta kontakt, åt båda håll, och därmed möjliggjort både bättre och snabbare hjälp för människor i behov av psykiskt stöd. Från kyrkans håll har det handlat om att enkelt kunna skicka vidare personer där man i samtalsstöd identifierat allvarig psykisk problematik som kyrkan saknar kompetens inom. Kyrkan har i sin tur kunnat avlasta vården genom att erbjuda samtalsstöd med kortare väntetider och i fall där deras kompetens av samtal gällande existentiella frågor varit efterfrågad. Samma sänkta trösklar underlättar även vid allvarig social problematik och möjliggör för kyrkan att koppla ihop människor med rätt instans.

HUMLAN ÄR EN STÖDGRUPPSVERKSAMHET FÖR BARN OCH UNGDOMAR I FAMILJER MED MISSBRUKSPROBLEMATIK ELLER PSYKISK SJUKDOM

I samverkan med Farsta stadsdelsförvaltning bedriver Svenska kyrkan verksamheten Humlan i Farsta församling. Humlan är en stödgruppsverksamhet för barn och ungdomar som har levt eller lever i en familj där någon är beroende av alkohol, narkotika eller läkemedel och/eller har en psykisk sjukdom. BUP var med och grundade verksamheten år 1997, eftersom man märkte att barnen ofta glömdes bort i behandling av beroendesjukdomar eller fall av psykisk ohälsa. Idag träffas barn och ungdomar i grupper en gång i veckan under en termin, med gruppledare som utbildats genom Ersta Vändpunkten. Ersta Vändpunkten är en del av Ersta diakoni och en mottagning för anhöriga till personer med beroendesjukdomar. Gruppledarna i Humlan kommer både från Farsta församling och Stadsdelsförvaltningen.

HUMLAN ERBJUDER BARN OCH UNGDOMAR SAMTALSSTÖD, VERKTYG OCH GEMENSKAP MED ANDRA I LIKNANDE SITUATION

På Humlan har många barn och ungdomar fått stöd genom samtal och möjligheten att kunna dela erfarenheter med varandra. Humlan ger barn och ungdomar hopp och en förståelse av att de inte är ensamma med allt det jobbiga och att framtiden inte är så mörk som den ibland kan verka. Verksamheten gav nyligen ut boken "Humlan – en hjälp att prata med barn om vuxna som har ett beroende och/eller psykisk sjukdom". Boken är riktad mot barn och ungdomar och är ett verktyg för dem att få förståelse för hur det kan vara att delta i en Humlangrupp och vilken typ av stöd det kan ge. Den är även ett stöd för att hjälpa vuxna att förstå och förklara för barn vad Humlan är. I boken får läsaren följa den tecknade Humlan som hemma har ett tomt kylskåp och polis som ringer på dörren efter bråk. Karaktären Humlan går med i en Humlangrupp där hen får mat i magen och upptäcker att det finns andra som upplever vad Humlan själv går igenom. Humlan får lära sig att prata om sina känslor, och att man kan ringa och prata med någon vuxen man gillar när saker känns extra jobbigt hemma.

"Min mamma dricker vin och sover hela dagen", läser ledaren på den första lappen. Alla barn har skrivit på sina lappar att de har föräldrar som dricker alkohol, tar droger eller har en psykisk sjukdom. Humlan förstår att hen inte är ensam och plötsligt känns det lite lättare och klumpen i magen blir lite mindre."

- Utdrag från boken "Humlan". Text: IngaLill Widegarn Andrén och Ellinor Fridlund,



Boken "Humlan". Foto: Farsta församling

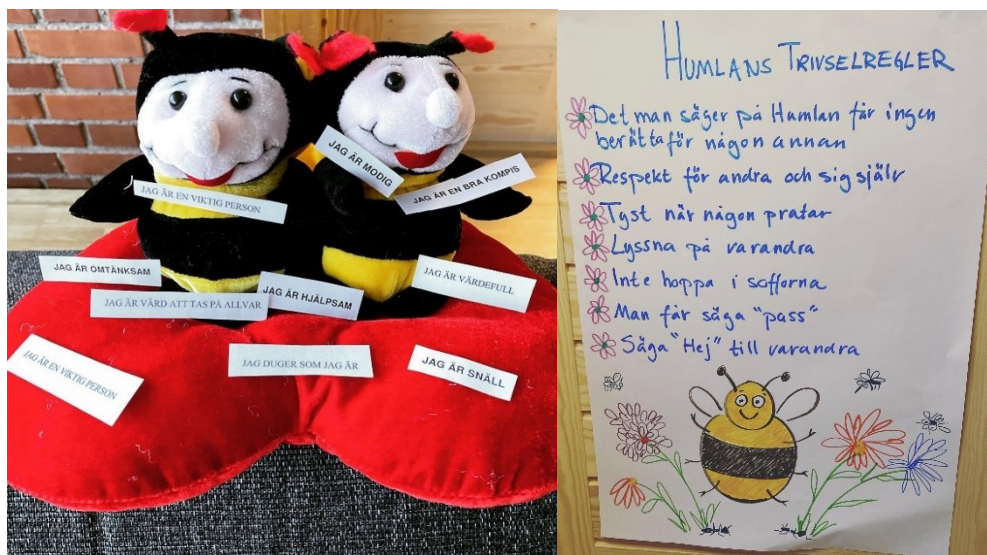
FÖRSAMLINGEN HJÄLPER BARN I UTSATTA SITUATIONER PÅ FLERA SÄTT

Medförfattare Ellinor Fridlund är gruppleddare i Humlan och arbetar även med familjer i hennes roll som kurator och familjebehandlare på stadsdelsförvaltningen. Hon förmedlar att församlingen gör en stor insats för målgruppen hon möter i sitt arbete, såväl genom Humlan som bidrar med insamlingar av kläder, pulkor och annat. Det är saker som flera av familjerna hon möter inte har råd med annars. Församlingen kan också emellanåt hjälpa till med direkt ekonomiskt stöd.

Ellinor tycker att något av det bästa med församlingens arbete med målgruppen är att de välkomnar alla och att de är noga med att förmedla det utåt. Hon refererar både till det faktum att kyrkan använder Prideflagga, arbetar mycket med funktionsvarierade ungdomar och sänker tröskeln för deltagande genom att erbjuda många aktiviteter gratis. Humlan är en av de aktiviteterna, där församlingen bidrar med samtal och gemenskap som ger hopp om att förändring är möjligt – att även humlor kan flyga.

"I ett fall möjliggjorde de (församlingen) köp av en cykel till ett barn. I ett annat fall hade de gamla kalasgrejer som de kunde ge till en pappa som skulle ha födelsedagskalas för sina barn"

- Ellinor Fridlund, gruppleddare Humlan



T.v: Övning på Humlan för att stärka barnens självkänsla. T.h.: Trivselregler på Humlan.
Foto båda bilder: Farsta församling

HIMMEL OCH PANNKAKA ÄR EN MÖTESPLATS DÄR UNGA VUXNA MED FUNKTIONSvariation UMGÅS OCH DELTAR GRATIS I FRITIDSaktiviteter

Den öppna verksamheten bedrivs i samverkan mellan Farsta församling, Farsta fritid (med fritidsgården Morris) och Stiftelsen Stora Sköndal. Varje torsdag i Söderledskyrkans lokaler serveras soppa och pannkaka till unga vuxna med funktionsvariation. Här kan målgruppen umgås med nya och gamla vänner och delta i aktiviteter som anordnas på träffarna. Aktiviteterna skiljer sig från gång till gång och innefattar allt ifrån disco till pysselstund, frågesport eller brännboll. Det finns även ledare på plats för den som vill prata om olika livsfrågor.

Under pandemin har träffarna skett över videosamtal med innehåll skapat av målgruppen själva. Under en träff föreläste en tjej om sin speedmotorcykel, en annan gång var det någon som rappade och vid ytterligare ett tillfälle hölls en föreläsning om trafikmärken. Himmel och pannkaka är till för alla funktionsvarierade personer över 14 år. De flesta är mellan 22 och 27 år, men vissa är yngre och det finns även några få som är 45–50 år gamla. Acceptans av olikheter är en egenskap som finns i mängder bland deltagarna och den är avgörande för att alla ska känna sig trygga. Om en återkommande besökare inte kommer brukar ledarna ringa och följa upp med personen om varför de inte trivs och om det är något man kan förbättra för att möta dennes behov.

The flyer has a pink and white background with heart patterns. At the top, it says "Himmel och pannkaka" in a large, bold font. Below this, it describes the event as a meeting place for young adults. It lists the location as Söderledskyrkan, Lingvägen 149, T-Hökarängen, and the time as Thursdays from 16:20 to 18:00. It also provides contact information for Lisa Israelsson, the coordinator, including her phone, SMS, and email. There is a photo of a pancake and a frying pan. At the bottom, it includes social media links for Instagram and Facebook, and logos for Stockholm stad and Svenska kyrkan Farsta församling.

Informationsblad för Himmel och Pannkaka.
Foto: Lisa Israelsson

NÄR BEHOVET FÖR FRITIDSVERKSAMHET VAR STORT HOS MÅLGRUPPEN STÄLLDE FÖRSAMLINGEN UPP

När Himmel och Pannkaka grundades år 2016 var fritidsgården Morris överbelamrad med unga vuxna utan sysselsättning under ett rikstäckande projekt om demokrati och medbestämmande, år 2013–2015. Vid projektets avslut fanns det stor efterfrågan på en

fortsatt mötesplats med aktiviteter för målgruppen, både från deltagarna och deras anhöriga, men det fanns inga möjligheter till detta på grund av brist på lokaler, pengar och personal. Anna Persson, som är verksamhetssamordnare och ledare på Himmel och Pannkaka, arbetade redan då på fritidsgården Morris. Hon märkte av ett högt tryck från målgruppen men fick inte gehör för att fortsätta driva en liknande verksamhet.

”Familjer blev förtvivlade över att projektet avslutades. Efter 21 år, då LSS-lagen ändras, fanns det nämligen inga sammanhang för den här målgruppen i Stockholms stad. Individerna förväntades gå vidare utan stöd, flytta hemifrån och leva ”som vanligt”, säger Anna Persson. Att leva ”som vanligt” i ett samhälle som är anpassat för en viss typ av ”vanlighet”, kan vara en utmaning för personer med funktionsvariation. Citatet hänvisar till Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS-lagen, som säger att funktionsvarierade mellan 13–21 år ska ha tillgång till en särskild fritidsverksamhet för tillsyn före eller efter skolan, samt vid lov. Efter 21 års ålder finns det ingen motsvarig fritidsverksamhet särskilt riktad till funktionsvarierade. Efter att ha kämpat med att försöka få gehör för att fortsätta verksamhet för målgruppen hörde Anna till slut av sig till Farsta församling. Hon hade erfarenhet av ”schyssta och trevliga vuxna” därifrån och visste att de hade tillgång till fina lokaler och ekonomiska medel.

Farsta församlings kanslichef Annelie Westmalm lät församlingspedagogen Simon Minnhagen stötta Anna i arbetet och en präst i Högalids församling bidrog med fondmedel från Hedlunds stiftelse. Med de medlen startade de Himmel och Pannkaka i Farsta församling, och hade sen möjlighet att nyttja församlingens lokaler, personal och volontärer till aktiviteten.

”Jag hade letat länge efter människor som är snälla, schyssta och som har förståelse för denna målgrupp. Kyrkan fanns där när behovet gjorde det. Det är det som är så fint med det diakonala. De förstår, de säger inte nej och de tar till sig. De ser människan i första hand, och löser resten efter.”

-Anna Persson, verksamhetssamordnare

”Himmel och Pannkaka hade inte funnits utan kyrkan . . . Utan sammanhang blir den här målgruppen väldigt ensamma. Nu har de (målgruppen) någonstans att gå varje torsdag efter jobbet, och träffa vänner. Alla människor måste ha en kompis. Därför är det så himla viktigt” säger Anna Persson.

AKTIVITETEN BIDRAR TILL EN MENINGSFULL FRITID GENOM NYA VÄNSKAPER, STÄRKT SJÄLVKÄNSLA OCH ETT SAMMANHANG DÄR FUNKTIONSARIATION ÄR NORMEN

De flesta besökarna är återkommande och många har byggt starka vänskaper genom Himmel och Pannkaka. Flera har även kunnat ta på sig ansvar inom andra områden. I ett exempel har två killar genom mötesplatsen fått ta ansvar inom andra delar av församlingens verksamhet, och blivit starka av detta.

”Två killar som har varit med från början (av Himmel och Pannkaka) sköter nu verksamheten i samband med barnkörens repetitioner – de hälsar föräldrar och barn välkomna och tar hand om barnen innan upphämtning, de fixar kaffe, frukt och ser helt enkelt till att allt runtomkring fungerar” menar Anna.

Anna berättar även om ett fall där en anhörig till en av de äldre deltagarna berättat att han aldrig tidigare deltagit i någon verksamhet eller fritidsaktivitet. Nu är han en av ”stammisarna” på Himmel och Pannkaka.

”Himmel och Pannkaka är en plats där man får vara den man är. Mötesplatsen skapar plats för de som inte har en självklar plats i samhället” säger Anna Persson.



Pysselstund på Himmel och Pannkaka. Foto: Lisa Israelsson

STORT SJÄLVBESTÄMMANDE STÄRKER SJÄLVKÄNSLAN

I vår intervju med initiativtagaren till Himmel och Pannkaka, Anna Persson, framkommer det att det inte finns några gränser för kreativiteten i de teman och aktiviteter som tas fram inom Himmel och Pannkaka. De bestäms helt av de ca 80 regelbundna deltagarna. Deltagarna anmäler förslag via "Svarta lådan", en förslagslåda som finns på de fysiska träffarna, eller den för målgruppen betydelsefulla Facebookgruppen "Morris vänner".

"Deltagarna uttrycker sitt intresse och så gör jag mitt bästa för att se till att det blir av. En gång föreslog någon att vi skulle åka båt till Åland, och rätt var det var satt vi allihop på Ålandsbåten" säger Anna.

Den höga graden av självbestämmande är viktig som en del av stärkandet av individerna i målgruppen, som i många andra sammanhang har mindre kontroll och makt över att påverka sin livssituation. Individerna stärks genom att deras idéer blir hörda och genererar faktiska resultat i form av upplevelser som andra uppskattar. Här formas och fördjupas vänskaper, och allt sker i en trygg miljö där unga vuxna får leka, ta mycket plats och vara med och bestämma.

FARSTA FÖRSAMLING HJÄLPER PERSONER SOM VARIT MEDLEMMAR I ODEMOKRATISKA, KONTROLLERANDE OCH MANIPULERANDE GRUPPER

Farsta församling bedriver tillsammans med den ideella föreningen "Hjälpkällan" en typ av stöd som är förhållandevis ovanlig – en samtalsgrupp för personer som tidigare varit medlemmar i olika typer av odemokratiska, kontrollerande och manipulerande grupper. Detta gäller framförallt religiösa sekter men också andra typer av sammanslutningar där ledarna har mycket stor kontroll över medlemmarnas tankar och agerande. Diakonen Julia Isomettä driver samtalsgruppen tillsammans med en terapeut. Samtalsgruppen träffas cirka åtta gånger per termin, ibland gör de också mer sociala aktiviteter så som pubkvällar.

STÖDET ÄR VIKTIGT FÖR AVHOPPARNAS REHABILITERING PÅ FLERA SÄTT

För deltagarna blir den här gruppen viktig av flera olika anledningar. Att de kan få prata med andra som varit i en liknande situation är centralt för att bearbeta trauma och komma tillbaka till ett normalt liv.

Julia berättar exempelvis att det är vanligt att dessa personer har blivit utsatta för olika typer av övergrepp under tiden de varit medlemmar men att även processen att lämna sekten kan vara traumatisk då det ofta innebär att individen förlorar kontakten med nära och kära. Detta eftersom de som stannar kvar i gruppen inte får umgås med före detta

medlemmar. Samtalsgruppen blir därför också viktig för deltagarna när det gäller att bygga upp ett nytt nätverk och hitta ett socialt sammanhang.

Att vara medlem i en odemokratisk, kontrollerande och manipulerande grupp innebär också stora begränsningar i den personliga friheten. Ledarna och deras lärar etablerar tydliga ramar för vad medlemmarna får göra, styr vad de får tänka och tycka samt vilken information som är lämplig för dem att ta del av. Som en följd av detta är det vanligt att individen utvecklar olika mentala tekniker för att stoppa "dåliga" tankar och rester av dessa beteendemönster lever ofta kvar även efter att personen lämnat gruppen.

Genom att de före detta medlemmarna delar med sig av sina erfarenheter kan de få stöd och hjälp att släppa känslan av skuld för saker som de inte ska behöva känna skuld över. Det kan också innebära att olika rädslor de utvecklat i gruppen tonas ner eller försvinner. Samtalsgruppen blir också en viktig källa för informationsinhämtning om hur dessa gruppers manipulation och indoktrinering fungerar och ett stöd i att utveckla ett självständigt och kritiskt tänkande. Detta ger deltagarna förståelse för att vissa erfarenheter varit styrda av ledaren och gruppen samt ger dem möjlighet att se mönster som de flesta manipulativa grupper använder mot sina medlemmar.

De allra flesta som har varit medlemmar i en odemokratisk, kontrollerande och manipulerande grupp kan komma tillbaka till ett normalt liv efter cirka ett till två år beroende på vilken hjälp och vilket stöd de behöver och får. Julia berättar att flertalet av de hon jobbar med har blivit besvikna på det stöd sjukvården erbjuder. Hon uppfattar också att många upplever att det är svårt att finna terapeuter som är bekanta med problematiken och har erfarenhet av att arbeta med just denna målgrupp.

DIGITALA GRUPPER GER MÖJLIGHET ATT HJÄLPA PERSONER I HELA SVERIGE

Under coronapandemin har samtalsgruppen inte kunnat träffas men Julia berättar att de planerar att starta upp digitala samtal som också ska vara öppna för före detta medlemmar i hela landet. Hjälpkällan har ett brett forum på Facebook för avhoppare från olika typer av odemokratiska och kontrollerande sammanslutningar och det är från detta forum som samtalsgruppen får sina deltagare. Julia är också ideellt engagerad där vilket betyder att hon bland annat har stöttande samtal med forumets medlemmar via forumets chatt eller på telefon.

TRYGGHETSFRÄMJANDE ARBETE I SAMVERKAN MED POLISEN OCH STADSDELSFÖRVALTNINGEN (SDF)

Församlingen har funnits till hands i Farsta stadsdelsförvaltnings arbete med att skapa trygghet på allmänna platser, och deras närvaro på allmänna platser uppskattas även av den kommunala polisen. Farsta församling samverkar med Farstapolisen genom sin medverkan i BRÅ, där de bidrar med insikter som ger en tydligare lägesbild för Polisen. Dessa insikter är till nytta för lokala trygghetsfrämjande och



Kyrkans närvarar på nattvandring i samverkan.
Foto: Farsta församling

och brottsbekämpande insatser. Enligt de representanter vi intervjuat från Stadsdelsförvaltningen och Polisen är det ett stort värde att församlingen kan nå utsatta personer på ett unikt sätt genom medmänskliga kompetens, icke-dömande angreppssätt, frekventa närvaro, tillgängliga lokaler och det faktum att de inte representerar en myndighet.

FÖRSAMLINGEN SKAPAR VÄRDE GENOM SIN TILLGÄNGLIGHET OCH FÖRMÅGA ATT BEMÖTA MÄNNIKSOR I UTSATTA SITUATIONER

Både Farstapolisen och Stadsdelsförvaltningen ser gärna församlingens närvaro i samband med olika typer av trygghetsfrämjande insatser. Kyrkans personal anses vara trygga vuxna med en unik kompetens att möta utsatta människor och vara behjälpliga i den typen av svåra situationer som kan uppstå under exempelvis nattvandringar eller i centrummiljöer där kriminella gäng skapar otrygghet. Farsta församling har personal som trygghetsvandrare, samt lokaler tillgängliga. Samverkansparterna menar även att de har en förmåga de-eskalera situationer där människor betar sig aggressivt. Församlingen har nämligen god erfarenhet av att möta och arbeta med människor i utsatta situationer, exempelvis personer som är hemlösa och/eller lever med missbruksproblematik. En stor del av målgruppen har stort förtroende för församlingen och har i många fall en relation till församlingen genom att de tar del av andra aktiviteter som diakonin erbjuder, till exempel sopplunch, kläddutdelning, samtalsstöd med mera.

”De är en fantastisk samverkanspart för de har vanligtvis högt förtroende hos allmänheten och i synnerhet hos målgruppen. ”Kalle” missbrukare i Hökarängen pratar hellre med kyrkan än SOC. Kyrkan är närmare individen på torget och ses som en nära vän, medan kommunen ställer mer krav på att ”relationen ska fungera”. Relationen med kyrkan bygger på ömsesidig respekt och förtroende. Personer i utsatthet och som far illa lever ofta på ett icke-socialt-etablerat sätt med missbruk eller våld inblandat. Hos kyrkan finns alltid en öppen dörr för dem. Om du hotar Socialbyrån får du inte komma tillbaka.”, säger Thomas Kultti, utvecklingsstrateg på SDF

Thomas Kultti påpekar att relationen dock inte är helt kravlös, eftersom kyrkans representanter också kräver att bli bemötta med ett visst mått av respekt. Däremot förekommer inte samma beroende/makt-förhållande som finns i relationen till myndigheter. Ett annat exempel på när kyrkan har ett annat handlingsutrymme än myndigheter framkommer i ett fall för fyra år sen. Stadsdelsförvaltningen ville ha uppsikt över Hökarängens centrum eftersom det kom många orosanmälningar kring stöld och våld. Själva kunde de bedriva uppsökande kontakt på torget men av arbetsmiljöskäl var de begränsade i hur mycket deras personal kunde göra och vilka människor de kunde närma sig. Emellanåt finns det nämligen en hotbild mot kommunen och myndighetsanställda, när avslag i myndighetsbeslut personifierats. Det kan handla om barnavårdsärenden eller fall där en person inte uppfyller kraven för att få försörjningsstöd. Lösningen blev att Stadsdelsförvaltningen anordnade caféverksamhet mitt på torget medan många anställda från Farsta församling och andra i Svenska kyrkan närvarande. Kyrkans personal ses inte som ett hot och kunde därför röra sig i hotfulla miljöer som Stadsförvaltningens anställda inte kunde.

”Om de ser stök och bråk som kan störa allmänheten kontaktar de väktare eller polis, men har också under tiden möjlighet att odla relationer”

-Thomas Kultti, utvecklingsstrateg på Farsta

Peter Aasa är samverkansansvarig på Farstapolisen, och även han tar upp värdet i att det finns ett annat förtroende för kyrkan bland utsatta personer. Han menar att personer som vanligen agerar hotfullt mot andra har en tendens att inte göra det mot personal från kyrkan. Enligt Peter beror detta på att kyrkan bemöter t.ex. narkomaner på ett fördomsfritt sätt, där denne inte känner sig kränkt och i behov av att hävda sig. De bättre relationerna och förtroendet som finns till kyrkan spiller även delvis över till ett förbättrat förtroende för polisen när de samverkar. Peter berättar vidare om trygghetsinsatser som utförts efter skjutningar där kyrkans personal varit

”Kyrkan är en stabil organisation att jobba med (t.ex. jämfört med en förening som bygger på frivillighet). Det är ofta tjänstepersoner som är inblandade i trygghetsinsatser, som har kompetens för att erbjuda samtal och närvaro”

- Peter Aasa, samverkansansvarig på Farstapolisen

behjälplig genom att förmedla information till medborgare och skapa trygghet. Han menar att det också finns ett praktiskt värde i att kyrkan kan erbjuda tillgång till lokaler och finnas tillgängliga under obekväma tider som kvällar och helger, då brott ofta inträffar. Detta möjliggör spontana möten vid insatser, för att temporärt husera offer eller gärningsmän, eller helt enkelt för att låna toaletter.

FÖRSAMLINGEN HJÄLPER PERSONER UR KRIMINALITET OCH MISSBRUK

Peter Aasa tar upp ett fall gällande problematik i Farsta centrum för flera år sen, där samverkan med Farsta församling och stadsdelsförvaltningen skapade stor nytta. I centrum fanns unga vuxna som skapade otrygghet och begick brott. Under sommaren anordnade de café i församlingens lokaler samt ordnade sysselsättning åt de unga, så att de hade annat att göra än att "hänga" i centrum. Församlingen har även underlättat Polisens arbete genom att hjälpa personer med missbruksproblematik att komma i kontakt med psykiatrin. I och med att fler får hjälp minskar missbruket, vilket innebär mindre våld i hemmet och våldsbrott överlag.

Döderhults församling



F.v. Diakon Monia Ivarsson, församlingsassistent Kerstin Jutterdal, Helena Karlsson och kantor Milda Jonasson framför Ekersro. Foto: Curt-Robert Lindqvist

Döderhults församling erbjuder diakoni med fokus på aktiviteter för äldre varvat med arbetsmarknadsinsatser, soppluncher och liknande traditionella diakonala aktiviteter. Diakonin i Döderhult genomgår för närvarande ett förändringsarbete efter genomförd omvärldsanalys. Målsättningen med arbetet är att diakonin ska nå fler målgrupper och möta fler behov. Det innebär en högre grad av samverkan och ett utökat utbud av aktiviteter på mötesplatsen Ekersro. Döderhults församling är belägen i Oskarshamns kommun i Småland och består av fyra kyrkor med skilda förutsättningar och behov.

Folkmängd: 8 475

Andel församlingsmedlemmar: 74,8%

Utmärkande i diakonin: Traditionell diakoni med öppna mötesplatser och fokus på äldre. Genomgår ett förändringsarbete för att möta fler målgrupper och behov på orten.

För att rama in det diakonala arbetet i Döderhults församling har vi intervjuat åtta personer, varav sex respondenter arbetar i kyrkan och två arbetar för, eller i samverkan med, Oskarshamns kommun. De som intervjuats är kyrkoherde Anders Byström, diakon Monia Ivarsson, kantor Milda Jonasson samt församlingsassistenterna Kerstin Jutterdal, Helena Karlsson och Ursula Mecke. De kommunkontakter som intervjuats är Magdalena Ågren, projektledare för Vägknuten, och Ulrika Johansson som arbetar som ekonomiadministratör på kommunens tekniska kontor.

DÖDERHULTS FÖRSAMLING HAR EN DIAKONAL VERKSAMHET I FÖRÄNDRING

Döderhults församlings diakon Monia Ivarsson är förhållandevis ny i rollen som diakon våren 2021. Monias arbete har inletts med en noggrann omvärldsanalys. Analysen ska sätta grunden för utvecklingen av den diakonala verksamheten. Hennes första tid har till stor del präglats av coronapandemin som inneburit en förändring av den diakonala verksamheten under 2020 och 2021. Flera av respondenterna berättar att de arbetat inom kyrkan en längre tid, men att de just innan pandemins start, vårvintern 2020, hade fått ett utökat diakonalt ansvar. Det har inneburit en förlängd planeringstid för uppstart av flera initiativ

och aktiviteter. Döderhults församling är redo att starta upp ny och utveckla befintlig verksamhet så fort omständigheterna tillåter.

Historiskt har diakonin i Döderhult främst fokuserat på det som respondenterna benämner som "den traditionella diakonin" och de äldre. Men framåt är planen att arbeta med en bredare målgrupp. Diakonen Monia berättar att deras arbetssätt handlar om följsamhet och att forma diakonin efter de behov som finns i samhället. Monia beskriver följsamheten som en diakonins främsta fördelar. Det innebär en möjlighet att starta upp och inleda arbeten och projekt som sedan andra kan ta vidare. På så sätt kan diakonin arbeta snabbfotat och finnas för de som behöver mest stöd vid det givna tillfället. Monia beskriver det som att värdet framförallt ska skapas för de människor som riskerar att falla mellan stolarna mellan olika instanser. Diakonen har en viktig roll att fylla där ingen annan part bistår. Monia betonar därför vikten av att samarbeta med andra instanser för att kunna se helheten av en persons situation. För att beskriva det glapp som kan uppstå och ge upphov till riktade insatser ger Monia exempel som riktade klädinsamlingar och bidrag till inköp av fotbollsskor, glasögon och presentkort i matbutiker. Det finns även de som är särskilt utsatta och behöver stöd, exempelvis i fall där kvinnojourer har problem med att ta emot kvinnor som är papperslösa. Monia beskriver det som att "människan finns inte i våra system men i vårt samhälle, någon måste finnas där när det inte finns någon annan". Församlingen har under coronapandemin påbörjat diskussioner med flera parter om samarbeten, bland annat kring boendestöd och med kommunens vuxenhet för missbruk samt skolor och förskolor. De vill kunna komplettera verksamheter i samhället runtom, snarare än att avlasta dem, beskriver hon.

FORTSATTA ARBETSMARKNADSINSATSER I SAMVERKAN MED LOKALA INSATSER

Döderhults diakonala verksamhet är också riktad mot arbetsmarknadsutmaningar. Döderhult samverkar med verksamheten Vägknuten som syftar till att skapa inträde eller återgång till arbetsmarknad eller annan varaktig försörjning med hjälp av samordnade insatser. Målgruppen består av arbetsföra men arbetslösa- eller sjukskrivna personer mellan 18 och 65 år. Insatsen finansieras av Samordningsförbundet i Kalmar län och är ett samarbete mellan kommunerna i Oskarshamn, Mönsterås och Högsby samt Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Region Kalmar län. Döderhults församling har arbetat i samverkan med Vägknuten. Samverkansarbetet planeras att utökas i samband med att verksamheten kring Ekersro utökas efter pandemin.

Projektledaren för Vägknuten, Magdalena Ågren, berättar att de har bjudit in personal från Döderhults församling att föreläsa och berätta om hur de möter människor. Magdalena tror att församlingens medverkan kan innebära en förlängd arm och täcka upp luckor i det befintliga arbetet. Det finns goda exempel från tidigare där både sysselsättning och samtalsstöd erbjudits och genomförts framgångsrikt. Bland annat har församlingens vaktmästeri kunnat erbjuda säsongsjobb och möjlighet till arbetsträning. Magdalena Ågren tror att samarbetet med äldreboendet Ekersro har stor potential. Vägknuten har behov av att hitta bra platser som kan erbjuda meningsfull sysselsättning med arbetsuppgifter och möjliga kontaktytor för deras målgrupp att träffa andra i liknande situation. Magdalena Ågren och Monia Ivarsson har diskuterat att inleda arbetet med en testgrupp när restriktionerna lättas, för att sedan utveckla samverkan med tiden. På sikt finns det möjlighet att anställa en handledare vars uppgift blir att handleda dessa personer ut i arbetslivet.

Diakonen Monia berättar även att de tidigare samarbetat med Arbetsförmedlingen och att de på den vägen tagit in praktikanter och personer som arbetstränat i församlingens verksamhet. Nyligen genomförde en kvinna språkpraktik i församlingen i syfte att stärkas i det svenska språket genom sin sysselsättning. Det finns en ambition att arbeta mer med arbetsmarknadsfrämjande aktiviteter och de ser vikten av att kunna erbjuda meningsfull

arbetsträning även i framtiden. När seniorboendet Ekersros verksamhet utökas efter pandemin finns goda möjligheter för att erbjuda sysselsättning.

EKERSRO BLIR EN CENTRAL DEL AV UTVECKLINGEN AV DEN DIAKONALA VERKSAMHETEN I FRAMTIDEN

Ekersro är ett seniorboende som sedan 1998 är ett samarbete mellan Oskarshamns kommun och Svenska kyrkan. Där tillhandahålls lägenheter till personer över 60 år. Döderhults församling hyr lokalen av kommunen och de aktiviteter som drivs är till för alla som vill delta, inte enbart de boende. För att komma fram till vilka aktiviteter som möter rådande behov har de prövat sig fram och verksamheten beskrivs som anpassningsbar. När det inte råder särskilda omständigheter och restriktioner relaterat till coronapandemin anordnas soppluncher en gång i månaden och ett stickcafé mer regelbundet. I perioder har det även funnits samtalskvällar, sorgegrupper och gemensamma projekt som formas efter deltagarnas egna förslag.

På sikt ska verksamheten bli en plats för en bredare målgrupp och hittills har Ekersro utgjort en mötesplats där det funnits möjlighet att socialisera och umgås, och där aktiviteter som soppluncher och stickcafé har varit regelbundna inslag. Tanken är att detta ska finnas kvar, men utökas med ytterligare möjligheter till aktiviteter, samtalsgrupper och umgängen där fler målgrupper ska kunna mötas. För de yngsta ska det finnas ett lekrum och det finns förhoppningar om att kunna erbjuda arbetsträning i samband med café- och trädgårdsverksamheten. Det finns även planer på att arrangera musik- och körverksamhet. Trädgården i sig beskrivs kunna bli en annan typ av mötesplats som även möjliggör för terapiinslag i form av trädgårdsarbete, så kallad "grön diakoni".



F.v. Diakon Monia Ivarsson och Pia Borgemo utför trädgårdsarbete. Foto: Curt-Robert Lindqvist

SAMMANHÅLLNING ÄR EN VIKTIG DEL AV EKERSRO

Kerstin Jutterdal framhåver att man inte måste vara religiös för att bo på Ekersro eller delta i aktiviteter. Däremot berättar hon att det är viktigt att det märks att det är kyrklig verksamhet genom att få in det i samtal och involvera präst. Sammanhållningen beskrivs som en viktig del av Ekersro och Kerstin berättar att alla lär känna varandra väl och att det skapar en trygghetskänsla. En gemenskap uppstår där man bryr sig om varandra, och det blir särskilt viktigt att uppmärksamma när någon går bort eller fyller år. Kerstin anordnar gemensamma födelsedagsfirande en gång om året för personer över 80 år. Detta sker på seniorboendet, men de firar även personer som inte bor där. Kerstin samlar dessutom en grupp personer som åker ut med julgåvor till äldre. Utöver att uppmärksamma födelsedagar och högtider framhåller Kerstin att en viktig del av hennes arbete på seniorboende är att hålla i minnesstunder när någon går bort.

”Det är jätte viktigt att uppmärksamma när någon går bort. Jag tror det är viktigt för de som lever kvar, att veta att de gör något för mig när jag dör.”

-Församlingsassistent Kerstin Jutterdal

Att verksamheten är mycket uppskattad av de boende bekräftas i intervjun med Ulrika Johansson på kommunen som

framhåller att många av de boende är ensamstående vilket gör att gemenskapen är extra viktig. Ulrika uppfattar också att kyrkan har varit ett viktigt stöd för kommunen genom att sprida information om seniorboendet och hjälpa till att hitta hyresgäster.

De flesta boende tillhör riskgrupp och verksamheten har därför anpassats under det senaste året för att minska smittorisen bland de äldre. Istället för fysiska träffar har församlingen ordnat promenader med medhavd fika och fört samtal över telefon. Att ensamheten ökar bland äldre har genomgående beskrivits som en risk under pandemin och Milda Jonsson, församlingens musiker, berättar om att de vid ett tillfälle haft en spelning på Ekersro där de äldre fick sitta på distans och ta del av musiken.

FÖRSAMLINGEN VILL BYGGA VIDARE PÅ DET DIAKONALA ARBETET FÖR BARN- OCH FAMILJER

Döderhults församling har utöver sitt fokus på äldre även haft ett utvecklat arbete kopplat till barn och familjer. Framförallt handlar det om Kyrkis (kyrkans öppna förskola), familjemiddagar och en grupp som de kallar 47an - bestående av barn i årskurs fyra till sju. Barn- och familjeverksamheten ska utökas med de möjligheter som följer av förnyandet av Ekersro. Det kommer även, enligt flera respondenter, innebära att personalen kommer samarbeta mer som ett team kring olika aktiviteter och på så vis ökar möjligheten för att skapa möten mellan olika åldersgrupper.

Både familjeträffar, middagar och Kyrkis beskrivs som bra tillfällen för deltagare att stifta nya bekanskap och lära känna den lokala trakten. I det lokala området byggs mycket nytt och det sker en stadig inflyttning, vilket leder till att det träffas många nyinflyttade och nyblivna föräldrar under dessa tillfällen. Det kan öka sammanhållningen lokalt och skapa trygghet, resonerar församlingsassistenten Helena Karlsson. Kerstin Jutterdal beskriver också kyrkistillfällena som viktiga. Framförallt har hon haft en roll där hon lyssnat in på problem som föräldrarna kanske inte delat med någon annan. Att lyssna innebär ett stöd i sig, men här finns även möjlighet att kunna hänvisa personer vidare till annat stöd vid behov, inom exempelvis psykiatri.

För barnen i gruppen 47an handlar det framförallt om socialt umgänge och aktiviteter, men man uppmuntrar även till läsläsning, berättar Helena Karlsson. På så vis blir gruppen en kombination mellan social och pedagogisk aktivitet att delta i efter skolan. Med dessa tillfällen tillkommer även värden som träning i social samvaro, demokrati och ledarskap. Det finns nämligen möjlighet att bli hjälpledare och ledare inom kyrkans verksamhet på sikt, beskriver Helena. Vidare menar hon att dessa träffar är bra för barn som inte hittat sitt

sammanhang någon annanstans, och att det finns ett värde i att de hittar sin egen roll. Barnen lär sig att ta hand om varandra och de lär känna andra vuxna i samhället. Sådant bidrar till minskade kostnader i framtiden för exempelvis vandalisering, kriminalitet och utanförskap, resonerar Helena.

Flera barn har hittat till kyrkan genom en träff som arrangerades av församlingens fritidsverksamhet, i syfte att visa upp vilka möjligheter traktens föreningsliv hade att erbjuda. Där medverkade kyrkan och informerade om aktiviteter för barn och unga. Helena berättar att träffarna skickar med kyrkans värderingar och berättelser till barnen men att andakten som hålls varje gång är valfri att delta i.

REFERENSER

Allabolag, <https://www.allabolag.se/>, hämtad 2021-06-22

Allakando, *Upplägg och pris för läxhjälp*, <https://www.allakando.se/laxhjalp-pris/>, hämtad 2021-06-22

Anonyma Alkoholister, *AA-möten*, <https://aa.se/aa-moten>, hämtad 2021-06-22

Asylrättscentrum, <https://sweref.org/>, hämtad 2021-06-22

Asylrättscentrum, *Årsrapport 2018*, 2019

Asylrättscentrum, *Årsrapport 2019*, 2020

Asylrättscentrum, *Årsredovisning 2019*, 2020

Babajan, *Det diakonala arbetet i Svenska kyrkans statistik 2016 - 2018. Skillnader mellan stad och land i den diakonala verksamheten*, 2019

Bremborg och Jonsson, *Diakonalt arbete: hur kan och ska vi mäta det?*, 2018

Ekho, *Regnbågsnyckeln*, <https://www.ekho.se/regnbagsnyckeln>, hämtad 2021-06-22

Ekman, *Svenska kyrkans arbete med suicid och psykisk ohälsa - Kartläggning 2019*, 2019

FN, *Civilsamhället – demokratins drivkraft*, <https://unric.org/sv/civilsamhaellet-demokratins-drivkraft/>, hämtad 2021-06-22

Fransson, Gelfgren och Jonsson, *Svenska kyrkan Online*, 2021

Grimell och Bradby, *How demands from medical staff and patients shape hospital chaplains' pastoral work*, 2019

Hagman, *Värdeskapande diakoni*, 2020

Hagman, *Orienteringspunkter för gemenskapande diakoni*, 2019

Hagman, *Att mäta eller inte mäta diakoni?*, 2019

Hela människan, <https://helamanniskan.se/>, hämtad 2021-06-22

Hellqvist och Sandberg, *A Time of Encounters - The Work with Asylum Seekers and New Arrivals in the Parishes of the Church of Sweden 2015-2016*, 2017

Hollmer och Bodin, *Vägledning för diakoni - Teori, praktik och verksamhetsutveckling i församling*, 2018

Hollmer och Bodin, *Vägledning för diakoni*, Argument förlag, 2020

Hollmer, *Ständigt söka nya vägar att vara kyrka - Nygammalt folkkyrkoideal i Västanfors Västervåla församling*, 2020

Hollmer, *Sverige mellan stolarna - Berättelser om utsatthet. Om människor och möten i Svenska kyrkans diakoni*, 2016

- Hollmer, *Vi sänker tröskeln till kyrkan - Erfarenheter av kyrkliga begravningsbyråer*, 2019
- Hollmer, *Ett öppnare församlingsliv - Svenska kyrkans möte med det ökade antalet asylsökande 2015. En analys av ansökningar till kyrkostyrelsens riktade medel*, 2016
- Hollmer, *Församlingsdiakoni i förändring? Svenska kyrkans sociala arbete så som det utförs av församlingsdiakonerna*, 2010
- Kungliga biblioteket, *Bibliotek 2019*, Rapport, Stockholm. 2020
- Mann et al., *Västerås stift i omförhandlingen av det svenska välfärdskontraktet*, 2014
- McKinsey, *Understanding the hidden costs of COVID-19's potential impact on US healthcare*, 2020
- Migrationsverket, (2021), *Årsredovisning 2020*
- Norrtälje Kommun, *Suicidpreventivt Nätverk Norrtälje – SPNN*,
<https://www.norrtalje.se/info/stod-och-omsorg/trygg-i-norrtalje-kommun/verksamheten-i-trygg-i-norrtalje-kommun/folkhalsa/forebyggande-arbete-mot-sjalvmord/suicid-preventivt-natverk-norrtalje/>, hämtad 2021-06-22
- Ramboll (2019), *Svenska kyrkans samhällsekonomiska bidrag till kultur och kulturarv*,
<https://www.svenskakyrkan.se/filer/1374643/Svenska%20Kyrkans%20Samh%c3%a4llsekonomiska%20Bidrag%20till%20Kultur%20och%20Kulturarv.pdf>, hämtad 2021-04-14
Region Stockholm, *Patientavgifter i Stockholms län*, 2021
- Saar och Möller, *Sjukhuskyrkan i siffror 2019*, 2020
- Silfverberg, *Kyrkans väg i civilsamhället*, 2015
- Sjöberg, *Nordisk diakoniforskning 2015 – 2019: Kunskapsproduktion i det nordiska forskningssammanhanget*, 2020
- Sjögerud, *Svenska kyrkans arbete med och för utsatta EU-medborgare*, 2017
- Sjögerud, *Svenska kyrkans arbete med och för utsatta EU-medborgare*, 2014
- Skolverket, *Mer än bara läxor*, Rapport. Stockholm: Skolverket, 2014
- Skolverket, *Öppen förskola*, <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-forskola#h-Oppenforskola>, hämtad 2021-06-21
- SKR, *KPP-databasen*, 2020
- Stockholms stad, *Hitta samlingslokaler och mötesplatser*,
<https://foretagsservice.stockholm/hitta-samlingslokal-och-motesplats/>, hämtad 2021-06-22
- Stockholm School of Economics, *The Church of Sweden and the quest to bounce back better*, <https://www.hhs.se/en/research/sweden-through-the-crisis/the-church-of-sweden-and-the-quest-to-bounce-back-better/>, hämtad 2021-06-22
- Svenska kyrkan, (2007), *Äldre- och gruppboenden i Svenska kyrkans församlingar*

Svenska kyrkan, *Antal diakonala kontakter och hushåll som erhållit ekonomiska bidrag 2015–2019, 2020*

Svenska kyrkan, *Antal diakonala kontakter och hushåll som erhållit ekonomiska bidrag 2015–2019 samt uppgifter från intervjuer med representanter för sjukhuskyrkan, 2020*

Svenska kyrkan, *Antal diakonala kontakter och hushåll som erhållit ekonomiska bidrag 2015–2019, 2020*

Svenska kyrkan, *Barn i väntan - Barn i start*,
<https://www.svenskakyrkan.se/linkoping/barn-i-vantan-barn-i-start>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Barnkonsekvensanalys*,
<https://www.svenskakyrkan.se/barnkonsekvensanalys>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Det görs för flyktingar och så kan du engagera dig*,
<https://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/det-har-gors-for-flyktingar-och-sa-kan-du-engagera-dig>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Digniti Omnia*, <https://www.svenskakyrkan.se/digniti-omnia>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Dusch och hårklippning* <https://www.svenskakyrkan.se/malmo/sta-maria-kyrka/fa-hjalp-och-stod/dusch-och-harklippning>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Ekonomiskt stöd*, <https://www.svenskakyrkan.se/ekonomiskt-stod>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, Amnesty International Sverige, Civil Rights Defenders et al., *En missriktad insats - Om tiggeriförbud och varför de inte bör införas i Sverige*, 2019

Svenska kyrkan, *Ett biskopsbrev om diakoni - Biskopsmötet 2015*, 2015

Svenska kyrkan, *Familjerådgivning*, <https://www.svenskakyrkan.se/familjeradgivning>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Fairtrade*, <https://www.svenskakyrkan.se/agenda2030/fairtrade>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Fondsökarträffar*,
<https://www.svenskakyrkan.se/lundby/fondsokartraffar>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Hjälp och stöd i coronatider* <https://www.svenskakyrkan.se/hjalp-och-stod-i-coronatider>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Ideellt engagemang*, <https://www.svenskakyrkan.se/migration/vill-du-hjalpa-till>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Jourhavande präst*, <https://www.svenskakyrkan.se/jourhavandeprast>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Juridisk rådgivning*,
[https://www.svenskakyrkan.se/Sve/Bin%3a4rfiles/Filer/jur%20r%c3%a5dgivning\(1\).pdf](https://www.svenskakyrkan.se/Sve/Bin%3a4rfiles/Filer/jur%20r%c3%a5dgivning(1).pdf), hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Juridisk rådgivning*, <https://www.svenskakyrkan.se/malmo/sta-maria-kyrka/fa-hjalp-och-stod/malmo/sta-maria-kyrka/fa-hjalp-och-stod/juridisk-radgivning>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Kristeam, krishantering*, <https://www.svenskakyrkan.se/rattvik/kristeam-posom>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Kyrkbussen 2020*, 2020

Svenska kyrkan – Luleå stift, *Som en levande blomma - Kartläggning av diakonala verksamheter i Luleå stift 2018-2019*, 2019

Svenska kyrkan – Lunds stift, *Diakonalt arbete i Lunds stift under coronapandemin*, 2020

Svenska kyrkan, *Lönestatistik*, 2020

Svenska kyrkan, *Meditation*, <https://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/meditation>, hämtad 2021-06-21

Svenska kyrkan, *Mer än jobb*, <https://www.svenskakyrkan.se/agenda2030/mer-an-jobb--insatser-for-personer-som-star-utanfor-arbetsmarknaden-i-sverige>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Metoder för rättighetsbaserat arbete*, <https://www.svenskakyrkan.se/samhallsengagemang/rattighetsbaserat-arbetsatt/metoder-for-rattighetsbaserat-arbete>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Myndighetskontakter och ekonomiska svårigheter*, <https://www.svenskakyrkan.se/sundbyberg/myndighetskontakter-och-ekonomiska-svarigheter>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Nationella kriser*, <https://www.svenskakyrkan.se/nationella-kriser>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Nyckeln till Svenska kyrkan – en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi 2020*, 2020

Svenska kyrkan, *Psykoterapi*, <https://www.svenskakyrkan.se/botkyrka/psykoterapi>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Regnbågsnyckeln*, <https://www.svenskakyrkan.se/vvingakerosteraker/regnbagsnyckeln>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *S:t Mary*, <https://www.svenskakyrkan.se/stmary>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Samtalsstöd*, <https://www.svenskakyrkan.se/samtalsstod>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Satsa på din relation – lär dig PREP*, <https://www.svenskakyrkan.se/orebro/prep>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Sorgegrupper*, <https://www.svenskakyrkan.se/sorg/sorgegrupper>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Språkcafé*, <https://www.svenskakyrkan.se/sprakcafe>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Svenska kyrkans familjerådgivningsstatistik 2010–2019*, 2020

Svenska kyrkan, *Verktyg för att skapa en positiv idrottskultur*, <https://www.svenskakyrkan.se/gemensamt-tema-i-landslagets-fotbollsskola-2015>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Utdelning av matkassar*, <https://www.svenskakyrkan.se/ornskoldsvik/utdelning-av-matkassar>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Utsatt för våld i en nära relation?* <https://www.svenskakyrkan.se/haninge/utsatt-for-vald-i-en-nara-relation>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Vinternatt*, <https://www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift/vinternatt2>, hämtad 2021-06-22

Svenska kyrkan, *Årsstatistik Jourhavande Präst 2010–2020*, 2020

Upphandlingsmyndigheten, *Idéburet offentligt partnerskap (IOP)* <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/statsstod/riktade-vagledning/hur-kan-kommuner-finansiera-eller-anskaffa-skyddat-boende/ideburet-offentligt-partnerskap-iop/>, hämtad 2021-06-22

Wijkström, Linde et al., *Bounce Back Better. Church of Sweden and COVID-19*, 2020

Wijkström, *Svenska kyrkan i ett omförhandlat samhällskontrakt*, 2014

Wijkström, *Mellan omvandling och omförhandling*, 2012

Willander et al., *Conditions for religious pluralism in Swedish hospital chaplaincy: A research note. Journal of Health Care Chaplaincy*, 0, 1–10., 2019

YLE, *DISA ska hjälpa unga mot depression*, <https://svenska.yle.fi/a/7-325834>, hämtad 2021-06-22

Zeijersborger, *Asyl* <https://zeijersborger.se/arbetsomraden/asyl/>, hämtad 2021-06-22